

การปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
ของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่
Practices of School Community Relations in Primary Schools
in Changwat Krabi

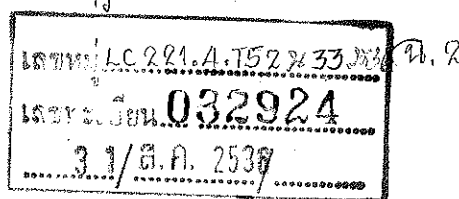

นพพงศ์ เหมทานนท์

Noppong Hamthanonta

ชุมชนกับโรงเรียน-กรณี
วิทยานิพนธ์

34333

วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Master of Education Thesis in Community Development Education
Prince of Songkla University

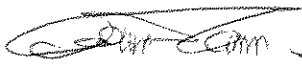
ชื่อวิทยานิพนธ์ การปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
ของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่

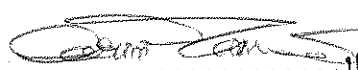
ผู้เขียน นายนพพงศ์ เหมทานนท์

สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน

คณะกรรมการที่ปรึกษา

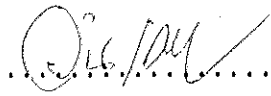
คณะกรรมการสอบ

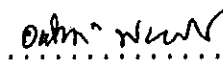

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรัตน์ ธรรมาภรณ์)

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรัตน์ ธรรมาภรณ์)

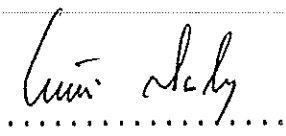

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เคลือม บุษย์แก้ว)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เคลือม บุษย์แก้ว)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัน เคชพิชัย)

.....กรรมการ
(ดร.อนันต์ ทิพย์รัตน์)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษา ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน

.....
(ดร.ไพรัตน์ สงวนไทร)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อวิทยานิพนธ์ การปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน
กับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่
ผู้เขียน นายนพพงศ์ เหมทานนท์
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน
ปีการศึกษา 2535

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ ซึ่งประกอบด้วย การประชาสัมพันธ์โรงเรียน การให้บริการชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน การให้ชุมชนมีส่วนร่วม และการเสริมสร้างความสัมพันธ์ (1) เพื่อทราบระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (2) เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน ในด้านประสพการณ์ของผู้บริหารโรงเรียน ขนาด และที่ตั้งของโรงเรียน และ (3) เพื่อทราบปัญหาและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารโรงเรียน และครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ ปีการศึกษา 2535 จำนวน 288 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น .84-.96 ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) การทดสอบเอฟ (F-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของนิวแมน คูลส์ (Newman Keuls)

ผลการวิจัย พบว่า

1. โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ ปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง

2. โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ ที่มีความแตกต่างกัน ในด้านประสพการณ์ของผู้บริหารโรงเรียน ขนาดและที่ตั้งของโรงเรียน มีระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นระดับการปฏิบัติงานด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสพการณ์ต่างกัน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = .044$)

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้บริหารโรงเรียนและครู ในการปรับปรุงงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ มีประเด็นที่สำคัญคือ ความขาดแคลนอาคารสถานที่ บุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน บุคลากรขาดความรู้ โรงเรียนมีงานในหน้าที่มาก จึงไม่มีเวลาที่จะช่วยเหลือชุมชน สำหรับข้อเสนอแนะมีดังนี้ ควรจัดสรรบุคลากรและงบประมาณให้เพียงพอ ให้ความรู้ และมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง และควรให้มีหน่วยงานของรัฐ ส่งเสริมความรู้ด้านอาชีพ และรายได้แก่ชุมชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

Thesis Title Practices of School Community
Relations in the Primary Schools
in Changwat Krabi
Author Mr.Noppong Hamthanonta
Major Programm Community Development Education
Academic Year 1992

Abstract

This research was intended to study the level of practices of school community relations in the primary schools in Changwat Krabi concerning the public relations, services to communities, school's participation in the community, community participation in school activities and creating the school community relations in order (1) to determine the level of practices of school community relations; (2) to compare the level of practices of school community relations differentiated in terms of the principal's experience, school size and location of the schools (3) to see the problems and suggestions for improving the practices of the school community relations. The sample consisted of 288 principals and teachers in primary schools under the jurisdiction of Krabi Office of Provincial Primary Education. The reliability coefficient of the questionnaire was .84-.96. The data were

analyzed using percentage, arithmetic mean, standard deviation, t-test, F-test, one-way ANOVA and the Newman Kuels was used to test the mean's difference of each pair.

The research results were as follows:

1. The practices of school community relations in primary schools in Changwat Krabi were at a moderate level.

2. The practices of school community relations differentiated in terms of the principal's experience, school size, and the location of the schools in general were not different. However, the level of practices in the principal's experience difference regarding creating the school community relations was significantly different ($P = .044$).

3. Problems of the practices commented by the respondents were as follows: There was a lack of buildings, personnel, budget and materials. Some personnel had not enough knowledge. The schools took a burden of work so they had no time to help the communities. The projects to help the communities were endless and the schools did not reciprocally get help from the communities.

The suggestions were that sufficient personnel and budget should be provided to schools. Training and follow-up procedures should be provided continuously. There should be Governmental organizations to extend more assistance to people in the communities to improve their careers and to increase family income sustainably.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วย ความกรุณาและการให้
คำแนะนำอย่างดีของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรัตน์ ธรรมาภรณ์
ประธานกรรมการที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เคลือม
บุษย์แก้ว กรรมการที่ปรึกษา พร้อมทั้งคณะกรรมการอีกสองท่านคือ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัน เคชพิชัย และอาจารย์ ดร.อนันต์
ทิพย์รัตน์ ผู้วิจัยรู้สึกเป็นพระคุณอย่างสูง จึงขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้
ขอขอบคุณ อาจารย์ ดร.ธีรพงศ์ แก่นอินทร์ และ
อาจารย์ ดร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ ศึกษาพิเศษที่สำนักงานการประถม
ศึกษาจังหวัดกระบี่ อาจารย์สมภักดิ์ เจือกโวัน คุณสุวิชา ยี่สุนทร
และเจ้าหน้าที่มัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ให้คำแนะนำ
และมีส่วนช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการการประถมศึกษา
จังหวัด หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ ผู้บริหาร
โรงเรียน และครูในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่
ทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและ
ตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยอย่างดียิ่ง

นอกจากนี้ ขอขอบพระคุณผู้ที่ให้ความช่วยเหลือและ
ให้แนวคิดที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัยครั้งนี้ทุกท่านที่ไม่สามารถ
กล่าวชื่อนามในที่นี้ได้ คุณค่าและประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ ขอมอบเพื่อบูชาพระคุณของคุณพ่อ คุณแม่ และครูอาจารย์

นพพงศ์ เหมทานนท์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(3)
กิตติกรรมประกาศ.....	(5)
สารบัญ.....	(6)
รายการตาราง.....	(8)
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา.....	1
เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
การศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	61
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	72
สมมติฐานของการวิจัย.....	73
ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย.....	73
ขอบเขตของการวิจัย.....	74
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	75
2 วิธีดำเนินการวิจัย.....	78
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	78
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	81
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	83
วิธีวิเคราะห์ข้อมูล.....	83
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	85
3 ผลการวิจัย.....	90

4	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	104
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	104
	กลุ่มตัวอย่าง.....	104
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	105
	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	106
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	106
	สรุปผลการวิจัย.....	107
	อภิปรายผล.....	111
	ข้อเสนอแนะ.....	117
	บรรณานุกรม.....	120
	ภาคผนวก.....	132
	ประวัติผู้เขียน.....	147

รายการตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามที่ตั้งและขนาดของโรงเรียน.....	80
2 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตัวแปร.....	93
3 ค่าคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของระดับการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนและครู ในงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ตามขอบข่ายงานทั้ง 5 ด้าน.....	95
4 เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ ตามขอบข่ายงานทั้ง 5 ด้านระหว่างโรงเรียนที่มีประสบการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนแตกต่างกัน.....	96
5 เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ตามขอบข่ายงานทั้ง 5 ด้าน ของผู้บริหารโรงเรียนและครู ที่แตกต่างกันในด้านขนาดของโรงเรียน.....	98

ตาราง

หน้า

- 6 เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานด้านความ
สัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของ
โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่
ตามข้อข่ายงานทั้ง 5 ด้าน ของผู้บริหาร
โรงเรียน และครูที่แตกต่างกันในด้านที่ตั้ง
ของโรงเรียน..... 100
- 7 ปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้บริหารโรงเรียน
และครู จากแบบสอบถามเพื่อเป็นประโยชน์
ในการปรับปรุงการปฏิบัติงานด้านความ
สัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในจังหวัด
กระบี่..... 101

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงเล็งเห็นว่า ความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติย่อมต้องมาจากการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ การประถมศึกษา คนจะต้องมีการศึกษา การพัฒนากำลังคนจึงจะมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2525 : บทนำ) เพราะการศึกษาเป็นองค์ประกอบหลักของการพัฒนาประเทศ ถ้าหากประเทศใดมีประชากรที่ได้รับการศึกษาอย่างถูกต้องและทั่วถึงแล้ว ประเทศนั้นก็จะมีประสบความสำเร็จในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม ทั้งนี้เพราะการพัฒนาประเทศต้องอาศัยกำลังคนเป็นปัจจัยสำคัญ และกระบวนการในการพัฒนาคนก็คือ กระบวนการทางการศึกษานั้นเอง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2526 ก : 1) และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าการประถมศึกษาเป็นรากฐานในการสร้างความมั่นคงและความก้าวหน้าของชาติ เพราะประชาชนส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาสูงสุดในระดับนี้ ถ้าหากการศึกษามีคุณภาพ ก็หมายถึงประชาชนส่วนใหญ่มีคุณภาพด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2528 ก : 3) การประถมศึกษานั้นเป็นบริการของรัฐที่สามารถจัดกับทุกคนได้ โรงเรียนประถมศึกษาจึงเป็นแหล่งสำคัญในการพัฒนาเยาวชน (รุ่ง แก้วแดง, 2527 : 12) และเยาวชนที่มีคุณภาพจะเป็นทรัพยากรที่มีค่าของประเทศในอนาคต (ชวน หลีกภัย อ้างจาก สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2527 : คำขวัญ) คุณภาพของการจัดการศึกษาในระดับนี้ จะส่งผล

ถึงคุณภาพของพลเมืองในอนาคต โดยถือว่า ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา ประมาณร้อยละ 80 อาศัยพื้นฐานความรู้ไปทำหน้าที่เป็นผู้ผลิตของประเทศ (บันลือ พุททชะวัน, 2522 : 24)

ในการจัดการศึกษาของประเทศ ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 โดยกำหนดสาระสำคัญตามนโยบายการศึกษาของรัฐไว้ประการหนึ่งว่า "รัฐพึงส่งเสริมและบำรุงการศึกษา โดยถือว่า การศึกษามีความสำคัญอันดับสูงยิ่งแห่งกิจการของรัฐและการศึกษา ทั้งปวงย่อมอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐ จากนโยบายตามแผนการศึกษาแห่งชาติที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้แผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) แผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) และแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) โดยมีเป้าหมายสอดคล้องกัน คือ มุ่งพัฒนาการศึกษาหรือการพัฒนาบุคคลทั้งในและนอกระบบโรงเรียนให้สัมพันธ์สอดคล้องกับการพัฒนาและสังคมของประเทศ และมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเยาวชนและประชาชนให้มีคุณภาพ สามารถพัฒนาชีวิต การอาชีพ และสังคมให้มีมาตรฐานการดำรงชีวิตที่สูงขึ้น และกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาระดับประถมศึกษา ในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) มุ่งให้ผู้เรียนมีความเป็นพลเมืองดี ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ที่ดีต่อชาติ สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข มีคุณธรรม จริยธรรม โดยเน้นการมีวินัย ความขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อุตุน และความรับผิดชอบ รู้จักการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2524 : 5)

การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาของประเทศในปัจจุบัน ส่วนใหญ่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมีโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัด จำนวน 31,435 โรงเรียน มีบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 400,549 คน และต้องรับผิดชอบนักเรียนที่อาศัยอยู่ในทุกสภาพพื้นที่ของประเทศ ถึง 6,868,917 คน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2535 : 35) การบริหารการประถมศึกษาตาม โครงสร้างของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ กลุ่มโรงเรียนและโรงเรียน โดยถือว่าโรงเรียนเป็น หน่วยงานที่สำคัญในการนำนโยบาย นำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิด ประสิทธิภาพโดยตรง (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2525 : 128-129) และการบริหารโรงเรียนจะบรรลุผลสำเร็จตาม จุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้ดีนั้นย่อมต้องอาศัยงานบริหาร โรงเรียน 6 งาน คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานธุรการ และการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ, 2528 ก : 6)

แม้ว่าสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีหน้าที่รับผิดชอบต่อการบริหารและการดำเนินงานการประถมศึกษา ให้บรรลุจุดมุ่งหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติและแผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะต่าง ๆ ตลอดจนรับผิดชอบ การปฏิบัติงานตามนโยบายแห่งรัฐในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประถมศึกษาโดยตรง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2528 ก : 8) และได้มีการกำหนดกรอบงานให้โรงเรียนถือเป็น ภารกิจหลักในการบริหารโรงเรียนแล้วก็ตาม แต่การจัดการ ประถมศึกษายังมีปัญหาหลายประการ จากการศึกษาค้นคว้าและ

วิจัยสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการศึกษาตาม
 โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา พ.ศ. 2525-
 2534 พบว่าคุณภาพของนักเรียนด้านสุขภาพ และความพร้อมยังไม่
 เป็นที่น่าพอใจคุณภาพนักเรียนที่สำเร็จชั้นประถมศึกษาในด้าน
 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณสมบัติที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอยู่
 ในระดับที่ไม่น่าพอใจ และไม่สอดคล้องกับสภาพความต้องการ
 ทางเศรษฐกิจของประเทศ และท้องถิ่น คุณภาพขององค์กรประกอบ
 ที่มีผลกระทบต่อการจัดการประถมศึกษา ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน
 ครู และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนยังไม่เป็นที่น่าพอใจ
 ปัญหาด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่า คณะครู
 และผู้บริหารโรงเรียนไม่เข้าใจหลักการของโรงเรียนชุมชน
 ไม่ร่วมมือ ไม่มีกิจกรรมดีเด่นพอที่จะบริการชุมชนได้ ไม่ได้รับ
 ความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นเท่าที่ควร (สำนักงานคณะกรรมการ
 การประถมศึกษาแห่งชาติ, 2525 ข : 109) ซึ่งสอดคล้องกับ
 งานวิเคราะห์ของ บันลือ พงษ์ตะวัน ที่พบว่า ประชาชนและ
 ผู้ปกครองนักเรียนยังมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อยมาก
 อาจเป็นเพราะสภาพเศรษฐกิจและระบบราชการยังไม่เอื้อต่อ
 การส่งเสริมให้เกิดความร่วมมืออย่างจริงจัง (บันลือ พงษ์ตะวัน,
 2528 : 20) และปัญหาส่วนใหญ่มีอยู่ที่ตัวผู้บริหารและบุคลากรใน
 โรงเรียนขาดมนุษยสัมพันธ์ ประพฤติตนไม่เหมาะสมกับการเป็น
 ปุชนียบบุคคล จึงทำให้ผู้ปกครองนักเรียนและประชาชนในชุมชนไม่มี
 ความศรัทธาต่อโรงเรียน (ทวน คินธุพันธ์, 2528 : 108)
 งานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนประถม
 ศึกษาส่วนใหญ่จะมีลักษณะคล้ายคลึงกันเกือบทุกจังหวัด ทำให้มี
 ผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา (วิเชียร อ่อนประเสริฐ,
 2529 : 3)

ในการประเมินความก้าวหน้าคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับจังหวัด ปีการศึกษา 2530-2533 โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ กลุ่มทักษะภาษาไทย ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 61.67, 67.37, 66.96 และ 72.12 ตามลำดับ กลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 48.71, 50.80, 51.32 และ 52.92 ตามลำดับ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 57.90, 54.23, 58.33 และ 67.90 ตามลำดับ กลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 74.80, 63.49, 74.92 และ 74.87 ตามลำดับ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80.18, 78.45, 79.63 และ 82.33 ตามลำดับ (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่, 2534 : 11) จะเห็นได้ว่า ผลการประเมินคุณภาพนักเรียนทั้ง 4 ปีการศึกษา คุณภาพยังไม่ดีเท่าที่ควร และไม่น่าพอใจมากทั้งในปีการศึกษา 2533 อัตราการตกซ้ำชั้นของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์สูงถึงร้อยละ 7.5 (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่, 2534 : 7) ทั้งนี้ น่าจะมาจากสาเหตุการบริหารและการจัดการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญส่วนหนึ่ง เพราะผู้บริหารโรงเรียนและครูจะสามารถบริหารและจัดการโรงเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2523 และหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ได้ดีนั้น ย่อมต้องอาศัยการบริหารและการจัดการงานทั้ง 6 งาน ประกอบกัน

(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2528 ข : ปกหลังด้านใน) งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นงานหนึ่งที่น่าจะสำคัญยิ่งในการที่จะช่วยเหลือสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนการสอน ตลอดจนการจัดการศึกษาของโรงเรียนและการดำเนินงานอื่น ๆ ถ้าหากโรงเรียนสามารถดำเนินการได้ผลดี จะได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือด้วยดี จากชุมชนในการพัฒนา

พัฒนาโรงเรียน และพัฒนาชุมชนด้วย ความร่วมมือจากชุมชนจะส่งผลต่อการมาเรียน อัตราการเลื่อนชั้น และคุณภาพการศึกษา ดังนั้นปัญหาคุณภาพการศึกษาอาจเกิดจากปัญหาของการจัดการงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้วย ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน การดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียนจะประสบผลสำเร็จอย่างดี มีความจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมืออย่างดีจากชุมชนด้วย ผู้วิจัยในฐานะทำงานด้านการนิเทศการศึกษา และพัฒนาการเรียนการสอนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ มีความสนใจอย่างยิ่งที่จะศึกษาให้ทราบว่าระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนและครู โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ ปฏิบัติอยู่ในระดับใด ขอบข่ายงานด้านใดที่มีปัญหาและปฏิบัติได้มากน้อยกว่ากัน โดยพิจารณาจากสภาพของโรงเรียนที่แตกต่างกัน การปฏิบัติงานด้านนี้ของโรงเรียนมีความแตกต่างกันหรือไม่เพียงใด ข้อเสนอแนะ และผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะได้ เป็นแนวทางในการปรับปรุงการปฏิบัติงานของโรงเรียนประถมศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ใช้ประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมต่อไป

เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความหมายและความสำคัญของงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน

โรงเรียนประถมศึกษาเป็นสถานการศึกษาที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนประถมศึกษาในชนบท การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน จึงเป็นสิ่งสำคัญ

ประการหนึ่งในการดำเนินงานโรงเรียนประถมศึกษา การละเลย ไม่เห็นความสำคัญของชุมชนเป็นการมองข้ามทรัพยากรที่สำคัญที่จะอำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินงานของโรงเรียนไปอย่างน่าเสียดาย และบางที่อาจจะก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการดำเนินงานของโรงเรียนได้ ในการดำเนินงานของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดขอบข่ายงานของโรงเรียนประถมศึกษา ไว้ 6 งาน คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการ นักเรียน งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน งานทุกงานตามขอบข่ายดังกล่าว มีส่วนสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน ต่างก็มีส่วนส่งผลต่อคุณภาพและความก้าวหน้าของโรงเรียนด้วยกันทุกงาน (สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ, 2528 ก : 22) และโรงเรียนเป็น สถาบันสังคมที่ทำหน้าที่พัฒนาคนให้แก่ชุมชน ซึ่งไม่ให้มีบทบาทเพียง ให้การศึกษาอย่างเดียว แต่ยังมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนด้วย ดังนั้น งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจึงเป็นภารกิจ หรือกิจกรรมสำคัญประการหนึ่งของโรงเรียน (มหาวิทยาลัยสุโขทัย- ธรรมมาธิราช, 2525 : 213)

กิจกรรมงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง บทบาทหรือกิจกรรมของโรงเรียนในหลายลักษณะ เช่น การติดต่อสัมพันธ์กับชุมชน การร่วมกันกำหนดความมุ่งหมายและ นโยบายของโรงเรียน ตลอดจนการร่วมมือกันพัฒนาการศึกษาใน โรงเรียนเพื่อชุมชน (สุพิชญา วีระกุล, 2528 : 48) และยังรวมถึงการให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน การใช้แหล่งทรัพยากรของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเงิน สิ่งของ วัสดุอุปกรณ์ ความร่วมมือหรือ กิจกรรมของชุมชน ตลอดจนการใช้ทรัพยากรเหล่านี้เพื่อประโยชน์ ร่วมกัน (อุทัย บุญประเสริฐ และคนอื่น ๆ, 2525 : 151)

สำหรับสุภรณ์ ศรีพหล และคนอื่น ๆ (2526 : 326) ให้ความหมาย
ที่คล้ายกันว่า หมายถึง การติดต่อให้ความร่วมมือช่วยเหลือ
ประสานงานร่วมงานกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยมุ่งสร้างสรรค์
ให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ แก่โรงเรียนและชุมชน

จึงกล่าวได้ว่างานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ
ชุมชน หมายถึง บทบาทหรือกิจกรรมของโรงเรียนในส่วนที่เกี่ยวข้อง
กับชุมชน เพื่อให้การสนับสนุนซึ่งกันและกันร่วมมือกันก่อให้เกิดประโยชน์
ด้านต่าง ๆ แก่โรงเรียนและชุมชน

โรงเรียนนอกจากเป็นสถาบันการศึกษาแล้ว โรงเรียน
ยังมีลักษณะ เป็นสถาบันทางสังคมในท้องถิ่นอีกด้วย โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับใกล้ชิดกับชุมชนและ
ท้องถิ่นมากที่สุด การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน จึงเป็นสิ่งจำเป็น
และมีประโยชน์ต่อการดำเนินงานของโรงเรียนศึกษามาก
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529 ก : 22)
ได้สรุปความสำคัญของงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
ไว้ดังนี้

1) เป็นงานที่ช่วยส่งเสริมให้การดำเนินงานด้านอื่น ๆ
ของโรงเรียนเป็นไปได้อย่างสะดวก

2) เป็นงานที่ช่วยสร้างความเข้าใจอันดีระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชน

3) เป็นงานที่ช่วยให้โรงเรียนสามารถใช้ประโยชน์

จากทรัพยากรในชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของ
โรงเรียนได้

4) เป็นงานที่ช่วยให้เข้าใจสภาพความต้องการและ
ปัญหาของชุมชน เพื่อประกอบในการพิจารณากำหนดนโยบายของ
โรงเรียน

5) เป็นงานที่มีส่วนให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชน อันจะเป็น การช่วยพัฒนาสังคมอีกทางหนึ่ง

6) เป็นงานที่ส่งเสริมในเรื่องการอยู่ร่วมกันและการช่วย เหลือเกื้อกูลกันในสังคม

7) เป็นงานที่มีส่วนสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วย ราชการอื่น เช่น กรมการปกครอง การพัฒนาชุมชน เป็นต้น อันจะ เป็นผลดีต่อทางราชการ

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ผู้บริหารต้องถือว่าโรงเรียนเป็นของประชาชน ดังนั้นอาคารสถานที่ และทรัพย์สินต่าง ๆ ตลอดจนการช่วยกันดูแลรักษาผู้บริหารควรอยู่ ใกล้ชิดกับประชาชนและเข้ากับประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ให้ได้ โดยเฉพาะงานที่เกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรมและกิจกรรมทาง ศาสนา ควรถือโอกาสไปร่วมให้ได้ ทั้งนี้เพื่อรักษามนุษย์สัมพันธ์ และความร่วมมืออันดีจากประชาชน และควรเปิดโอกาสให้ประชาชน มีส่วนรู้เห็นกิจการของโรงเรียนตามสมควร แนะนำครูให้ออกไป พบปะกับผู้ปกครองเยี่ยมเยียนนักเรียนตามที่โอกาสอำนวย เพื่อสร้าง ความสัมพันธ์อันดีเป็นการส่วนตัว หากมีทางที่จะช่วยเหลือพัฒนา ชาวบ้านที่มีความต้องการในการศึกษาทั้งวิชาสามัญและวิชาชีพ ผู้บริหารไม่ควรเพิกเฉย (ภิญโญ สาธร, 2519 : 218) ปริญา รอดแก้ว (2529 : 10-11) กล่าวถึงงานความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียน ไม่ควรละเลยแน่นอนนโยบายการศึกษาของรัฐซึ่งกำหนดว่าควรจะจัด การศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของชุมชน และแก้ปัญหาของ ชุมชนได้ การอาศัยสรรพกำลังและทรัพยากรในการจัดการศึกษา จากรัฐอย่างเดียวนั้นไม่เป็นการเพียงพอ จำเป็นต้องระดมสรรพ กำลัง และทรัพยากรของท้องถิ่นหรือชุมชนมาช่วยในการพัฒนา โรงเรียนด้วย เมื่อโรงเรียนได้อาศัยชุมชนเป็นแหล่งวิทยาการ

และทรัพยากรในการพัฒนาโรงเรียน โรงเรียนก็สามารถที่จะบริการชุมชนและช่วยพัฒนาชุมชนควบคู่กันไป ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาชุมชนก็คือ การพัฒนาโรงเรียน และชุมชนอยู่ตลอดเวลา

จากที่กล่าวมาแล้วแสดงให้เห็นว่า งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีความจำเป็นและมีประโยชน์ต่อการดำเนินงานของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจะทำให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษา พัฒนาเยาวชนอันนำไปสู่การพัฒนาชุมชนและประเทศชาติส่วนรวมต่อไป

2. ความมุ่งหมายของงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528 : 23-24) ได้เสนอความมุ่งหมายของงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ไว้ดังต่อไปนี้

1) เพื่อให้ชุมชนมีความเข้าใจอันดีต่อโรงเรียน อันจะช่วยให้โรงเรียนได้รับความร่วมมือและความสะดวกในการดำเนินงาน

2) เพื่อให้โรงเรียนสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชน คือ บุคคล วัสดุ และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำเนินงานของโรงเรียนได้

3) เพื่อให้โรงเรียนได้รับความสนับสนุนและช่วยเหลือจากชุมชน ทั้งด้านการเงิน แรงงาน วัสดุอุปกรณ์ และความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานของโรงเรียน

4) เพื่อเป็นการให้ความช่วยเหลือชุมชนทางด้านวิชาการ และอื่น ๆ อันจะเป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมอีกทางหนึ่ง

5) เพื่อสนับสนุนให้การดำเนินงานหลักของโรงเรียน
คืองานวิชาการบรรลุเป้าหมายได้สะดวก

6) เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในสิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน
อันจะทำให้บุคลากรมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

7) เพื่อป้องกันหรือแก้ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน
ของโรงเรียนที่อาจเกิดขึ้น โดยเป็นผลกระทบจากชุมชน
และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2527 :
35-43) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการการศึกษา เพื่อพัฒนา
ชนบทอันเป็นกิจกรรมหนึ่งของงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน
กับชุมชนไว้ เพื่อให้โรงเรียนดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนและชุมชน
ดังนี้

1) ปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียน
สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตนเองและสังคมเพื่อพัฒนา
คุณภาพชีวิตได้

2) ส่งเสริมให้ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถ
ดำเนินการสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการพัฒนาคน
เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนที่โรงเรียนรับผิดชอบ

3) เพื่อพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นให้มีความรู้ความเข้าใจ
ให้เกิดความตระหนักและยอมรับความจำเป็นในการพัฒนาชุมชนโดย
การพึ่งตนเอง

4) ให้รู้จักและคัดเลือกพัฒนาผู้นำให้ได้ผู้นำที่มีความ
ซื่อสัตย์ เสียสละ มีคุณสมบัติของนักพัฒนา

5) ให้การศึกษาแก่ประชาชนทั้งในและนอกระบบ
โรงเรียน ในด้านวิชาชีพที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

6) ปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษาให้เป็นแหล่งข่าวสาร
เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน

7) ปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษาให้เป็นศูนย์
ประสานงาน ตลอดจนการบริการด้านวิชาการและอาชีพเพื่อ
พัฒนาชนบท

8) ปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษาให้เป็นศูนย์ส่งเสริม
กีฬา นันทนาการ ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น

งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีวัตถุประสงค์
เพื่อให้ชุมชนมีความเข้าใจอันดีต่อโรงเรียน ซึ่งจะส่งผลให้โรงเรียน
ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือและความช่วยเหลือจากชุมชน

3. หลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

คินด์เรด (Kindred, 1975 : 76-83) ได้สรุป
หลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ ดังนี้

1) ต้องดำเนินงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ คือ ต้องทำ
อย่างตรงไปตรงมา เชื่อถือได้

2) ต้องดำเนินงานด้วยความต่อเนื่อง คือ ต้องทำอย่าง
ต่อเนื่องตลอดเวลาและตลอดไป

3) ต้องดำเนินงานให้ครอบคลุมงานทุกด้าน คือต้องทำ
หรือจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมงานทุกด้านของโรงเรียนมิได้มุ่งแต่งาน
ด้านหนึ่งด้านใดโดยเฉพาะ

4) ต้องดำเนินงานด้วยความเรียบง่าย คือต้องดำเนินการ
โดยใช้ภาษาและวิธีการที่ง่ายแก่การเข้าใจ

5) ต้องดำเนินงานด้วยวิธีการเสริมสร้าง คือต้องสร้าง
ความสัมพันธ์ในรูปเสริมสร้างให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกัน และเกิด
ประโยชน์ต่อส่วนรวม

6) ต้องดำเนินงานโดยการรู้จักปรับตัวเข้าหากัน คือต้อง
ปรับปรุงทุกอย่างให้เข้ากับสภาพของชุมชน ไม่ว่าจะ เป็นเรื่องใด

7) ต้องดำเนินงานด้วยความยืดหยุ่นคือการจัดกิจกรรม
ทุกอย่างต้องยืดหยุ่นได้และปรับให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันได้

สตูพส์ และ แรฟเฟอร์ตี (Stoops and Rafferty,
1961 : 515-519) ได้กล่าวถึงหลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชนไว้ดังนี้

1) ต้องมีทั้งการให้และรับข่าวสารต่อชุมชน คือบุคลากร
ในโรงเรียนจะต้องทราบความเป็นไปของชุมชน และในขณะเดียวกัน
โรงเรียนก็ต้องให้ประชาชนทราบถึงปัญหา และวิธีการดำเนินงาน
ของโรงเรียน

2) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
จะได้ผลคืออยู่ที่การใช้วิธีการหลายอย่างในเวลาเดียวกัน

3) ต้องพยายามให้ชุมชนเข้าใจโรงเรียนให้มากที่สุด

4) งานที่จัดให้กับชุมชน ควรเป็นงานที่กระทำอย่าง
ต่อเนื่องกัน

5) โรงเรียนควรให้ข้อมูลที่น่าสนใจและง่ายต่อการ
เข้าใจ และเป็นสิ่งสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน

สุรัฐ ศิลปอนันต์ (2516 : 54) ได้เสนอแนวทางใน
การดำเนินงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ว่า
ต้องร่วมกิจกรรมทุกอย่างที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ทั้งด้านศาสนา
วัฒนธรรม ประเพณี สุขภาพ อนามัย การรื่นเริง การพักผ่อน
หย่อนใจ และการประกอบอาชีพของประชาชน

นาฏเจสสิยา สุมาวงศ์ (2516 : 20-23) ได้เสนอ
แนวทางที่โรงเรียนกับชุมชนจะร่วมมือกันในการสร้างสรรค์
ความเจริญให้แก่ชุมชน อาจทำได้โดยวิธีต่อไปนี้ คือ

1) จัดให้มีการบริการโรงเรียนโดยเลือกจากคนในชุมชน

2) เปิดโอกาสให้ชุมชนใช้สถานที่ของโรงเรียน

นอกเวลาเรียนหรือวันหยุด เช่น การสอนหนังสือแก่ผู้ใหญ่ เป็นที่
ประชุมหรือจัดงานประเพณีต่าง ๆ เป็นต้น

3) จัดหลักสูตรของโรงเรียนให้สัมพันธ์กับชุมชน เพื่อให้ ความรู้ของนักเรียนมีความหมายยิ่งขึ้น สามารถนำสิ่งที่เรียนไปใช้ ในชีวิตประจำวันได้จริง ๆ ทั้งนี้ต้องใช้อุปกรณ์ สื่อมวลชน แหล่ง วิทยาการต่าง ๆ ในชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อการสอน

4) จัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน ซึ่งช่วยให้ชุมชน เข้ามามีบทบาทต่อโรงเรียนได้แก่ การจัดนิทรรศการต่าง ๆ จัดแสดงละครประจำปี แข่งขันกีฬา นักเรียน ให้บริการแนะแนวแก่นักเรียนหรือเป็นศูนย์กลางของชุมชนในการจัดกิจกรรมของสังคม
วิไลวรรณ วิทยวิโรจน์ (2522 : 191-194) และ สุวิทย์ บุญช่วย (2525 : 13) ได้เสนอความคิดคล้ายคลึงกันเกี่ยวกับการสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดังนี้

1) นำโรงเรียนสู่ชุมชน มีวิธีการคือ รายงานให้ ประชาชนทราบเกี่ยวกับการจัดการของโรงเรียน สร้างความศรัทธา และความเชื่อถือ ความมั่นใจให้เกิดแก่ชุมชน สร้างความสัมพันธ์อันดี ระหว่างครูกับผู้ปกครอง ส่งเสริมให้สมาชิกของชุมชนเข้าใจในหน้าที่ ของโรงเรียน วัตถุประสงค์ของการศึกษา และส่งเสริมให้สมาชิกของ ชุมชนมีความเข้าใจและรู้สึกว่าเป็นของชุมชน ให้เขาได้ รู้เห็นและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน โรงเรียนควร จัดให้มีการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของชุมชนอยู่เสมอ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานของโรงเรียนให้เป็นไปตาม ความต้องการของชุมชนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

2) การนำชุมชนมาสู่โรงเรียน โรงเรียนควรใช้แหล่ง วิชาความรู้จากชุมชนให้เป็นประโยชน์ เช่น การจัดกิจกรรมของ ชุมชนตามโอกาสต่าง ๆ จัดโรงเรียนให้เป็นศูนย์การศึกษาผู้ใหญ่

เรื่อง เจริญชัย (2522 : 8) ได้ให้แนวทางการ ดำเนินงานการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ อันได้แก่ สอนและอบรมนักเรียน สอนประชาชนและบริการประชาชน

จึงต้องมีหน้าที่สร้างความสัมพันธ์กับชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่
เกี่ยวข้องกับควมรับผิดชอบด้านการสอนแก่นักเรียนโดยตรง และ
หน้าที่ที่เกี่ยวกับประชาชนในด้านการสอนแก่ประชาชนและ
บริการประชาชน กล่าวคือ

1) ในด้านความรับผิดชอบแก่นักเรียนโดยตรง คือ
การสอนและอบรมนักเรียน โรงเรียนต้องจัดกิจกรรมการเรียน
การสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและแผนการศึกษา
แห่งชาติ โดยมุ่งหวังเพื่อให้เป็นผลเมืองดี ให้มีพื้นฐานในการ
ศึกษาต่อไป ให้มีเจตคติ ลักษณะนิสัย ทักษะและความรู้ การเข้าใจ
ในด้านอาชีพ ตลอดจนให้มีความรับผิดชอบในการพัฒนาชุมชน เช่น
พัฒนาโรงเรียน พัฒนาบ้านตนเอง และพัฒนาที่สาธารณะต่าง ๆ

2) ในด้านการสอนประชาชนทางด้านต่าง ๆ คือด้าน
ความรู้ทั่วไปและอาชีพ โดยร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น
กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมการพัฒนาชุมชน กรมอนามัย
เป็นต้น และสอนให้ประชาชนเป็นผลเมืองดีด้วย การให้ความรู้
เกี่ยวกับกฎหมายที่ควรทราบ หรือให้ข่าวสารทางราชการ
นอกจากนั้น ยังต้องปลูกฝังให้ประชาชนมีความรับผิดชอบต่อเยาวชน
ร่วมกับโรงเรียน เช่น ร่วมมือกับสมาคมผู้ปกครองและครู
สมาคมศิษย์เก่า หรือร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน รวมทั้งปลูกฝัง
ให้ประชาชนเกิดความรับผิดชอบต่อชุมชนด้วยการเชิญประชาชนร่วม
ในกิจกรรมพัฒนาชุมชน

3) ในด้านการบริการแก่ประชาชน โรงเรียน
จัดกิจกรรมโดยร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น กระทรวงมหาดไทย
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข ฯลฯ โดยจัด
บริการให้กับประชาชน 5 ประการ คือ

3.1) ด้านความรู้ทั่วไปและอาชีพ

3.2) ด้านสุขภาพอนามัย

- 3.3) ด้านวัฒนธรรม
- 3.4) ด้านนันทนาการ
- 3.5) การเผยแพร่ข่าวสาร

เจษฎา แซ่มประประเสริฐ (2526 : 42-43)

ได้เสนอแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ดังนี้

- 1) จัดให้มีกิจกรรมการศึกษาของโรงเรียนการเลือกตั้งโดยประชาชน
 - 2) เปิดโอกาสให้ชุมชนได้ใช้อาคารเรียน สถานที่ของโรงเรียนนอกเวลาเรียนหรือในวันหยุดเกี่ยวกับการให้การศึกษาและการประชุมหรือจัดงานพิธีต่าง ๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมของชุมชน
 - 3) จัดหลักสูตรให้สัมพันธ์กับความต้องการของชุมชน เพื่อให้สามารถนำความรู้ที่เรียนไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้จริง ๆ
 - 4) จัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน ซึ่งจะช่วยให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทกับโรงเรียนได้มากยิ่งขึ้น เช่น การจัดนิทรรศการ การแสดงละคร การแข่งขันกีฬา การเปิดกลุ่มสนใจอาชีพ การเปิดสอนการศึกษาผู้ใหญ่ หรือเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมทางสังคม
- คำนำถณ บุญเพชรแก้ว และคนอื่น ๆ (วิเชียร อ่อนประเสริฐ, 2529 : 17 ; อ้างอิงมาจาก คำนำถณ บุญเพชรแก้ว และคนอื่น ๆ, 2514 : 117) ได้เสนอแนววิธีปฏิบัติในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนว่า

- 1) ติดต่อบริเวณชุมชนอย่างใกล้ชิดอยู่เสมอ ทั้งในยามปกติและยามเดือดร้อน
- 2) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่ และครุภัณฑ์ของโรงเรียนได้ตามความเหมาะสม

3) ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการติดต่อธุรกิจของโรงเรียน และช่วยเหลืองานส่วนตัวตามโอกาสอันสมควร

4) ชักชวนและให้โอกาสแก่ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงโรงเรียน

5) ชักชวนและแต่งตั้งผู้สนใจการศึกษา หรือผู้ที่ประชาชนรักใคร่นับถือมาเป็นกรรมการศึกษาของโรงเรียน

6) ติดต่อสัมพันธ์กับผู้นำทางศาสนา ผู้นำท้องถิ่นและประชาชนทั่วไป เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อโรงเรียน

7) ส่งเสริมครูและนักเรียนให้เห็นความสำคัญของการสร้างความเชื่อถือ และความไว้วางใจจากชุมชนที่จะมองโรงเรียนในด้านความประพฤติ ความรู้ ความสามารถและการเป็นแบบอย่างที่ดี

8) ให้ความร่วมมือช่วยเหลือในการพัฒนาชุมชน

9) ร่วมมือในพิธีกรรมต่าง ๆ ตามประเพณีของชุมชน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

(2528 ก : 34) ได้เสนอหลักการปฏิบัติการดำเนินงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ดังนี้

1) ดำเนินงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ และตรงไปตรงมา

2) การติดต่อกับชุมชน ต้องมุ่งให้เกิดเจตคติที่ดี

3) ดำเนินการต่อเนื่อง ตลอดระยะเวลา ทั้งในและ

นอกโรงเรียน

4) สร้างความเข้าใจอันดี ให้เกิดทั่วไป ไม่จำกัด

เฉพาะกลุ่ม

5) รับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของประชาชน

ในชุมชน

6) ใช้วิธีดำเนินงานง่าย ๆ และเป็นกันเองกับ

ประชาชน

ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น โรงเรียนและชุมชนต้องเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ ให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมต่าง ๆ มากที่สุด มีความบริสุทธิ์ใจ สร้างความเข้าใจ อันคืออย่างต่อเนื่อง เป็นกันเอง เพื่อให้การดำเนินงานด้านต่าง ๆ ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

4. บทบาทของโรงเรียนในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง

โรงเรียนกับชุมชน

ปฏิญญา สาธิต (2519 : 339) ได้กล่าวถึงบทบาทของ โรงเรียนเกี่ยวกับงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ไว้ว่า การเริ่มต้นสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนต้องเป็นฝ่ายริเริ่มที่จะเข้าหาชุมชนก่อน ผู้ที่มีหน้าที่และ บทบาทโดยตรงของโรงเรียนก็คือ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ และคณะครู ซึ่งควรได้ปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดังนี้

1) ประชุมชี้แจงครูให้เห็นความสำคัญที่โรงเรียนจะต้อง ปรับปรุงตนเองให้มีส่วนสัมพันธ์กับชุมชน

2) ตั้งคณะกรรมการโรงเรียน โดยการคัดเลือกมาจาก บุคคลที่มีความรู้ความสามารถและมีความสนใจเกี่ยวกับการศึกษา การพัฒนาชุมชนที่ตนอาศัยอยู่

3) สำรวจความต้องการและความจำเป็นที่ชุมชนจะต้อง ได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ

4) สำรวจทรัพยากรในชุมชนนั้นว่า มีอะไรที่จะนำมาใช้ ประโยชน์ได้บ้าง ทั้งในด้านทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์ หรือกำลังคน เพื่อจะนำมาใช้ประโยชน์แก่โรงเรียนและชุมชน

5) สํารวจสภาพอนามัย ด้านสุขภาพิบาล การป้องกัน การรักษาสุขภาพว่ามีอะไรบกพร่อง ควรที่โรงเรียนจะได้ให้ความ ช่วยเหลือ หรือรายงานขอความช่วยเหลือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทราบ

6) สํารวจลักษณะสังคมและวัฒนธรรม เพื่อที่ทางโรงเรียน จะได้เข้าไปร่วมมือได้อย่างถูกต้อง

7) จัดให้มีการประชุมร่วมอภิปรายระหว่างครูกับ ประชาชนที่เกี่ยวกับปัญหาบทบาทของโรงเรียนและชุมชนเอง ในฐานะที่โรงเรียนกับชุมชนเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับจากกันและกัน

8) จัดให้ประชาชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยใช้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางรวมทั้งการพัฒนาอาชีพ พัฒนาความรู้ และการพักผ่อนหย่อนใจ

9) วางโครงการสัมพันธ์กับชุมชนในด้านกิจกรรม ต่าง ๆ ทั้งในระยะสั้น และระยะยาว เพื่อปฏิบัติได้ตามแผนทุกระยะ

10) พยายามสอดแทรกกิจกรรมต่าง ๆ ในการสอนเพื่อ ฝึกให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถที่จะออกไปดำรงชีวิตในชุมชนของ ตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความรักความห่วงหาในชุมชน และประเทศชาติ

11) ประเมินผลการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน เป็นระยะ ๆ ที่สำคัญคือ ทุกสิ้นปีการศึกษา รวมทั้งการวางแผนทาง แกไขปรับปรุงตลอดเวลา

ปรีชา คัมภีรปกรณ์ และคนอื่น ๆ (2525 : 121)

ได้กล่าวถึงบทบาทของโรงเรียนในการบริหารงานความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดังนี้

1) กำหนดรูปแบบหรือแนวทางการประสานงาน โดย ผ่านคณะกรรมการศึกษาของโรงเรียนสมาคมครูผู้ปกครอง

2) เป็นผู้ประสานงาน สร้างความสัมพันธ์กับชุมชนด้วยตนเอง หรือประสานงานระหว่างชุมชนกับแหล่งวิทยาการหรือหน่วยงานอื่นในการพัฒนาชุมชน

3) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง นำเอาความรู้ หรือวิทยาการใหม่ ๆ เข้าสู่ชุมชนและเป็นผู้ริเริ่มทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีมีประโยชน์แก่ชุมชน

4) เป็นผู้แก้ปัญหา ให้คำแนะนำช่วยเหลือในการแก้ปัญหาของชุมชน เมื่อชุมชนมีปัญหาและไม่สามารถตกลงกันเองได้

นิพนธ์ กินาวงศ์ (2526 : 80) กล่าวว่าโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและเป็นสมบัติของชุมชน โรงเรียนต้องสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนโดยออกข่าวประชาสัมพันธ์โรงเรียนเป็นประจำ การจัดนิทรรศการในโรงเรียน การออกเยี่ยมเยียนนักเรียน การส่งเสริมการจัดตั้งสมาคมครูผู้ปกครอง การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมประเพณีท้องถิ่น หรือเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมกีฬาประชาชน

หวน พินธุพันธ์ (2528 : 104-113) ได้รวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นข้อใหญ่ ๆ ดังนี้

1) การเชิญผู้ปกครองหรือประชาชนในชุมชนมาในโรงเรียน

2) การรายงานเกี่ยวกับตัวนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ

3) โรงเรียนให้ความช่วยเหลือชุมชน

4) โรงเรียนขอความช่วยเหลือและขอความร่วมมือ

จากชุมชน

5) บริการเกี่ยวกับอาคารสถานที่ของโรงเรียนแก่ชุมชน

6) การใช้ทรัพยากรในชุมชน

7) การออกไปเยี่ยมเยียนผู้ปกครองนักเรียน และ
เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

8) การประชาสัมพันธ์โรงเรียน

งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจึง เป็นหน้าที่
รับผิดชอบที่สำคัญประการหนึ่งของโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ (2528 ก : 30) จึงได้กำหนดบทบาท
ของผู้บริหารโรงเรียน คณะครูให้ดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชนไว้ดังนี้

1) ศึกษาชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่โดยละเอียด ในด้าน
โครงสร้างทางวัฒนธรรม ประเพณี อาชีพ สภาพเศรษฐกิจ
ทรัพยากร สภาพปัญหา เจตคติ และความเชื่อต่าง ๆ เพื่อให้
โรงเรียนสามารถวางแผนปฏิบัติงานด้านนี้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) รับผิดชอบในการจัดให้มีการวางแผนดำเนินงาน
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

3) กระตุ้นและส่งเสริมให้บุคลากรสร้างความสัมพันธ์
อันดีกับชุมชนและให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน
และดำเนินงานตามแผน

4) จัดให้มีการประชาสัมพันธ์โรงเรียนอย่างต่อเนื่อง
และทั่วถึงโดยใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ

5) จัดให้มีการเยี่ยมชุมชน เพื่อรับทราบความคิดเห็นและ
ข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินงาน

6) รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในขอบข่าย
ของงาน ตลอดถึงการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

7) จัดให้มีบริการแก่ชุมชนด้านต่าง ๆ ที่โรงเรียน
สามารถทำได้

8) เลือกบุคลากรในชุมชน และแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการ
ศึกษาของโรงเรียนและส่งเสริมสนับสนุนให้คณะกรรมการศึกษา
ได้แสดงบทบาทในการสนับสนุนงานของโรงเรียนให้มากที่สุด โดย
ให้เป็นไปตามกฎและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

9) ดำเนินการให้โรงเรียนสามารถใช้ประโยชน์จาก
ทรัพยากรท้องถิ่น คือ บุคคล วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ และสิ่งแวดล้อม
ในชุมชนให้มากที่สุด

และในการดำเนินการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
(2526 ก : 275-321) ได้เสนอแนะโครงการและแนวปฏิบัติเพื่อ
ให้โรงเรียนประถมศึกษาดำเนินงาน สรุปได้ดังนี้

1) โครงการกรรมการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนและ
คณะครูศึกษาระเบียบว่าด้วยกรรมการศึกษาร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิจาก
ชุมชน สรรหาผู้สมควรแต่งตั้งและจัดประชุมมอบใบแต่งตั้ง

2) โครงการสมาคมผู้ปกครองและครู ประชุมทำความเข้าใจ
เข้าใจและเลือกตัวแทนฝ่ายครูติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิและวิทยากร
บรรยายประโยชน์ของสมาคม วิธีดำเนินงานให้ผู้ปกครองทราบ
ยื่นเรื่องราวขอจัดตั้ง นัดประชุมคณะกรรมการ วางโครงการ
ดำเนินงาน ประเมินผลและรายงานตัวที่ประชุมใหญ่สมาคมครูและ
ผู้ปกครองเมื่อสิ้นปี

3) โครงการสมาคมหรือมูลนิธิในโรงเรียน สํารวจ
ความสนใจและความเห็นจากผู้ปกครองในการจัดตั้ง เชิญผู้ปกครอง
ประชุมรับทราบนโยบายทั่วไป จัดกิจกรรมหารายได้บำรุงสมาคม
หรือมูลนิธิ ตลอดจนจัดบริการให้ทุนและอุปกรณ์แก่นักเรียน

4) โครงการวันสำคัญ ได้แก่ จัดวันสำเร็จการศึกษา
กิจกรรมนิทรรศการ กิจกรรมวันไหว้ครู และวันเลือกบุคคลดีเด่น
ของชุมชน

5) โครงการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ร่วมมือกับวัด และหน่วยงานอื่น ๆ ของชุมชนในงานทอดกฐินประจำปีและปลูกต้นไม้ นำความรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ มาเผยแพร่ให้ความรู้ในการประกอบอาชีพ เข้าร่วมกระบวนการ ร่วมประดิษฐ์หรือจัดดอกไม้ในงาน วันสงกรานต์ งานลอยกระทง งานอุปสมบทและงานศพ ร่วมกิจกรรม กีฬา งานเกี่ยวกับชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และประเพณี ประสานงานให้ความร่วมมือด้านสุขภาพอนามัยในการบริการ ให้คำแนะนำ และการตรวจรักษาตลอดจนให้ยืมวัสดุอุปกรณ์หรือ สนามโรงเรียนในการจัดงานของชุมชนตามความเหมาะสม

6) โครงการบุคคลดีเด่นวันศิษย์เก่า ส่งแบบสอบถาม ไปยังศิษย์เก่าตามบ้านเลขที่ในประวัติของนักเรียน ตั้งกรรมการ โรงเรียนประกอบด้วยครูและศิษย์เก่า เพื่อหาทางทำให้โรงเรียน เจริญขึ้น จัดชุมนุมพบปะสังสรรค์วันศิษย์เก่า เชิญศิษย์เก่าที่เป็น บุคคลดีเด่นในสังคมเป็นวิทยากรอภิปรายให้ศิษย์ปัจจุบันและ คณะครูโรงเรียนฟัง

7) โครงการส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียน ได้แก่ เผยแพร่งานวิชาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ จัดห้องสมุดวิชาชีพ ห้องถื่น ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านและจัดสอนกลุ่มสนใจ

8) โครงการชุมชนศึกษา แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มออก ศึกษาชุมชนโดยมีครูอาจารย์ควบคุม

9) โครงการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ประชาสัมพันธ์ หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 และประชาสัมพันธ์ปัญหาและ อุปสรรคในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

โรงเรียนประถมศึกษาตั้งอยู่ในชุมชนมีความจำเป็นใน การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน จึงต้องเป็นผู้กำหนดแนวทางการ ประสานงาน เป็นผู้นำ ผู้แก้ปัญหา ศึกษาสภาพของชุมชน นำโรงเรียน เข้าร่วมชุมชนและนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียน โรงเรียนต้องกำหนด โครงการต่าง ๆ โดยความร่วมมือทั้งจากโรงเรียนและชุมชน

5. ขอบข่ายงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

จากลักษณะงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่มีลักษณะเป็นความสัมพันธ์ 2 ทาง คือ ทั้งโรงเรียนและชุมชนมีบทบาทเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจึงมีลักษณะการดำเนินการเพื่อให้โรงเรียนสามารถแสดงบทบาทของการให้และการรับความร่วมมือ การสนับสนุน และความช่วยเหลือได้อย่างเต็มที่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528 ก : 26-27) จึงได้กำหนดขอบข่ายงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ เพื่อให้โรงเรียนได้ดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1) การประชาสัมพันธ์โรงเรียน คือ การเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อันจะช่วยให้โรงเรียนปฏิบัติงานได้สะดวกยิ่งขึ้น ในขอบข่ายนี้มีกิจกรรมที่สามารถนำไปเป็นแนวปฏิบัติได้คือ

1.1) การประชุมผู้ปกครอง เพื่อชี้แจงการปฏิบัติงานของโรงเรียน

1.2) การทำจุลสาร หรือสิ่งพิมพ์เผยแพร่

1.3) จัดป้ายประกาศ เผยแพร่ข่าวสาร

ของโรงเรียน

1.4) การพบปะเยี่ยมเยียนในวาระที่เหมาะสม

2) การให้บริการแก่ชุมชน คือ การให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ชุมชนตามกำลังความสามารถที่โรงเรียนจะดำเนินการได้ เช่น

2.1) การให้บริการทางด้านวิชาการ

2.2) ให้คำแนะนำ หรือให้คำปรึกษาหารือ

ในกิจกรรมของชุมชน

2.3) ให้บริการอาคาร สถานที่ หรือวัสดุอุปกรณ์

3) การร่วมกิจกรรมของชุมชน คือการเข้าร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ของชุมชนเท่าที่โรงเรียนมีความสามารถและอยู่ในวิสัยที่เป็นไปได้ กิจกรรมด้านนี้ได้แก่

3.1) การเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประเพณีท้องถิ่น เช่น กิจกรรมทางศาสนา

3.2) เข้าร่วมในกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่น เช่น กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์

3.3) ร่วมงานอื่น ๆ ของท้องถิ่น หรือของบุคคล ตามวาระอันควร

4) การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน คือการเปิดโอกาสเชิญชวนหรือหาทางให้บุคคลในชุมชนได้เข้าร่วมในกิจกรรมที่โรงเรียนจัดให้มีขึ้น เช่น

4.1) การเชิญประชาชนมาร่วมในกิจกรรมงานวันเด็ก วันแม่ หรือวันสำคัญอื่น ๆ ของโรงเรียน

4.2) การเชิญบุคคลในท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถ มาเป็นวิทยากรในโรงเรียน

4.3) ให้บุคคลในชุมชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาโรงเรียน โดยการช่วยเหลือด้านแรงงาน หรือวัสดุอุปกรณ์

5) การสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น คือการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และหน่วยงานอื่น ๆ ในท้องถิ่น เช่น

5.1) การให้ครูมีส่วนร่วมในการติดต่อสัมพันธ์กับชุมชน

5.2) การจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียน ภายในกลุ่มและชุมชน

5.3) การจัดกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาของนักเรียน เช่น การตอบปัญหาชิงทุนการศึกษา การแข่งขันหรือการประกวดความสามารถของนักเรียนในด้านต่าง ๆ

5.4) การจัดตั้งกลุ่ม ชมรมศิษย์เก่า หรือสมาคมครูผู้ปกครอง

จึงกล่าวได้ว่า การดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นภารกิจสำคัญมากประการหนึ่งของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน คณะครูอาจารย์และบุคลากรทุกคนมีบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงาน ให้มีกิจกรรมและการปฏิบัติที่ส่งเสริมความเข้าใจอันดีของชุมชนต่อโรงเรียน โดยดำเนินการตลอดระยะเวลาทั้งในและนอกโรงเรียน การดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้ชุมชนมีความเข้าใจที่ดีต่อโรงเรียน อันจะทำให้โรงเรียนได้รับการส่งเสริม สนับสนุน ความร่วมมือและความช่วยเหลือจากชุมชน ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้โรงเรียนดำเนินงานด้านต่าง ๆ ไปด้วยดี บุคลากรในโรงเรียนจึงต้องมีบทบาทเป็นผู้กำหนดรูปแบบหรือแนวทางการประสานงาน เป็นผู้ประสานงาน เป็นผู้นำ ผู้แก้ปัญหา ศึกษาสภาพของชุมชน นำโรงเรียนเข้าสู่ชุมชน และนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียนทั้งนี้โรงเรียนกำหนดโครงการต่าง ๆ ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยบุคลากรในโรงเรียนและประชาชนในชุมชน โดยจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการบริหารโรงเรียน คือ ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการวางแผน ดำเนินการตามแผนและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการดำเนินงานในปีต่อไปและการวิจัยครั้งนี้ ได้ยึดขอบข่ายงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนทั้ง 5 ด้าน ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้ดังกล่าวเป็นกรอบในการวิจัยจึงขอเสนอสาระสำคัญเพิ่มเติมตามขอบข่ายงานดังนี้

6. การประชาสัมพันธ์โรงเรียน

ภิญโญ สาร (2523 : 424) ได้ให้ความหมายของการประชาสัมพันธ์โรงเรียนไว้ว่า หมายถึง การสร้างความเข้าใจอันดี ระหว่างกลุ่มบุคคลหนึ่งกับประชาชน ซึ่งกลุ่มบุคคลนั้นมีหน้าที่รับใช้หรือให้บริการ การประชาสัมพันธ์โรงเรียนเป็นกระบวนการไมตรีสัมพันธ์สองทาง (two-way process) คือ โรงเรียนเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประชาชน

เมธี ปิณฑนานนท์ (2525 : 260) กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์โรงเรียน คือ การกำหนดหน้าที่และสัมพันธภาพต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นการเดินทางสองทางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และเพื่อสร้างฐานแห่งความเข้าใจ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528 ก : 26) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การประชาสัมพันธ์โรงเรียนคือ การเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อันจะช่วยให้โรงเรียนปฏิบัติงานได้สะดวกยิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุปการประชาสัมพันธ์ เป็นการติดต่อสื่อสารสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียน ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะช่วยให้โรงเรียนสามารถปฏิบัติงานไปได้ด้วยดีและสะดวกมากยิ่งขึ้น

การประชาสัมพันธ์โรงเรียน เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับประชาชนในชุมชนนั่นเอง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งการประชาสัมพันธ์โรงเรียนเป็นกระบวนการที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจ และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอย่างดียิ่ง เพราะเป็นการเสนอให้ประชาชนทราบกิจการของ

โรงเรียน หรือมองโรงเรียนในแง่ดี ดังนั้น การประชาสัมพันธ์
โรงเรียนจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างหนึ่งที่โรงเรียนจะต้องดำเนินการ
หวน พันธุ์พันธ์ (2528 : 190-110) ได้เสนอวิธีการ
ดำเนินการประชาสัมพันธ์โรงเรียนไว้ดังต่อไปนี้

1) จัดให้มีสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียน
ซึ่งถือว่าเป็นการประชาสัมพันธ์แบบเป็นทางการ (formal)
โรงเรียนอาจทำง่าย ๆ เป็นโรเนียวก็ได้ แล้วฝากนักเรียนไปแจก
ผู้ปกครอง ผู้ปกครองก็จะทราบข่าวสารต่าง ๆ ของโรงเรียน
อาจจะมีข่าวครูใหม่ ครูย้าย กิจกรรมของโรงเรียน แม้กระทั่ง
สิ่งที่ผู้ปกครองควรทราบเกี่ยวกับการเรียนของนักเรียน โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งการเรียนตามหลักสูตรใหม่ สิ่งเหล่านี้ผู้ปกครองก็ควรทราบ
และเข้าใจเพื่อจะได้มองโรงเรียนในแง่ดีต่อไป ทางโรงเรียนอาจ
จะแจกให้ประชาชน และหน่วยงานอื่นด้วย ก็จะเป็นการดียิ่ง

2) จัดเผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียนทางสื่อมวลชน
เช่น วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ เช่น
ทางโรงเรียนจะจัดนิทรรศการแสดงผลงานของโรงเรียน จัดประชุม
ผู้ปกครองนักเรียน หรือเชิญวิทยากรไปบรรยายให้นักเรียนฟัง
ก็อาจจะเผยแพร่ข่าวสารนี้ทางสื่อมวลชนทั้งในส่วนกลางและ
ส่วนภูมิภาค

3) ให้นักเรียนทราบข่าวสารของโรงเรียนที่ถูกต้อง
เพื่อนักเรียนจะได้ช่วยเผยแพร่ข่าวสารให้ผู้ปกครองและประชาชน
ทราบต่อไป ทางโรงเรียนสามารถแจ้งข่าวสารให้นักเรียนทราบ
ในตอนเข้าก่อนเข้าห้องเรียน ครูประจำชั้นหรือครูผู้สอนจะนำไป
อ่านในห้องเรียนอีกครั้งหนึ่ง ถ้าเป็นข่าวสารที่สำคัญควรจะทำเป็น
ทางการ คือ ทำสิ่งพิมพ์จะผิดพลาดน้อยที่สุด

4) ให้ครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ คณงานภารโรง
ได้ทราบข่าวสารของโรงเรียนที่ถูกต้องด้วย ถ้าหากผู้ปกครอง

นักเรียนหรือประชาชนมาติดต่อกับโรงเรียน แต่ไม่พบเจ้าหน้าที่
ประชาสัมพันธ์โดยตรง แต่พบบุคคลดังกล่าวจะได้แจ้งข่าวสาร
ที่ถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนอกเวลาราชการหรือวันหยุด

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2525 : 217-222) ได้เสนอ
กิจกรรมต่าง ๆ ในการสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดี
ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ดังนี้

- 1) สิ่งพิมพ์เผยแพร่ เช่น การจัดทำรายงานประจำปี
คู่มือต่าง ๆ เช่น คู่มือนักเรียน คู่มือผู้ปกครอง การจัดทำวารสาร
จุลสาร หรือเอกสารข่าวภายใน และหนังสืออนุสรณ์
- 2) การจัดนิทรรศการทั้งภายในและนอกโรงเรียน
เช่น การจัดนิทรรศการทางวิชาการ
- 3) การจัดทัศนศึกษา
- 4) การจัดงานประเพณีต่าง ๆ ร่วมกับชุมชน
- 5) การจัดงานคืนสู่เหย้าของนักเรียนเก่า หรือศิษย์เก่า
- 6) การประชุมผู้ปกครองและครู
- 7) การเยี่ยมเยียนผู้ปกครอง
- 8) กิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ ของนักเรียน เช่น
การแสดงดนตรี การแสดงละคร การออกค่ายพักแรม
การอาสาพัฒนา และการแข่งขันกีฬา

ภิญโญ สาธร (2523 : 431-433) ได้เสนอสิ่งที่
โรงเรียนน่าจะพิจารณาจัดทำเพื่อประชาสัมพันธ์โรงเรียน และ
เป็นการให้การศึกษาแก่นักเรียนด้วย คือ

- 1) การแข่งขันและการประกวด (contest) เช่น
การแข่งขันกีฬา การโต้วาที การอภิปราย การประกวดทางศิลปะ
และการแสดงงานฝีมือต่าง ๆ ของนักเรียน
- 2) งานสังคม (social affairs) การจัดงานเลี้ยง
อาหารที่โรงเรียนในโอกาสต่าง ๆ โดยเชิญผู้ปกครองและแขกผู้มี
เกียรติมาร่วมด้วย

- 3) การแสดงละครและดนตรี (entertainments)
- 4) การออกวารสารของนักเรียน (student publications)
- 5) สโมสรหรือชุมชนต่าง ๆ ของนักเรียน (club and socials) เช่น ชุมนุมยุวพุทธ ชุมนุมภาษาไทย
- 6) สภานักเรียน (student council)
- 7) การประชุมนักเรียน (assembly program)
- 8) การทัศนจร (sight-seeing tours)
- 9) พิธีรับประกาศนียบัตร (commencement programs)

คณะนิติศึกษาโทวิชาเอกการบริหารการศึกษา (2529 : 200) ได้สรุปวิธีการและสื่อที่สำคัญ ที่ผู้บริหารสามารถ จะทำการประชาสัมพันธ์โรงเรียนไว้ ดังนี้

- 1) จัดตั้งแผนกประชาสัมพันธ์โรงเรียน เพื่อดำเนินการ ประชาสัมพันธ์กิจการของโรงเรียน
- 2) จัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมศิษย์เก่า ชมรม หรือกลุ่มอาชีพต่าง ๆ
- 3) ดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน หรือกิจกรรมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เช่น การแสดงของ นักเรียน การแข่งขันกีฬาภายใน วันสำคัญทางศาสนา หรือประเพณีต่าง ๆ
- 4) จัดทำสิ่งพิมพ์และเอกสารต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ กิจกรรม ของโรงเรียนหรือจัดทำแบบสำรวจความเห็นของประชาชน
- 5) อาศัยสื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เพื่อการเผยแพร่กิจการของโรงเรียน
- 6) ใช้อุปกรณ์โสตทัศนศึกษาต่าง ๆ เช่น เครื่อง ฉายสไลด์ในการเสนอข่าวเกี่ยวกับกิจการของโรงเรียน หรือเพื่อ อำนวยความสะดวกแก่สมาคมหรือชมรมต่าง ๆ

7) วัสดุป้ายนิเทศ แผ่นโปสเตอร์ หรือแผ่นภาพต่าง ๆ

8) ผลการดำเนินการกิจการต่าง ๆ ของโรงเรียน

โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนการสอนให้ได้ผลดี ย่อมเป็นสื่อหรือเครื่องมือให้ชุมชนเข้าใจและศรัทธาต่อโรงเรียนมากขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

(2526 ก : 26) ได้เสนอตัวอย่างกิจกรรมประชาสัมพันธ์ไว้

4 กิจกรรม คือ

1) การประชุมผู้ปกครอง เพื่อชี้แจงการปฏิบัติงาน

ของโรงเรียน

2) การทำจุลสาร หรือสิ่งพิมพ์เผยแพร่

3) การพบปะเยี่ยมเยียนในวาระที่เหมาะสม

4) จัดป้ายประกาศ เผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียน

งานประชาสัมพันธ์โรงเรียน เป็นภารกิจหนึ่งที่จะช่วย

ให้ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นไปในแนวทางที่ดีได้

ดังนั้นงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนจึงถือเป็นกระบวนการสองทาง

(two-way process) ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน งานประชาสัมพันธ์

มิใช่หน้าที่ของผู้บริหารแต่เพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น แต่ถือเป็นหน้าที่ของ

บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนด้วย กิจกรรมในการประชาสัมพันธ์

โรงเรียนนั้น โรงเรียนต่าง ๆ มักมีมโนทัศน์ที่ผิด ๆ ว่าเป็นการทำขึ้น

เพื่อหารายได้ให้กับโรงเรียน ซึ่งทำให้ประชาชนและผู้ปกครองลด

ความศรัทธาต่อโรงเรียนได้ โรงเรียนสามารถดำเนินการจัดกิจกรรม

ได้มากในการประชาสัมพันธ์ เช่น จัดให้มีสิ่งพิมพ์เผยแพร่ข่าวสาร

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การประชุมผู้ปกครอง การจัดงาน

ประเพณีร่วมกับชุมชน การพบปะเยี่ยมเยียนในวาระที่เหมาะสม

และการจัดทำป้ายประกาศ เป็นต้น

7. การให้บริการแก่ชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528 ก : 26) ให้ความหมายว่า การให้บริการแก่ชุมชนคือการให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ชุมชนตามกำลังความสามารถที่โรงเรียนจะดำเนินการได้ เช่น การให้บริการทางวิชาการ ให้คำแนะนำหรือการปรึกษาหารือในกิจกรรมของชุมชน ให้บริการอาคารสถานที่ หรือวัสดุอุปกรณ์

ปรีชา คัมภีรปกรณ์ และคนอื่น ๆ (2528 : 773 - 774) ได้กล่าวถึงการให้บริการแก่ชุมชนไว้ว่า นอกจากการจัดกิจกรรมด้านต่าง ๆ แล้ว โรงเรียนควรจัดบริการให้แก่ชุมชนเพื่อความสะดวกและการประหยัด มีโรงเรียนจำนวนไม่น้อยที่มีสภาพความพร้อมดีกว่าชุมชน เช่น มีบ่อน้ำ น้ำประปา เครื่องขยายเสียง วิทยุ แก้วอี้ เครื่องใช้ต่าง ๆ เมื่อเป็นเช่นนี้โรงเรียนควรพิจารณาให้บริการแก่ชุมชนอย่างทั่วถึง และควรกำหนดกฎเกณฑ์ในการให้บริการไว้เพื่อจะให้สิ่งของที่บริการนั้นคงทนสามารถให้บริการได้ตลอดไป

สิ่งที่โรงเรียนสามารถจะจัดเป็นบริการแก่ชุมชน ได้แก่

1) ด้านอาคารสถานที่ หากชุมชนขอใช้อาคารบริเวณของโรงเรียนเพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ แล้ว โรงเรียนจะต้องอำนวยความสะดวกให้เป็นอย่างดี

2) ด้านเครื่องใช้ ได้แก่ เครื่องใช้ที่ยกเคลื่อนที่ได้ เช่น วิทยุ แก้วอี้ วิทยุหมู่บ้าน ถ้วยชาม เครื่องขยายเสียง ผ้า màn ผ้าปูโต๊ะ ฯลฯ ซึ่งชุมชนไม่มีไว้เป็นประจำเพื่อกิจการของชุมชน ครอบครัวหรือหมู่บ้านอาจจะมาขอยืมใช้ โรงเรียนควรเอื้ออำนวยตามสมควร

3) ด้านความรู้ เป็นบริการที่พัฒนาคนให้มีความคิดและความรู้ ตลอดจนสติปัญญาอันจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน โรงเรียนควรจัดรายการประเภทให้ความรู้แก่ประชาชน เช่น จัดบรรยาย ธรรมะ การปกครอง การเกษตร การเลี้ยงดูทารก หรือการอนามัย นอกจากนี้เกี่ยวกับวิชาชีพ โรงเรียนควรสนับสนุนอย่างเต็มที่และพร้อมที่จะเป็นแหล่งสาธิตทดลอง ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด

4) ด้านสวัสดิการ เป็นบริการที่โรงเรียนจัดขึ้นสำหรับแก้ปัญหาสนองความต้องการตลอดจนช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจแก่ชุมชน ได้แก่ การจัดสถานที่สำหรับพักผ่อนหย่อนใจ สนามกีฬา สหกรณ์-ร้านค้า ธนาคารข้าว ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร้านตัดผม ตู้ยาประจำหมู่บ้าน บริการน้ำสะอาด และบริการโรงฝึกงานเพื่อซ่อมเครื่องมือการเกษตร โดยคิดค่าบริการในราคาถูกเป็นพิเศษ

5) ด้านบุคลากร ได้แก่ ครู นักเรียน และภารโรง บุคลากรเหล่านี้สามารถให้บริการและให้ความช่วยเหลือร่วมมือกับชุมชนได้ทั้งในด้านแรงงาน ความคิด และด้านอื่น ๆ

หวน พินธุพันธ์ (2528 : 105-108) ได้กล่าวถึงสิ่งที่โรงเรียนสามารถช่วยเหลือชุมชนและการให้บริการแก่ชุมชนไว้ดังนี้

1) โรงเรียนให้ความช่วยเหลือชุมชน สิ่งที่โรงเรียนจะให้ความช่วยเหลือชุมชน นอกเหนือจากการสอนในโรงเรียน มีมากมายหลายประการด้วยกัน คือ

1.1) นำนักเรียนออกไปช่วยพัฒนาชุมชน เช่น ไปช่วยทำความสะอาดวัด ถนนหนทาง สร้างถนน หรือซ่อมถนน เข้าหมู่บ้าน ขุดบ่อน้ำ ขุดคูระบายน้ำ เข้าไปใช้ในการเกษตรและปลูกต้นไม้

1.2) โรงเรียนจัดให้มีการสอนหรือฝึกอบรม

เกี่ยวกับการประกอบอาชีพแก่ประชาชนในชุมชน เพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้ปรับปรุงอาชีพของตนให้ดีขึ้น หรือได้ฝึกอาชีพใหม่ ๆ โดยโรงเรียนจัดให้ตามกำลังที่มีอยู่ เช่น ถ้าโรงเรียนมีครูอาจารย์ทางเกษตรอาจจะสอนหรือฝึกอบรมเกี่ยวกับการตอนต้นไม้ การต่อกิ่ง การทาบกิ่ง การเพาะเห็ดฟาง และการตอนไก่ หรือถ้าโรงเรียนมีโรงฝึกงานทางช่าง มีครูอาจารย์ทางช่างด้วย ก็อาจจะสอนหรือฝึกอาชีพทางช่างยนต์ ช่างไฟฟ้า ช่างวิทยุ และช่างตัดเย็บเสื้อผ้า

1.3) โรงเรียนให้ความช่วยเหลือในด้านความรู้

และเผยแพร่ความรู้ใหม่ ๆ แก่ชุมชนอาจจะทำได้ เช่น เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพอนามัย การป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ โทษของยาฆ่าแมลง อันตรายจากการใช้ผงชูรส หรือการใช้สีย้อมผ้า ผสมอาหารและผลเสียจากการตัดต้นไม้ทำลายป่า

1.4) ทางโรงเรียนจัดให้มีการสำรวจความ

ต้องการและความจำเป็นที่ชุมชน ควรได้รับการพัฒนา เช่น ชุมชนต้องการน้ำมาใช้บริโภค หรือการเกษตร ต้องการโรงเรียน โรงพยาบาลและถนนหนทาง เมื่อสำรวจพบความต้องการและความจำเป็นที่ชุมชนควรได้รับการพัฒนาแล้ว จะได้หาทางพัฒนาต่อไป

1.5) ทางโรงเรียนร่วมกับหน่วยราชการอื่น เช่น

สถานีอนามัยตำบล เพื่อสำรวจอนามัยของชุมชน เช่น โรคภัยไข้เจ็บของประชาชน การหุงต้มอาหารรับประทานถูกสุขลักษณะหรือไม่ ความสะอาดของบ้านเรือนเป็นบ่อเกิดของเชื้อโรคหรือไม่ ลักษณะของสิ่งแวดล้อมของประชาชนในชุมชนสะอาดหรือถูกสุขลักษณะหรือไม่ เพราะอาจจะแพร่เชื้อโรคได้ง่าย จากการสำรวจอนามัยของชุมชน จะทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับอนามัยของชุมชนเพื่อทางโรงเรียนจะมีส่วนร่วมกับหน่วยราชการในการบริการทางด้านสุขภาพและปรับปรุงอนามัยของประชาชนในชุมชนต่อไป

2) บริการเกี่ยวกับอาคารสถานที่ของโรงเรียนแก่ชุมชน การบริการเกี่ยวกับอาคารสถานที่ของโรงเรียนแก่ชุมชน เป็นการ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนได้อย่างดี ดังนั้น โรงเรียนควรบริการสถานที่ของโรงเรียนแก่ชุมชน โดยบริการในสิ่ง ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1) เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ใช้อาคารสถานที่ ของโรงเรียนในการจัดงานต่าง ๆ เช่น ประชาชนอาจจะขอให้ หอประชุมจัดงานมงคลสมรส หรือจัดงานชุมนุมต่าง ๆ

2.2) เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ใช้อาคารสถานที่ เพื่อประชุม เช่น ผู้ใหญ่บ้านอาจขอใช้อาคารสถานที่เพื่อประชุม ประชาชนในหมู่บ้าน

2.3) จัดบริการห้องสมุดแก่ประชาชนในชุมชน คือ ให้ประชาชนในชุมชนมาอ่านหนังสือหรือยืมหนังสือในห้องสมุดได้

2.4) เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ใช้สนามกีฬา ของโรงเรียน ในการออกกำลังกายเล่นกีฬาต่าง ๆ

โรงเรียนในชุมชนบางแห่งบริการแก่ชุมชนแม้กระทั่ง ยารักษาโรค โรงเรียนที่บริการได้ก็จะเป็นการช่วยกระชับความ สัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้ดียิ่งขึ้น ดังนั้น การบริการของ โรงเรียนจะทำให้ชุมชนได้รับประโยชน์จากการได้ใช้อาคารสถานที่ ห้องสมุด สนามกีฬา ห้องพยาบาล และยารักษาโรค

การให้บริการแก่ชุมชนนั้น โรงเรียนสามารถให้บริการ ในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชนได้ ทั้งในด้านวิชาการ อาคารสถานที่ อุปกรณ์ และบุคลากร ซึ่งแสดงว่าโรงเรียนไม่ได้มีหน้าที่สอนนักเรียน แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่โรงเรียนยังต้องให้ความช่วยเหลือ ชุมชนในด้านต่าง ๆ อีกด้วย

8. การร่วมกิจกรรมของชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

(2528 ก : 26) ให้ความหมายว่า การร่วมกิจกรรมของชุมชนคือการเข้าร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ของชุมชนเท่าที่โรงเรียนมีความสามารถ และอยู่ในวิสัยที่เป็นไปได้ กิจกรรมในข่ายงานนี้ที่โรงเรียนควรปฏิบัติมีหลายอย่างคือ การเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประเพณีท้องถิ่น เช่น กิจกรรมทางศาสนา เข้าร่วมในกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่น หรือกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ และร่วมงานอื่น ๆ ของท้องถิ่นหรือของบุคคลตามวาระอันควร

หวน พันธุพันธ์ (2525 : 109) ได้เสนอการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนไว้ 2 ลักษณะ คือ

1) การออกไปเยี่ยมเยียนผู้ปกครองนักเรียน รวมทั้งส่งเสริมให้คณะครูออกไปเยี่ยมเยียนผู้ปกครองนักเรียนด้วย การที่ครูใหญ่หรือคณะครูออกไปเยี่ยมเยียนผู้ปกครองนักเรียนนั้น จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมากยิ่งขึ้น ทั้งยังช่วยให้เกิดการปรึกษาหารือกันในด้านต่าง ๆ เช่น เกี่ยวกับตัวนักเรียนว่าอยู่บ้านกับที่โรงเรียนมีพฤติกรรมเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร

2) การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เช่น ทางวัดจัดงานประจำปี จัดพิธีเวียนเทียน วันวิสาขบูชาทางโรงเรียนก็พานักเรียนไปช่วยงานหรือร่วมพิธี นอกจากนี้ถ้าประชาชนในชุมชนมีงานศพ งานอุปสมบท งานทำบุญ ครูใหญ่หรือ คณะครูก็ควรไปร่วมงานด้วย การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนนี้ จะทำให้ครูได้พบปะพูดคุยกับบุคคลต่าง ๆ หลายฝ่ายอีกด้วย

ปรีชา คัมภีรปภรณ์ และคนอื่น ๆ (2528 : 772-773) ได้จัดลักษณะกิจกรรมที่นำโรงเรียนออกสู่ชุมชนได้ ดังต่อไปนี้

1) การจัดทัศนศึกษาภายในชุมชน จุดประสงค์เพื่อให้
นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ ได้คุ้นเคยกับ
ท้องถิ่นของตน จะทำให้เกิดสำนึกในเบื้องต้นว่าชุมชนของตนนั้น
มีสิ่งที่น่าสนใจและน่าศึกษาอยู่ไม่น้อย ในโอกาสเช่นนี้โรงเรียน
อาจจัดให้นักเรียนและประชาชนทำกิจกรรมบางอย่างร่วมกันด้วยก็ได้

2) การจัดสัปดาห์แห่งการทำความสะอาด เป็นกิจกรรม
ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนมาก เพราะเป็นการช่วยพัฒนาความเป็นอยู่
ของชุมชนเป็นอย่างดี โรงเรียนควรจะทำการประชาสัมพันธ์ให้
ประชาชนทราบความมุ่งหมายและวิธีการดำเนินการก่อน
ความร่วมมือของประชาชนก็จะตามมา

3) งานเกษตรชุมชน กิจกรรมนี้ส่งเสริมให้นักเรียน
ปลูกพืชผักสวนครัวที่บ้านของนักเรียนทุกคนและทุกครอบครัว โดยทาง
โรงเรียนอาจจะแจกพันธุ์พืชผักสวนครัว เช่น ตะไคร้ โหระพา พริก
หรือมะเขือให้เด็ก ต่อจากนั้นโรงเรียนจัดแบ่งครูให้รับผิดชอบแต่ละ
หมู่บ้านไปตรวจให้คำแนะนำตามบ้านนักเรียนและถือโอกาสเยี่ยมเยียน
ประชาชนไปในตัวด้วย โดยให้ครูออกไปเดือนละครั้ง ใช้เวลาในวัน
สุดสัปดาห์แทนการประชุมสวดมนต์ นอกจากนี้โรงเรียนอาจแจกพันธุ์
ไม้ชนิดอื่นที่นักเรียนเพาะชำไว้กับประชาชนอีกก็ได้ กิจกรรมนี้
จะสามารถสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนได้เป็นอย่างดียิ่ง

4) การพัฒนาที่อยู่อาศัยในชุมชน ในการสอนกลุ่ม
การงานและพื้นฐานอาชีพ งานบ้านในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดบ้าน
ที่รับแขก ห้องนอน ห้องครัว เครื่องใช้ภายในบ้านและการสุขาภิบาล
แทนที่ครูจะทำการสอนที่โรงเรียนโดยให้เด็กอ่านจากตำรา
การสาธิต หรือการแสดงบทบาทสมมติ โรงเรียนควรติดต่อกับ
ประชาชนที่มีบ้านอยู่ใกล้โรงเรียน ขอนำนักเรียนไปฝึกงานที่บ้าน
ซึ่งจะเป็นการรู้จากประสบการณ์ตรงเป็นอย่างดี นอกจากนี้
ยังสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนในการพัฒนาที่อยู่อาศัย

และชีวิตความเป็นอยู่ในครอบครัว ซึ่งจะเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านไปในตัว ทั้งยังสามารถสร้างความประทับใจและความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

5) การเลี้ยงสัตว์ โรงเรียนที่มีความพร้อมพอที่จะฝึกหัดให้นักเรียนรู้จักการเลี้ยงสัตว์เล็ก ๆ ที่โรงเรียน เช่น เป็ด ไก่ ห่าน กระจับปี่ได้แล้ว โรงเรียนควรจะได้แจกพันธุ์สัตว์ดังกล่าวให้นักเรียนนำไปเลี้ยงที่บ้านบ้างโดยการวางเงื่อนไขที่เหมาะสม กิจกรรมนี้จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยมีนักเรียนเป็นสื่อ นำไป และอาจจะกลายเป็นสิ่งที่เพิ่มพูนรายได้ให้แก่ประชาชนอีกทางหนึ่ง นอกจากแจกพันธุ์สัตว์ไปแล้ว โรงเรียนควรติดตามผลโดยแบ่งเขตความรับผิดชอบให้ครูไปตรวจเยี่ยมผลงานของนักเรียนที่บ้าน กิจกรรมนี้คงจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอย่างน่าชื่นชม

6) การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ในชุมชนมีกิจกรรมหลายประเภท เช่น กิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นอยู่ของชุมชน ดังนั้นทั้งครู อาจารย์ นักเรียน ควรหาโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ อย่างจริงจัง ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนมองเห็นว่าโรงเรียนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจกรรมของชุมชน

การเข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชนโรงเรียนสามารถเข้าร่วมได้ เช่น กิจกรรมที่เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น กิจกรรมศาสนา เนื่องในโอกาสต่าง ๆ ได้แก่ การเข้าไปมีส่วนร่วมเนื่องในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันลอยกระทง การเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นหรือกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ โรงเรียนในฐานะที่โรงเรียนเป็นสถาบันผู้นำของชุมชน เป็นศูนย์รวมของชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนย่อมจะเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างโรงเรียนกับชุมชนได้เป็นอย่างดี

9. การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528 ก : 27) ได้ให้ความหมายว่า การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน คือการเปิดโอกาสเชิญชวนให้หาทางให้บุคคลในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เช่น การเชิญประชาชนมาร่วมในกิจกรรมงานวันเด็ก วันแม่ หรือวันสำคัญอื่น ๆ ของโรงเรียน การเชิญบุคคลในท้องถิ่น ที่มีความรู้ความสามารถมาเป็นวิทยากรในโรงเรียน และให้บุคคลในชุมชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาโรงเรียน โดยการช่วยเหลือด้านแรงงาน หรือวัสดุอุปกรณ์

หวน พินธุพันธ์ (2528 : 104-107) ได้กล่าวถึงการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนได้ 3 ลักษณะ คือ

1) การเชิญผู้ปกครองนักเรียน หรือประชาชนในชุมชนมาโรงเรียน นับว่าเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนได้เป็นอย่างดี ถ้าโรงเรียนสามารถเชิญผู้ปกครองนักเรียนหรือประชาชนในชุมชนมาโรงเรียนได้ และในการเชิญนั้นอาจจะเชิญได้ในกรณีต่าง ๆ ดังนี้

1.1) เชิญผู้ปกครองนักเรียนมาโรงเรียนเพื่อประชุมชี้แจงนโยบายของโรงเรียน ซึ่งอาจจะทำได้ในวันปฐมนิเทศ นักเรียนใหม่ก็เชิญผู้ปกครองนักเรียนด้วย หรือก่อนเปิดเรียนในปีการศึกษาใหม่ทุกปีก็ควรเชิญผู้ปกครองมาประชุมทุกปี เพื่อผู้ปกครองจะได้ทราบนโยบายของโรงเรียน เช่น นโยบายเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามหลักสูตรใหม่ จะเน้นให้เด็กคิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาเป็นผู้ปกครองก็ควรที่จะทราบและเข้าใจนโยบายของโรงเรียน

1.2) เชิญผู้ปกครองนักเรียนและประชาชนในชุมชน เพื่อปรึกษาหารือในการปรับปรุงโรงเรียน ซึ่งผู้ปกครองและประชาชนย่อมจะมีความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์หรือมีความคิดใหม่ ๆ ในการปรับปรุงโรงเรียนได้

1.3) เชิญประชาชนในชุมชนมาร่วมกันกับครูในโรงเรียนเพื่อปรึกษาหารือในการปรับปรุงชุมชน หรือแก้ปัญหาในชุมชน เช่น ทำคูระบายน้ำ ทำถนนเข้าหมู่บ้าน หรือแก้ปัญหาเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บของประชาชน

1.4) เชิญผู้ปกครองนักเรียนมาพบปะสังสรรค์กับครูในโรงเรียนอาจจะรับประทานอาหารร่วมกันและพูดคุยปรึกษาหารือร่วมกันไปด้วย ย่อมจะสร้างความสนิทสนมคุ้นเคยระหว่างครูกับผู้ปกครองยิ่งขึ้น ต่อไปจะร่วมกันปรึกษาหารือปรับปรุงโรงเรียนปรับปรุงชุมชน หรือแก้ปัญหานักเรียนก็ย่อมจะทำได้สะดวก และสำเร็จลุล่วงได้

1.5) เชิญผู้ปกครองนักเรียนมาชมนิทรรศการผลงานของนักเรียน ย่อมจะทำให้ผู้ปกครองภูมิใจในผลงานของบุตรหลานของตนด้วย ซึ่งผลงานของนักเรียนอาจจะ เป็นผลงานในวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ ศิลปะศึกษา หรือวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้อาจจะเชิญผู้ปกครองนักเรียน มาเยี่ยมโรงเรียนและชมกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น เช่น ชมการปฏิบัติงานของนักเรียนในวิชาเกษตรกรรม งานช่าง หรือแม้กระทั่งชมการเรียนการสอนในชั้นเรียนก็ย่อมทำได้

1.6) ทางโรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมที่สร้างความสามัคคีระหว่างผู้ปกครองนักเรียนหรือประชาชนกับครูและนักเรียน เช่น จัดแข่งขันกีฬา โดยเชิญผู้ปกครองนักเรียน และประชาชนมาร่วมแข่งขัน

1.7) เชิญแม่ของนักเรียน มาร่วมงานวันแม่ที่โรงเรียนจัดขึ้น เป็นการฝึกให้นักเรียนมีความกตัญญูทวดเวที่ต่อ

แม่ของตน โดยเชิญแม่ของนักเรียนขึ้นไปนั่งบนเวทีแล้วให้นักเรียน
ขึ้นไปกราบแม่ของตน และชี้ให้นักเรียนเข้าใจถึงพระคุณของแม่ที่มี
ต่อลูกด้วย

2) โรงเรียนขอความช่วยเหลือความร่วมมือจาก
ชุมชน เมื่อโรงเรียนให้ความช่วยเหลือชุมชนแล้ว โรงเรียนก็
ขอความช่วยเหลือจากชุมชนรวมทั้งการขอความร่วมมือจากชุมชนได้
คือเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันนั่นเอง สิ่งที่โรงเรียนจะขอความ
ช่วยเหลือและขอความร่วมมือจากชุมชนนั้น พอจะแยกได้ดังนี้

2.1) ขอความช่วยเหลือทางการเงินจาก
ชุมชน ถ้าหากประชาชนในชุมชนมีฐานะทางการเงินดีพอสมควร
เช่น พ่อค้า นายธนาคาร ก็คงจะขอความช่วยเหลือทางการเงินได้
แต่ถ้าเป็นกรรมกรหาเช้ากินค่ำก็ไม่ควรไปรบกวนอย่างยิ่ง ดังนั้น
เรื่องนี้จะต้องอยู่ที่ดุลพินิจของทางโรงเรียนด้วย

2.2) ขอความช่วยเหลือทางด้านวัสดุ อุปกรณ์
รวมทั้งอาหารการกินจากชุมชน ถ้าหากประชาชนในชุมชนมีอาชีพ
ทางเกษตรกรรม อาจจะขอข้าวสารที่ซัดกผลไม้สำหรับทำอาหาร
ให้นักเรียนรับประทาน ส่วนประชาชนตามร้านค้าในตลาดอาจจะขอ
กระดาษสี เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ เพื่อใช้ในโรงเรียน

2.3) ขอความร่วมมือในด้านแรงงานจากประชาชน
ในชุมชน ถ้าหากประชาชนไม่มีเงินหรือวัสดุอุปกรณ์จะช่วยเหลือ
โรงเรียนได้ ก็อาจจะช่วยซ่อมแซมอาคารเรียนให้ ช่วยสร้างรั้ว
ช่วยทำอุปกรณ์การสอน ซึ่งถือว่าเป็นการช่วยเหลือทางด้านแรงงาน
นั่นเอง ดังนั้น การขอความช่วยเหลือ และขอความร่วมมือจากชุมชน
นั้น มิใช่จะขอเงินหรือวัสดุอุปกรณ์เท่านั้น เพราะบางชุมชนปรากฏว่า
ประชาชนยากจน ถ้าหากประชาชนที่มีเวลาว่างบ้างก็อาจจะขอให้
มาช่วยงานของโรงเรียนดังกล่าวแล้วข้างต้นได้

2.4) ขอความร่วมมือในด้านคำปรึกษาหารือหรือความคิดเห็นในการปรับปรุงโรงเรียนจากประชาชนในชุมชน ดังได้กล่าวในเรื่องการเชิญผู้ปกครองหรือประชาชนมาประชุมที่โรงเรียน เพื่อปรึกษาหารือในการปรับปรุงโรงเรียน ซึ่งถือว่าเป็นการขอความร่วมมือจากประชาชนในชุมชนด้วยเช่นกัน

3) การใช้ทรัพยากรในชุมชน ทรัพยากรในชุมชนที่จะนำมาใช้ในโรงเรียน หรือโรงเรียนจะใช้มีมากที่เดียว เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรประเภทสถาบันต่าง ๆ และทรัพยากรประเภทวัฒนธรรมที่พื้นบ้าน การจะใช้ทรัพยากรในชุมชนประเภทต่าง ๆ เหล่านี้จะทำได้ดังต่อไปนี้

3.1) นำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน เช่น ดิน หิน แร่ พืชพันธุ์ไม้ต่าง ๆ มาใช้ประกอบการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ใบไม้ เมล็ดพืช สีจากพืช มาเรียนในวิชาศิลปะศึกษา หรือเมล็ดพืชมานับในวิชาเลขคณิต อันที่จริงทรัพยากรเหล่านี้หาได้ง่ายในชุมชน ถ้าหากทางโรงเรียนรู้จักนำมาใช้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ทั้งไม่สิ้นเปลืองเงินทองอีกด้วย

3.2) เชิญบุคคลในชุมชนมาเป็นวิทยากรแก่นักเรียน เช่น นิมนต์พระสงฆ์มาสอนศีลธรรม เชิญเกษตรกรอำเภอบรรยายหรือสาธิตเกี่ยวกับการเกษตร เชิญอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมาบรรยายเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพอนามัย เชิญกำนันมาบรรยายเกี่ยวกับการเลือกตั้งหรือเชิญคนสูงอายุมาเล่าเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่พื้นบ้าน อันที่จริงบุคคลในชุมชนมีความรู้ในแขนงต่าง ๆ มากมาย ถ้าทางโรงเรียนรู้จักเชิญมาเป็นวิทยากรในโรงเรียนก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งทั้งยังกระชับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนได้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย

3.3) นำนักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ตามสถาบันต่าง ๆ เช่น โรงพยาบาล ไปรษณีย์ พิพิธภัณฑ์ โรงงานอุตสาหกรรม วัด โบราณสถานและสวนสัตว์

3.4) ศึกษาวัฒนธรรมพื้นบ้าน เพื่อให้นักเรียนรักท้องถิ่นของตนเองยิ่งขึ้น เช่น การศึกษาประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน ตำบล ศึกษาศิลปะพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน และประเพณีของหมู่บ้าน ในการศึกษาวัฒนธรรมพื้นบ้านนี้อาจจะพานักเรียนออกไปสอบถามชาวบ้านหรือไปดูการละเล่นพื้นบ้าน ประเพณีต่าง ๆ ในหมู่บ้าน หรือไปเก็บสะสมศิลปะพื้นบ้าน เช่น การจักสาน เครื่องมือใช้ต่าง ๆ ในหมู่บ้าน ในการนี้จะช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมพื้นบ้าน จะได้ช่วยกันรักษาไว้ ทั้งยังทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นด้วย

ปรีชา คัมภีรปรกรณ์ และคนอื่น ๆ (2528 : 770-772)

ได้เสนอกิจกรรมนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียนไว้หลายลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) การจัดการศึกษาผู้ใหญ่ โรงเรียนสามารถจัดได้ทั้งในรูปของการศึกษาผู้ใหญ่ สายสามัญ สายอาชีพ และกลุ่มสนใจ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยขึ้นอยู่กับความพร้อมของโรงเรียน ความร่วมมือของผู้บริหารและความต้องการของประชาชน
- 2) การจัดนิทรรศการ เป็นการแสดงผลงานทางวิชาการของโรงเรียนให้ประชาชนทราบ ทั้งยังเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าชมกิจการเกี่ยวกับการเรียนการสอน และอาคารสถานที่ของโรงเรียนโดยทั่วไป กิจกรรมนี้เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เห็นผลงานและความสามารถของครูอันจะก่อให้เกิดความศรัทธาต่อโรงเรียนด้วย

3) การจัดงานประจำปีของโรงเรียน เป็นการดึงประชาชนให้เข้าชมกิจการและผลงานของโรงเรียน รวมทั้งการแสดงความสามารถของนักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การละคร ฟ้อนรำ ดนตรี และการศึกษา

4) การจัดฝึกอบรมประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรมเยาวชน ลูกเสือชาวบ้าน ไทยอาสาป้องกันชาติ หรือ

บุคลากร โดยโรงเรียนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดฝึกอบรม
 ขึ้นที่โรงเรียนเป็นการนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียน ได้รับความบริการ
 ที่โรงเรียนมีอยู่ เกิดความสนิทสนมคุ้นเคยและมองเห็นคุณค่าของ
 โรงเรียนจนกลายเป็นความผูกพันต่อกัน ต่อจากนั้นโรงเรียนก็จะ
 มีพลังประชาชนคอยให้การสนับสนุนในกิจการต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น

5) การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรม
 ซึ่งโรงเรียนสามารถจัดขึ้นได้ เช่น

5.1) การจัดงานวันปีใหม่ โรงเรียนเป็นฝ่าย
 ให้บริการด้านสถานที่ แสงเสียง เครื่องใช้ต่าง ๆ และเชิญชวนให้
 ประชาชนมาร่วมกิจกรรมโดยนำอาหารมารับประทานร่วมกัน
 มีรายการสนุกสนานรื่นเริงตามที่เห็นสมควร และพยายามฟื้นฟู
 การละเล่นของท้องถิ่นด้วย

5.2) การจัดงานวันสงกรานต์ นอกจากจัด
 สรงน้ำพระแล้ว ควรจัดสรงน้ำให้คนชราภายในหมู่บ้าน มีการละเล่น
 พื้นเมืองและการแข่งขันกีฬาต่าง ๆ

5.3) การจัดงานหล่อเทียนพรรษา นอกจาก
 โรงเรียนจะเป็นศูนย์กลางในการจัดงานรื่นเริงแล้ว ยังเป็น
 ศูนย์กลางในการจัดงานบุญงานกุศลด้วย โดยริเริ่มชักชวนประชาชน
 ให้ร่วมทำบุญหล่อเทียนพรรษา จัดตกแต่งเทียนและกระบวนแห่ไปตาม
 วัดต่าง ๆ

5.4) การจัดงานเวียนเทียนในวันสำคัญทางศาสนา
 โรงเรียนสามารถเป็นผู้นำและชักชวนให้ประชาชนมาร่วมกัน
 เวียนเทียนในตอนกลางคืน ต่อจากนั้นอาจจะจัดให้มีการบรรยาย
 ธรรมะฉายสไลด์ และภาพยนตร์เกี่ยวกับธรรมะ

5.5) การจัดงานวันลอยกระทง เป็นการฟื้นฟู
 ประเพณีไทย โดยโรงเรียนอาจจะเป็นผู้ริเริ่มพร้อมทั้งให้บริการ
 ด้านสถานที่และความสะดวกด้านต่าง ๆ แก่ประชาชน

6) การจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม คุณธรรมแก่นักเรียนโดยการเชิญชวนประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม พร้อมทั้งได้รับเกียรติยกย่อง เกิดความประทับใจกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นจนกลายเป็นความรู้สึกผูกพันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอย่างแน่นแฟ้น ได้แก่

6.1) กิจกรรมวันไหว้ครู โรงเรียนควรมิมนต์พระสงฆ์ หรือเชิญผู้นำทางศาสนาและพ่อแม่ผู้ปกครองนักเรียนทุกคนมาร่วมพิธีด้วย

6.2) การจัดวันพ่อและวันแม่ เป็นกิจกรรมที่ทำให้เกียรติและความสำคัญแก่ประชาชน ผู้ปกครองนักเรียนเป็นอย่างมาก โดยการเชิญพ่อแม่มาในงานดังกล่าวกิจกรรมนี้จะ เสริมสร้างความรักความอบอุ่นให้เกิดขึ้นในครอบครัว และการที่โรงเรียนจัดกิจกรรมให้เกียรติยกย่องแก่ประชาชนเป็นผลให้ประชาชนเกิดความประทับใจและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดี

7) การจัดงานแจกประกาศนียบัตรแก่นักเรียน โดยการเชิญผู้ปกครองนักเรียนมาร่วมด้วย

8) เชิญประชาชนมาเป็นวิทยากรในโรงเรียน ประชาชนบางคนมีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาต่าง ๆ โรงเรียนควรพิจารณาเชิญมาสอนนักเรียน เป็นการให้ความสำคัญและให้เกียรติแก่ประชาชน

การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนเป็นการเปิดโอกาสเชิญชวนหรือหาทางให้บุคคลในชุมชนได้เข้าร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ตลอดจนการที่โรงเรียนจัดกิจกรรมโดยอาศัยความร่วมมือของชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการเงิน แรงงาน บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และรวมถึงทรัพยากรอื่น ๆ ในชุมชน ชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนได้หลายลักษณะ เช่น การมาร่วมในกิจกรรมวันสำคัญ การจัดนิทรรศการทางวิชาการ การประชุม การเชิญบุคคลในท้องถิ่นมาเป็นวิทยากร การให้บุคคล

ในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน และการให้นักเรียนได้มี
โอกาสศึกษาชุมชน โดยการทัศนศึกษา หรือศึกษาวัฒนธรรมพื้นบ้าน

10. การสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

(2528 ก : 27) ได้ให้ความหมายว่า การสร้างเสริมความสัมพันธ์
กับชุมชน และหน่วยงานอื่น คือการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ
ที่เอื้ออำนวยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
และหน่วยงานอื่น เช่น การให้ครูมีส่วนร่วมในการติดต่อสัมพันธ์
กับชุมชน การจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนในกลุ่มและชุมชน
การจัดกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาของนักเรียน เช่น การตอบปัญหา
ชิงทุนการศึกษา การแข่งขันหรือการประกวดต่าง ๆ และการ
จัดตั้งกลุ่ม หรือชมรมศิษย์เก่า หรือสมาคมครูและผู้ปกครอง

ในการส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น

ในท้องถิ่นนั้นมีความจำเป็นมาก เพราะโรงเรียนประถมศึกษา
เป็นตัวแทนของสถาบันการศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชน ดังนั้น โรงเรียน
จึงต้องมีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับชุมชนตลอดเวลา โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งกลุ่มผู้นำชุมชนและหน่วยงานอื่นในชุมชน ปรีชา คัมภีรปกรณ
และคนอื่น ๆ (2528 : 736-768) ได้กล่าวถึงบทบาทของกลุ่มผู้นำ
ชุมชนในการพัฒนาโรงเรียน และการสร้างเสริมความสัมพันธ์ระหว่าง
โรงเรียนกับหน่วยงานอื่นไว้ดังนี้

บทบาทของกลุ่มผู้นำในการพัฒนาโรงเรียน โรงเรียน
ประถมศึกษาต้องตั้งอยู่ในชุมชนจึงจะต้องมีความสัมพันธ์กับสมาชิกของ
ชุมชน ซึ่งสามารถจำแนกกลุ่มของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับโรงเรียน
ได้ คือ

1) กลุ่มผู้ปกครองนักเรียน เป็นกลุ่มที่จะต้องมีความ
สัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับโรงเรียนมากที่สุด ในฐานะเป็นผู้รับ

"บริการ" จากโรงเรียนกลุ่มนี้ จะมีจำนวนมากที่สุดเมื่อเทียบกับกลุ่มอื่น และเป็นกลุ่มที่มีผลได้และเสีย จากการดำเนินงานของโรงเรียนโดยตรง ความสัมพันธ์กับทางโรงเรียนส่วนใหญ่จะเป็นไปโดยผ่านทางนักเรียน และสมาคมผู้ปกครองและครู

2) กลุ่มผู้นำของชุมชน กลุ่มนี้สามารถแยกออกได้เป็นหลายกลุ่มย่อย และแต่ละกลุ่มย่อยต่างมีความสัมพันธ์กับโรงเรียนแตกต่างกันออกไป จึงทำให้กลุ่มนี้โดยรวมมีความสัมพันธ์กับโรงเรียนแทบทุกด้าน

3) กลุ่มศิษย์เก่า เป็นกลุ่มที่เกิดจากผลผลิตของโรงเรียน รูปแบบของความสัมพันธ้อาจจะเป็นรูปแบบของสมาคมศิษย์เก่า หรือกลุ่มผู้นำกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งก็ได้

4) กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนประถมศึกษา ในระดับชุมชนมีหลายหน่วยงาน เช่น สภาตำบล เกษตรตำบล

สำหรับกลุ่มผู้นำชุมชนสามารถจำแนกออกเป็นกลุ่มย่อยได้หลายกลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีระดับและรูปแบบของความสัมพันธกับโรงเรียนประถมศึกษาแตกต่างกันออกไป เช่น

1) วัด หรือกลุ่มทางศาสนา

2) กลุ่มนักธุรกิจ กลุ่มนักธุรกิจจะเกี่ยวข้องกับโรงเรียนในหลายบทบาท ทั้งในด้านผู้รับ และผู้ให้ กล่าวคือ โรงเรียนอาจเป็นลูกค้าของนักธุรกิจในด้านการจัดซื้อวัสดุ สิ่งของของร้านค้า

บริการของธนาคาร ในขณะที่เดียวกัน โรงเรียนอาจจะต้องขอความช่วยเหลือด้านการเงิน วัสดุอุปกรณ์ หรือวิทยากรจากกลุ่มนี้ได้

3) กลุ่มผู้มีอิทธิพล กลุ่มผู้มีอิทธิพลของชุมชนในที่นี้ หมายถึงทั้งการมีอิทธิพลด้านความคิดและการดำเนินงานของสมาชิกของชุมชน ซึ่งกลุ่มนี้จะประกอบด้วยบุคคลที่มีความรู้สูง ผู้อาวุโส หรือผู้มีฐานะดี กลุ่มนี้เกี่ยวข้องกับโรงเรียนประถมศึกษาในรูปแบบของ

การร่วมมือประสานงานในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งของโรงเรียน และชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมเกี่ยวกับงานประเพณีของชุมชน

นอกจากกลุ่มผู้นำชุมชนทั้ง 3 กลุ่ม ดังที่ยกมาเป็นตัวอย่างแล้ว ยังมีกลุ่มย่อย ๆ อื่น ๆ อีก เช่น กลุ่มอาชีพ อันได้แก่ กลุ่มเกษตรกร พ่อค้า ข้าราชการ และกลุ่มนักรบการเมือง ในการดำเนินงานของโรงเรียนประถมศึกษานั้น ถ้าหากจะให้เจริญก้าวหน้าไปได้ดีแล้วควรจะมีการประสานกัน ระหว่างรัฐ คือ รัฐบาลกับราษฎร คือ เอกชนที่เป็นสมาชิกของชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ ซึ่งการร่วมเป็นไปได้อย่างหลายรูปแบบ และหลายระดับ สำหรับกลุ่มผู้นำชุมชนอาจจะมีความรู้แบบ ในกรณีมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนได้หลายประการ เช่น

1) การให้ข้อมูล ในบทบาทประการนี้ กลุ่มผู้นำจะเป็นแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนต้องการ เช่น ปัญหาและความต้องการของชุมชน แหล่งทรัพยากร สภาพเศรษฐกิจของชุมชน เจตคติของชุมชนต่อการศึกษา สิ่งเหล่านี้โรงเรียนอาจจะได้มาโดยการสอบถามการสำรวจจากกลุ่มเหล่านี้

2) การให้คำปรึกษา ในการกำหนดแนวนโยบายหรือการดำเนินงานของโรงเรียน ในบางครั้งจำเป็นต้องอาศัยความรู้ความสามารถเฉพาะด้านของบุคคลที่อยู่ภายนอกของโรงเรียน ซึ่งในกรณีนี้ผู้นำชุมชนย่อมจะเป็นที่ปรึกษาได้เป็นอย่างดี หรือในกรณีที่ทางโรงเรียนกำหนดแนวนโยบายหรือโครงการพัฒนาโรงเรียนขึ้นมา แล้วไปขอความเห็นจากกลุ่มผู้นำเป็นการเพิ่มเติมอีกย่อมจะทำให้ได้รับประโยชน์มากขึ้น

3) เป็นแหล่งทรัพยากรในการดำเนินงานของโรงเรียนประถมศึกษานั้น ถ้าหากโรงเรียนจะยึดถือเอางบประมาณของทางราชการแต่เพียงอย่างเดียวก็สามารถทำได้ แต่ยังมีกิจกรรมหรือการ

ดำเนินงานบางอย่างของโรงเรียน ที่หากสามารถทำได้แล้วจะทำให้โรงเรียนได้พัฒนาตามเป้าหมายที่กำหนดไว้เร็วขึ้นกว่าการอาศัยงบประมาณของทางราชการแต่เพียงอย่างเดียว ดังนั้น จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ผู้บริหารต้องอาศัยกลุ่มผู้นำของชุมชนเป็นแหล่งทรัพยากรทางการบริหารโรงเรียน

ดังได้กล่าวแล้วว่า ผู้นำชุมชนมีอยู่หลายกลุ่ม ดังนั้นรูปแบบของความร่วมมือช่วยเหลือในการพัฒนาโรงเรียนจึงมีหลายรูปแบบ ตัวอย่างเช่น

1) การร่วมมือในรูปแบบคณะกรรมการ รูปแบบนี้อาจจะเป็นรูปแบบกรรมการที่ถาวร เช่น เป็นคณะกรรมการจัดงานวันสัมพันธ์ชุมชนกับโรงเรียน

รูปแบบของความร่วมมือในรูปแบบคณะกรรมการนี้ โรงเรียนจะได้รับผลประโยชน์ค่อนข้างมากในด้านของข้อมูล แนวความคิด และแนวทางการปฏิบัติงาน

2) การร่วมมือในรูปแบบขององค์การ การร่วมมือในรูปแบบนี้ เป็นการที่ผู้นำชุมชนได้รวมกลุ่มกันแล้วให้ความช่วยเหลือ เช่น กลุ่มนายธนาคาร สมาคมพ่อค้า หรือมูลนิธิ ความร่วมมือช่วยเหลือจากรูปแบบนี้มักจะเป็นวัสดุ ครุภัณฑ์ หรือการเงิน

3) การร่วมมือในรูปแบบของบุคคล เป็นการให้ความร่วมมือช่วยเหลือจากบุคคลถึงโรงเรียนโดยตรง

ในการดำเนินงานทุกอย่างมักจะมีปัญหาและอุปสรรคอยู่ด้วยเสมอ ในการขอความร่วมมือจากกลุ่มผู้นำชุมชนเพื่อการพัฒนาโรงเรียนก็เหมือนการดำเนินงานอื่น ๆ คือ มีปัญหาอยู่หลายประการ เช่น

1) โรงเรียนไม่มีข้อมูลรายละเอียด ในการขอความร่วมมือจากชุมชนในบางครั้ง บางโรงเรียนไม่ได้แจ้งข้อมูลรายละเอียดแก่ชุมชน จึงทำให้การขอความร่วมมือไม่ได้รับผลเท่าที่ควร

- 2) โรงเรียนขอความร่วมมือบ่อยครั้งเกินไป
- 3) โรงเรียนขาดการรายงานให้ชุมชนทราบ
- 4) โรงเรียนขาดความรู้ที่แท้จริงเกี่ยวกับสภาพชุมชน
- 5) ปัญหาเรื่องการขัดแย้งส่วนบุคคล

นอกจากปัญหาดังกล่าวแล้วอาจจะมีปัญหาอื่น ๆ อีก เช่น ปัญหาเรื่องการขัดแย้งกันทางผลประโยชน์ ปัญหาทางความคิดทางการเมือง วิธีการแก้ปัญหาเหล่านี้ อาจจะมีหลายวิธีแตกต่างกันออกไปตามสภาพแวดล้อมและบุคลิกภาพของผู้บริหารโรงเรียน เมื่อเกิดปัญหาใดขึ้นแล้ว ผู้บริหารจะต้องยอมรับ วิเคราะห์หาสาเหตุ และลงมือหาทางแก้ปัญหาให้ถูกจุดทันที ก็สามารถจะแก้ปัญหาได้

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานอื่นในชุมชนทั่วไปนอกจากจะมีโรงเรียน วัดหรือศาสนสถานตั้งอยู่แล้วยังมีหน่วยงานอื่น เช่น เกษตร สาธารณสุข พัฒนาชุมชน ไปรษณีย์ ไฟฟ้า ประปา ธนาคาร สภาตำบล และสมาคมต่าง ๆ ได้เข้ามาให้บริการแก่ประชาชนบางหน่วยงานก็จัดตั้งเป็นสำนักงานถาวร มีเจ้าหน้าที่ประจำบางหน่วยงานก็ส่งเจ้าหน้าที่เข้ามาให้บริการเป็นครั้งคราว จำนวนหน่วยงานจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับขนาดและจำนวนประชากรของชุมชนเป็นสิ่งที่ควรกระทำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อเป็นการประสานประโยชน์ซึ่งกันและกันและเป็นการดึงหน่วยงานอื่นให้เข้ามามีบทบาทสนับสนุนการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนและประชาชนการสร้างความสัมพันธ์ดังกล่าวอาจทำได้ในลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) การสร้างความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอื่น
- 2) การให้บริการด้านอาคารสถานที่ เมื่อหน่วยงานอื่นมีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยอาคารสถานที่ของโรงเรียนเพื่อกิจกรรมบางอย่าง เช่น สาธารณสุข เกษตร พัฒนาชุมชน หรือฝ่ายปกครอง

โรงเรียนก็ควรอำนวยความสะดวกและบริหารในเรื่องต่าง ๆ
ในฐานะเจ้าของสถานที่เป็นอย่างดีด้วย

3) การดึงหน่วยงานอื่นเข้าสู่โรงเรียน ในกรณีที่
โรงเรียนมีห้องเรียนว่างอยู่อาจจะให้หน่วยงานอื่นยืมมาใช้เป็น
สำนักงานชั่วคราว เช่น จัดตั้งเป็นหน่วยบริการอนามัย ศูนย์พัฒนา
เด็กเล็ก ศูนย์เยาวชน ที่ทำการเกษตรตำบล ยุวเกษตรกร หรือ
สภาตำบล นอกจากจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันแล้ว
โรงเรียนจะได้รับประโยชน์เป็นอย่างมากจากบริการด้านต่าง ๆ
ของหน่วยงานดังกล่าว รวมทั้งความร่วมมือในด้านบุคลากร
และสิ่งที่สำคัญยิ่งคือประชาชนได้รับความสะดวกที่จะใช้บริการของ
หน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนได้เข้ามาใกล้ชิดกับโรงเรียนมากยิ่งขึ้น

4) การประสานงานให้หน่วยงานอื่นมาจัดกิจกรรมหรือ
ให้บริการในโรงเรียนแก่นักเรียนและประชาชน เช่น สาธารณสุข
มาให้บริการตรวจสุขภาพ ปลูกฝี ฉีดวัคซีน การบริหารทารก
หรือสาธิตการทำอาหารเสริมสำหรับเด็ก เกษตรมาจัดทำแปลง
สาธิตในโรงเรียน ให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ ขยายพันธุ์พืช
หรือทำปุ๋ยหมัก พัฒนาการมาจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กลุ่มออมทรัพย์
หรือกลุ่มแม่บ้าน ธนาคารส่งเจ้าหน้าที่มารับฝากเงินจากนักเรียน
และประชาชนเป็นประจำทุกเดือน

5) ร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานอื่นจัดขึ้นและขอเชิญมา
เช่น ร่วมแสดงนิทรรศการจัดการแสดงละคร ฟ้อนรำ ดนตรี
กีฬาไปร่วมด้วย เมื่อโรงเรียนจัดกิจกรรมขึ้นบ้าง หน่วยงานอื่น
ก็จะมาร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนเช่นกัน

6) ช่วยสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานอื่นโดยอาศัย
นักเรียน เช่น ช่วยส่งจดหมายให้กับประชาชนในชุมชนซึ่งอยู่
นอกเขตการจ่ายของไปรษณีย์ ช่วยส่งข่าวสาร หนังสือของหน่วยงาน
อื่นให้กับประชาชน ให้นักเรียนชักชวนผู้ปกครองมาร่วมกิจกรรมที่

หน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น แม้กระทั่งการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สภาจังหวัดหรือสภาเทศบาลก็ตาม หากโรงเรียนจะช่วยรณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งให้มากขึ้นก็ย่อมจะทำได้โดยให้นักเรียนชักชวนผู้ปกครอง ญาติ คนที่รู้จักไปลงคะแนนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การช่วยสนับสนุนให้หน่วยงานอื่นสามารถปฏิบัติงานได้สะดวกนั้น จะทำให้หน่วยงานต่าง ๆ มองเห็นคุณค่าของโรงเรียน

11. ปัญหาการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การศึกษาค้นคว้าและวิจัยสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการศึกษา ตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา พ.ศ. 2525-2534 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2520 ข : 109) สรุปปัญหาการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ไว้ดังนี้

1) คุณภาพขององค์ประกอบที่มีผลกระทบท่อการจัดการประถมศึกษา อันได้แก่ บริหารโรงเรียน ครู และความร่วมมือของชุมชนยังไม่เป็นที่พอใจ

2) คณะครูและผู้บริหารโรงเรียนจำนวนมากไม่เข้าใจหลักการของโรงเรียนกับชุมชน ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจึงมีน้อย

3) กิจกรรมดีเด่นของโรงเรียนที่พอจะบริการชุมชนได้ ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นเท่าที่ควร

4) การวางแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไม่รัดกุม ความสัมพันธ์ลักษณะผิวเผิน โรงเรียนจึงไม่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนและชุมชนก็ไม่มีบทบาทในการร่วมพัฒนาโรงเรียนเท่าที่ควร

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

(2526 ข : 277-321) ได้ประมวลปัญหาการบริหารงานด้าน
ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อจัดทำคู่มือบริหาร
โรงเรียนให้ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาเป็นแนวทางการปฏิบัติ
8 ประการ คือ

1) กรรมการศึกษาไม่ทราบบทบาทหน้าที่ ไม่มีการอบรม
กรรมการศึกษาของโรงเรียน การประชุมกรรมการศึกษาแต่ละครั้ง
โรงเรียนมักจะขอความร่วมมือและขอบริจาคเสียเป็นส่วนใหญ่
เป็นเหตุให้กรรมการศึกษาไม่ยอมมาประชุม ซึ่งส่งผลต่อความ
สัมพันธ์อันดี

2) ผู้ปกครองและประชาชนส่วนใหญ่ในชนบท
ยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ และการดำเนินงานของโรงเรียน

3) การใช้แหล่งทรัพยากร และแหล่งวิทยากรในชุมชน
ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนยังทำได้ไม่เต็มที่

4) โรงเรียนในฐานะผู้ให้บริการแก่ชุมชน ยังให้ความ
ร่วมมือในการพัฒนาชุมชนได้ไม่เต็มที่

5) การประชาสัมพันธ์และการประสานงานที่ดีระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชนยังไม่ดีเท่าที่ควร

6) โรงเรียนขาดการวางแผน วางโครงการและ
การประสานงานที่ดีต่อชุมชนทำให้การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม
ของชุมชนมีน้อยมาก

7) กิจกรรมเด่น ๆ เช่น การจัดทำสมาคมครู
ผู้ปกครอง นักเรียน สมาคม ศิษย์เก่า กองทุนหรือมูลนิธิโรงเรียน
อันเป็นกิจกรรมที่เป็นสื่อสัมพันธ์และเอื้อความสัมพันธ์ระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชนมีน้อยมาก

8) โรงเรียนยังไม่เป็นแหล่งกลางที่จะเผยแพร่และ
ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับจุดเด่นของชุมชน

ส่วน บันลือ พฤษะวัน (2528 : 19-24)

ก็ได้วิเคราะห์ปัญหาด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สอดคล้องกันกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เช่นเดียวกัน แต่ที่น่าสนใจคือ ปัญหาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นปัญหาที่สำคัญที่เป็นสาเหตุทำให้คุณภาพการประถมศึกษาบรรลุผลไม่เป็นที่พอใจ ผลการวิเคราะห์ยังพบว่า ประชาชนและผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อยมาก

สำหรับ หวน พิณรุทธิ์ (2528 : 130-131) ได้บันทึกปัญหาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้อย่างละเอียดว่า

1) ปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร บุคลากร ผู้ปกครองนักเรียนและประชาชนในชุมชน ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนขาดมนุษยสัมพันธ์ ประพฤติตนไม่เหมาะสมกับการเป็นปูชนียบุคคล จึงทำให้ผู้ปกครองและประชาชนไม่มีความศรัทธา ส่วนปัญหาที่มาจากผู้ปกครองและประชาชนนั้น ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากความยากจน ต้องใช้เวลาในการประกอบอาชีพ

2) ปัญหาเกี่ยวกับการเชิญผู้ปกครองหรือประชาชนมาโรงเรียน พบว่าโรงเรียนได้จัดทำให้เป็นกิจลักษณะ ไม่ค่อยได้จัดกิจกรรมที่จะให้ผู้ปกครองและประชาชนได้มีส่วนร่วมมากนัก

3) ปัญหาโรงเรียนให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชนได้ไม่เต็มที่ มีสาเหตุมาจากการขาดครูและเครื่องมือในการสอนวิชาชีพแก่ประชาชน ครูมีชั่วโมงสอนมากและมีบ้านพักอยู่ห่างจากโรงเรียน ขาดแหล่งทุนที่จะสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการทำกิจกรรมให้ความช่วยเหลือชุมชน

4) ปัญหาเกี่ยวกับโรงเรียนขอความช่วยเหลือและขอความร่วมมือจากชุมชนได้ไม่เต็มที่ เพราะสภาพของประชาชนยากจนและต้องใช้เวลาประกอบอาชีพ และประชาชนในชุมชนไม่มีความมั่นใจที่จะมาเป็นวิทยากรให้แก่โรงเรียนได้

5) ปัญหาเกี่ยวกับการบริการด้านอาคารสถานที่ของโรงเรียนแก่ชุมชน มักจะอยู่ที่โรงเรียนไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียนเพื่อประกอบกิจกรรมตามความจำเป็น

6) ปัญหาการใช้ทรัพยากรในชุมชน มักจะเป็นปัญหาที่ขาดแหล่งทรัพยากร หรือถ้ามีก็จะนิยมใช้กันน้อย ดังนั้นโรงเรียนควรส่งเสริมและสำรวจทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน แล้วนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนให้มากที่สุด

7) ปัญหาเกี่ยวกับการออกเยี่ยมเยียนผู้ปกครองนักเรียนและการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน มักจะอยู่ที่ตัวครูไม่สามารถออกไปเยี่ยมเยียนได้ เพราะต้องทำงานหนัก บ้านพักอยู่ไกลจากโรงเรียน อุปนิสัยครูไม่ชอบงานสังคม นอกจากนี้บ้านของผู้ปกครองอยู่ห่างไกล เดินทางไม่สะดวก และออกไปเยี่ยมแล้วอาจจะไม่พบผู้ปกครองได้ตามที่ต้องการ

8) ปัญหาเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์โรงเรียน มักเป็นปัญหาจากโรงเรียนไม่มีเงินทุนเพียงพอที่จะจัดให้มีสิ่งพิมพ์ และขาดวิธีการประชาสัมพันธ์ที่ดี เป็นต้น

จากปัญหาที่ได้เสนอมาทั้งหมด สามารถสรุปได้เป็น

2 ลักษณะ ตามที่ วิเชียร ย่อนประเสริฐ (2529 : 22-23) จำแนกไว้ ดังนี้

1) ปัญหาที่เกิดจากโรงเรียน ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับผู้บริหารในเรื่องความรู้ความสามารถในการบริหาร ขาดการวางแผนในการปฏิบัติงาน ขาดความรู้ในหลักการของโรงเรียนชุมชน ปัญหาเกี่ยวกับความพร้อมของโรงเรียนในด้านวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ เป็นสื่อ

ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ความพร้อมในเรื่องอาคารสถานที่ และปัญหาเกี่ยวกับผู้ร่วมงาน ได้แก่ คณะครู มีปัญหาด้านเศรษฐกิจของครอบครัว ครูไม่สามารถใช้เวลาให้กับชุมชนได้

2) ปัญหาที่เกิดจากชุมชน ได้แก่ การศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ ความเชื่อ ค่านิยม ตลอดจนสภาพสิ่งแวดล้อมด้านเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลในชุมชน มีความแตกต่างกัน ชุมชนหลายแห่งเกิดความเสื่อมโทรมผู้นำท้องถิ่น ยังไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมในโรงเรียน การร่วมกลุ่มเพื่อสนับสนุนกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนยังมีน้อยมาก

สรุป โรงเรียนในฐานะผู้นำในการแก้ปัญหา จะต้องสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาแล้วทำการวิเคราะห์หาสาเหตุ พร้อมกับกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด

12. ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา

หวน ทินธุพันธ์ (2529 : 126-129) ได้เสนอแนะการแก้ปัญหาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนสำหรับโรงเรียนนำไปปฏิบัติได้ ดังนี้

1) การแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร บุคลากร ผู้ปกครอง นักเรียนและประชาชนในชุมชน เช่น มีสาเหตุมาจากผู้ปกครองต้องใช้เวลาในการประกอบอาชีพไม่มีโอกาสได้พบครู โรงเรียนจึงควรจัดกิจกรรมในวันหยุด หรือให้ครูออกไปเยี่ยมเยียนผู้ปกครองตามบ้าน ส่วนปัญหาผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการให้ความร่วมมือและปัญหาครูกับผู้ปกครองมีความขัดแย้งกันนั้น โรงเรียนแก้ปัญหาได้ โดยการใช้การประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง

2) การแก้ปัญหาประชาชนขาดความศรัทธาในตัวครูและผู้บริหาร แก้ปัญหาได้โดย ผู้บริหารและตัวครูเองจะต้องประพฤติตนให้เหมาะสมกับการเป็นปูชนียบุคคลอย่างไรก็ตามการแก้ปัญหาที่ตัวผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนนั้น ควรแก้ปัญหาคัดเลือกครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่และบุคลากรในโรงเรียนที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีและเป็นบุคคลที่สังคมยอมรับนับถือด้วย

3) การแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเชิญผู้ปกครองนักเรียนหรือประชาชนในชุมชนมาโรงเรียน เช่น ปัญหาผู้ปกครองหรือประชาชนไม่สามารถมาร่วมประชุมที่โรงเรียนได้ เพราะต้องประกอบอาชีพและมีฐานะยากจน ควรจัดประชุมในวันหยุดและช่วยสอนวิชาชีพแก่ประชาชนในชุมชน เพื่อยกฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น และที่สำคัญในการเชิญผู้ปกครองหรือประชาชนมาประชุมนั้นควรหลีกเลี่ยงการเรียกรับเงินใดก็ได้ดขาด

4) การแก้ปัญหาโรงเรียนไม่ได้เชิญผู้ปกครองมาประชุมและไม่ค่อยจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมนั้น ควรเชิญผู้ปกครองมาประชุมในวันปฐมนิเทศหรือวันรับนักเรียนใหม่หรือวันก่อนเปิดภาคเรียน และควรจัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับงานของโรงเรียนอยู่เสมอ

5) การแก้ปัญหการรายงานเกี่ยวกับตัวนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ เช่น รายงานไม่ตรงกับความเป็นจริง ผู้บริหารควรควบคุมกำกับครูให้จัดทำให้ถูกต้อง ครูควรทำความเข้าใจกับผู้ปกครองเกี่ยวกับการร่วมมือปรับปรุงความประพฤติและการเรียนของนักเรียนในโอกาสที่ได้มาประชุมหรือพบปะกัน สำหรับการส่งสมุดรายงานนั้น ครูจะต้องติดตาม หรือสอบถาม จากผู้ปกครองหากมีปัญหา

6) การแก้ปัญหาเกี่ยวกับโรงเรียนให้ความช่วยเหลือชุมชน เช่น ปัญหาถูกฝ่ายปกครองเพ่งเล็ง เพราะประชาชนมาขอ

ความช่วยเหลือจากทางโรงเรียนเมื่อได้รับความเดือดร้อนจากฝ่ายปกครอง ดังนั้นทางโรงเรียนควรปรึกษาและทำความเข้าใจกับฝ่ายปกครองและหากได้ช่วยเหลือสิ่งใดแก่ชุมชนแล้วควรรายงานให้ฝ่ายปกครองได้ทราบด้วย

7) การแก้ปัญหาการขาดบุคลากรและเครื่องมือในการสอนวิชาชีพระดับชุมชนควรขอความร่วมมือไปยังศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนซึ่งเขาพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลืออยู่แล้ว สำหรับปัญหาครูมีเวลาน้อยในการช่วยเหลือชุมชน เนื่องจากมีชั่วโมงสอนมากนั้น การช่วยเหลืออาจหาโอกาสในระบะปิดภาคเรียน ส่วนครูที่มีบ้านพักห่างจากโรงเรียนก็สามารถหาทางให้พักในโรงเรียนซึ่งมีบ้านพักและปัญหาในการขาดแคลนแหล่งเงินทุนนั้น โรงเรียนสามารถทำโครงการขอทุนสนับสนุนจากองค์กรของภาคเอกชนต่าง ๆ ได้

8) การแก้ปัญหาเกี่ยวกับโรงเรียนขอความร่วมมือและความช่วยเหลือจากชุมชน เช่น โรงเรียนขอความช่วยเหลือด้านการเงินจากชุมชนไม่ได้ เนื่องจากความยากจนของประชาชนนั้นโรงเรียนควรให้ความช่วยเหลือขจัดปัญหาความยากจนของประชาชนเสียก่อน โดยการปลูกฝังค่านิยมในการประหยัด โรงเรียนส่งเสริมวิชาชีพอให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น หรือหากไม่สามารถขอความร่วมมือด้านการเงินได้ โรงเรียนควรหลีกเลี่ยงขออย่างอื่น เช่น ผลิตผลด้านเกษตร หรือแรงงาน และหากขอด้านแรงงานไม่ได้ก็ขอความคิดเห็น

9) การแก้ปัญหาประชาชนไม่มีความมั่นใจที่จะเป็นวิทยากรให้แก่ทางโรงเรียนควรใช้วิธีการสัมภาษณ์ตามบ้าน เช่น แบ่งนักเรียนให้ออกไปสัมภาษณ์เป็นกลุ่ม ๆ อย่งไรก็ตาม การแก้ปัญหาเกี่ยวกับการขอความช่วยเหลือและความร่วมมือกับชุมชนทางโรงเรียนควรระมัดระวังให้มาก และควรให้ประชาชนได้รับรู้ปัญหาและโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน

10) การแก้ปัญหาเกี่ยวกับการบริการอาคารสถานที่ของโรงเรียน เช่น ปัญหาประชาชนมาใช้อาคารสถานที่แล้วทำความเสียหายให้เกิดขึ้น ควรทำความเข้าใจกับประชาชนให้ช่วยกันรักษาอาคารสถานที่ เพราะเป็นสมบัติของส่วนรวม หากเกิดปัญหาโรงเรียนมีอาคารสถานที่ไม่เพียงพอก็ควรให้ความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ แทน

11) การแก้ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรในชุมชน เช่น ปัญหามีการใช้ทรัพยากรในชุมชนน้อย อาจเป็นเพราะไม่รู้จักใช้ ไม่เห็นความสำคัญของทรัพยากรที่มีอยู่ ทางโรงเรียนควรเริ่มปลูกฝังค่านิยมใหม่แก่เด็ก เพื่อให้เด็กนำไปปฏิบัติจริงที่บ้าน

12) การแก้ปัญหาเกี่ยวกับการออกเยี่ยมเยียนผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียนตามบ้านและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เช่น ปัญหาครูผู้สอนต้องทำงานหนักและบ้านพักอยู่ห่างจากโรงเรียนนั้น ครูผู้สอนควรเสียสละเวลาในวันหยุด ออกเยี่ยมเยียนผู้ปกครองบ้างและควรนัดวันเวลาที่จะไปเยี่ยมเยียน เพราะอาจจะมิมีปัญหาเมื่อไปเยี่ยมแล้วไม่พบ และครูอาจารย์ควรเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนบ้างตามสมควร โดยเฉพาะงานที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อต่อประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น เช่น งานวัด งานกลิ้ง ทอดผ้าป่า งานสงกรานต์ งานลอยกระทง งานวันสำคัญอื่น ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น นอกจากนี้งานส่วนบุคคลในท้องถิ่น เช่น งานศพ งานมงคลสมรส งานทำบุญบ้านและงานอุปสมบท ไม่ควรเก็บตัวอยู่ที่โรงเรียน เพราะจะได้รู้จักคุ้นเคยกับผู้ปกครองนักเรียนและประชาชน ส่วนปัญหาเกี่ยวกับบ้านผู้ปกครองนักเรียน และบ้านของนักเรียนอยู่ไกลจากโรงเรียนและการคมนาคมไม่สะดวก ครูไม่สามารถไปเยี่ยมเยียน และอาจเกิดอันตรายได้นั้น อาจติดต่อทางจดหมายหรือนัดหมายผู้ปกครองมาพบกันที่ใดที่หนึ่ง เช่น ที่วัด

13) การแก้ปัญหาเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

เช่น ปัญหาโรงเรียนไม่มีเงินทุนเพียงพอที่จะจัดให้มีสิ่งพิมพ์เผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียน ทางโรงเรียนควรขอบริจาคเงินเพื่อใช้จ่ายในกิจการต่าง ๆ ของโรงเรียนจากธนาคาร ร้านค้า โรงงาน อุตสาหกรรม บริษัท หรือมูลนิธิสำหรับการทำข่าวสารประชาสัมพันธ์ อาจขอคำโฆษณาจากบริษัท ร้านค้า ธนาคาร ที่อยู่ในชุมชนนั้นก็มีส่วนการแจ้งข่าวสารแก่นักเรียนเพื่อไปเผยแพร่แก่ผู้ปกครองนั้น ควรให้นักเรียนจดลงสมุดไป แทนที่จะแจ้งให้ทราบหน้าแถวหรือในชั้นเรียน เพราะนักเรียนอาจจำไปผิด ๆ ได้ และเมื่อมีข่าวสารต่าง ๆ ก็ควรแจ้งแก่บุคลากรในโรงเรียนด้วย เพื่อจะได้แจ้งข่าวสารแก่ประชาชนทั่วไป หรือเมื่อประชาชนติดต่อสอบถามก็สามารถแจ้งให้ทราบได้ นอกจากนี้ทางโรงเรียนมีกษัตริย์การประชาสัมพันธ์ที่ดี ดังนั้นจึงควรเผยแพร่ข่าวสารต่าง ๆ ทางสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ และควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเพื่อให้ความสะดวกแก่ผู้ปกครองและประชาชนที่มาติดต่อโรงเรียน

14) การแก้ปัญหาอื่น ๆ เช่น ปัญหาความขัดแย้ง

ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ควรเชิญผู้ปกครองและประชาชนเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับกิจการของโรงเรียนและการออกไปเยี่ยมเยียนและร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนโดยสม่ำเสมอ จะช่วยขจัดความขัดแย้งได้อย่างมาก ส่วนปัญหาที่โรงเรียนขาดกำลังคนและกำลังงบประมาณที่จะให้บริการแก่สังคมนั้น ควรขอความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น และขอบริจาคเงิน สำหรับปัญหาประชาชนได้รับการศึกษาต่ำมีฐานะยากจน และสิ่งแวดล้อมล้อมรอบ ๆ โรงเรียนเสื่อมโทรมนั้น ทางโรงเรียนควรให้ความช่วยเหลือในการให้การศึกษาระดับประถมศึกษาและสอนวิชาชีพแก่ประชาชนก็จะช่วยขจัดการได้รับการศึกษาต่ำและความยากจนได้

โรงเรียนประถมศึกษาเป็นสถาบันการศึกษาที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนประถมศึกษาในชนบท การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนจึงเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งในการดำเนินงานของโรงเรียนประถมศึกษา การละเลยไม่เห็นความสำคัญของชุมชนเป็นการมองข้ามทรัพยากรที่สำคัญที่จะอำนวยความสะดวก ต่อการดำเนินงานของโรงเรียนไปอย่างน่าเสียดาย และบางที่อาจจะก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการดำเนินงานของโรงเรียนได้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2529 : 22)

การศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุวัฒน์ มุทฺธเมธา (2524 : 104-111) แสดงความคิดเห็นว่า หากโรงเรียนกับชุมชนมีความสัมพันธ์กันอย่างดีแล้ว บุคลากรต่าง ๆ ในสังคมจะยอมรับผลของการจัดการศึกษาในโรงเรียน ประชาชนจะศรัทธา มีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานของครู ปินดีและพร้อมที่จะสนับสนุนให้ความช่วยเหลือโรงเรียน ทำให้ภาพพจน์ของครูและโรงเรียนดีขึ้น นอกจากนี้จะเป็นการช่วยลดปัญหาความขัดแย้งและลดกลุ่มคนที่มุ่งหวังต่อต้านการจัดการศึกษาของโรงเรียน การเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการปรับปรุงโปรแกรมการเรียน หลักสูตรและกิจกรรมที่ดำเนินการอยู่ในโรงเรียน ทำให้สามารถใช้ทรัพยากรของท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา สิ่งเหล่านี้จะช่วยทำให้โรงเรียนสามารถทำหน้าที่ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนได้ดียิ่งขึ้น

เจษฎา แซ่มประเสริฐ (2526 : 45-46) เขียนบทความเรื่องการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ใจความสรุปว่า แนวทางในการจัดการศึกษาของชาติในอนาคต

จำเป็นแล้วที่รัฐจะต้องปล่อยให้ เป็นหน้าที่ของประชาชนได้เข้ามา มีบทบาทในการจัดการศึกษา ทั้งนี้เพื่อรัฐจะได้ทุ่มเทงบประมาณ แ่แผ่นดินไปพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและการเกษตรให้มากยิ่งขึ้น การที่ทำให้ประชาชนเข้ามา มีบทบาทในการจัดการศึกษาในท้องถิ่น ของเขานั้น จำเป็นต้องให้การศึกษาที่เหมาะสมและถูกต้องแก่เขา ประชาชนจึงจะมีโอกาสรู้และรู้จักคิดเป็น โรงเรียนจะต้องเป็น ศูนย์กลางนำรูปแบบต่าง ๆ มาเผยแพร่แก่ชุมชน ถ้าหากเรามีวิธีที่ ทำให้โรงเรียนกับชุมชนได้มีความสัมพันธ์กันดีแล้ว เราก็สามารถ ที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคมในเวลานี้ได้มาก รัฐก็จะประหยัด เศรษฐกิจของประเทศ

ณรงค์ อีระไวทยะ (2527 : 2324) ให้ข้อคิดเห็นว่า โรงเรียนเป็นของส่วนรวมการดำเนินการต่าง ๆ ของโรงเรียน ประชาชนควรมีส่วนรับรู้ และการที่จะให้ประชาชนได้เข้ามามี ส่วนร่วมในโรงเรียนนั้น ประชาชนต้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของ โรงเรียนเสียก่อน ส่วนโรงเรียนก็ต้องบริหารให้เป็นที่ยอมรับ ของประชาชน โรงเรียนจะต้องสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง บุคลากรภายในโรงเรียนให้เกิดขึ้นก่อน นับตั้งแต่ระดับบริหารกับ ระดับปฏิบัติการ ครูต่อครูด้วยกัน ครูกับนักเรียน ครูกับ คณงานภารโรง ครูกับชุมชน นักเรียนต่อนักเรียน ความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลดังกล่าวหากโรงเรียนไม่สามารถทำได้จะทำลาย บรรยากาศของโรงเรียนและเป็นการสกัดกั้นความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนที่มุ่งหวังให้เกิดขึ้นต่อไป

สุรพล จิตต์อำไพ (2527 : 17) แสดงความคิดเห็นว่า กิจกรรมในโรงเรียนประถมศึกษาลำพังจะหวังพึ่งพองบประมาณของ ทางราชการนั้น ยากเต็มที เพราะงบประมาณมีจำกัด ทางเลือกคือ ต้องอาศัยชุมชนเข้าช่วยเหลือ และโรงเรียนใดที่สามารถดึงความ ช่วยเหลือจากชุมชนได้มากก็จะสามารถดำเนินการจัดกิจกรรมทั้งด้าน

การเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ได้ประสบผลสำเร็จ
อย่างไรก็ตามถ้าชุมชนเข้าใจระบบโรงเรียนและให้ความช่วยเหลือ
อย่างถูกต้อง ทรัพยากรเงิน แร่งงานที่ได้ลงทุนให้กับโรงเรียนก็จะเกิด
ประโยชน์อย่างคุ้มค่า โอกาสที่โรงเรียนจะให้บริการแก่ชุมชน
กลับคืนมาย่อมมีมากขึ้น

จันโททัย กลีบเมฆ (2527 : 50-51) ได้เสนอบทความ
เรื่อง ทำไมเด็กจึงเรียนไม่ดี สรุปได้ว่า สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการ
เรียนของเด็กมีมาก เช่น สุขภาพของเด็กไม่ดี เด็กมีการเจริญ
เติบโตทางสมองช้า เด็กมีปัญหาทางอารมณ์ ปัญหาความยุ่งยากใน
ครอบครัวของเด็ก ความหวังดีของพ่อแม่มากเกินไป เด็กที่พ่อแม่
แยกทางกัน และการร่วมมือระหว่างครูและผู้ปกครอง การหาความ
ร่วมมือที่ดีระหว่างครูกับผู้ปกครองเด็กอาจทำให้เด็ก ซึ่งกำลังไต่เต้า
ขึ้นบันไดแห่งความสำเร็จในด้านการเรียนต้องหยุดอยู่เพียงครึ่ง ๆ
กลาง ๆ ได้ เพราะครูเป็นอีกผู้หนึ่งนอกจากผู้ปกครองเด็กได้มี
โอกาสเห็นความผิดปกติของเด็กในชั้นเรียน ครูและผู้ปกครองจึง
จำเป็นจะต้องมีความร่วมมืออย่างใกล้ชิด เพื่อจะได้ช่วยเหลือเด็ก
ได้ทันที่

ไพศาล อินทับทัน และ สุรียัน นนทศักดิ์ (2527 :
10-12) ร่วมกันเสนอบทความ เรื่องบทบาทของคณะกรรมการศึกษา
ในการพัฒนาโรงเรียน สรุปได้ว่า โรงเรียนประถมศึกษาเป็น
ส่วนหนึ่งของชุมชน มีจุดมุ่งหมายสำคัญคือ การจัดการศึกษาให้
สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น การบริหาร
โรงเรียนจึงควรมีการคัดเลือกตัวแทนจากชุมชน เข้าไปมีส่วนร่วม
ในการวางแผน วางนโยบาย และแก้ปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียน
ในขอบเขตอันสมควร ในปัจจุบันการบริหารในโรงเรียนส่วนใหญ่
มีลักษณะการบริหารแบบรวมอำนาจ โดยอำนาจบริหารขึ้นตรงต่อ
ครูใหญ่ การประสานงานระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ของโรงเรียนมีน้อย

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีน้อย และขาดการนำเอาทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการบริหารโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดตั้งคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนขึ้น เพื่อเป็นสื่อกลางที่ช่วยให้โรงเรียนกับชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และจำได้ร่วมมือกับโรงเรียนในการพัฒนาการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น แต่การดำเนินการพัฒนาโรงเรียนยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร อาจเนื่องมาจากสาเหตุที่คณะกรรมการศึกษายังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ไม่ค่อยเข้าร่วมประชุมโรงเรียนขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดบุคลากรที่รับผิดชอบโดยตรง คณะกรรมการศึกษามุ่งหวังประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ดังนั้นโรงเรียนควรตระหนักถึงภาระหน้าที่ในการเสริมสร้างความคิดความเข้าใจให้แก่ คณะกรรมการศึกษา บุคลากร ที่เป็นหัวใจสำคัญในเรื่องนี้ คือผู้บริหารโรงเรียน เพราะมีตำแหน่งเป็นกรรมการและเลขานุการของ คณะกรรมการศึกษา ถ้าโรงเรียนใดมีผู้บริหารที่มีลักษณะเป็นทั้งผู้บริหารและผู้นำด้วยแล้ว โอกาสที่จะโน้มน้าวจิตใจของ คณะกรรมการศึกษา และผู้ร่วมงานทุกคนให้ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตน จนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มกำลัง ความสามารถ และเต็มใจก็จะเกิดขึ้น

สิริ เทศประสิทธิ์ (2529 : 142) แสดงความคิดเห็นไว้ว่า การให้ความร่วมมือร่วมใจหรือส่งเสริมให้กำลังใจในการพัฒนาชุมชนเป็นเรื่องสำคัญ โรงเรียนในฐานะส่วนหนึ่งของชุมชน ควรแสดงออกถึงสิ่งเหล่านี้ โอกาสที่จะทำให้ชุมชนมีความเข้าใจมองโรงเรียนในแง่ดี และพร้อมที่จะสนับสนุนให้ความช่วยเหลือโรงเรียนย่อมมีมากขึ้น ดังนั้น ผู้บริหารการศึกษาทุกระดับควรระลึกอยู่เสมอว่า การบริการชุมชนเป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนที่มีความพร้อมในด้านอาคาร สื่อวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องใช้ต่าง ๆ ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ใช้ด้วย เป็นการช่วยแก้ปัญหาสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนให้ดีขึ้น

สงวน ช้างฉัตร (2531 : 45) ได้เสนอบทความ เรื่อง ผู้บริหาร ครู นักเรียน และชุมชนเกี่ยวข้องกับหลักสูตร อย่างไร สาระสำคัญของบทความกล่าวถึงความสำเร็จของการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร จะมีความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้บริหาร ครู นักเรียน และชุมชน โดยกล่าวถึงบทบาทของชุมชน (the role of the community) ว่าชุมชนเป็นสิ่งแวดล้อมและแหล่งทรัพยากรที่สำคัญของโรงเรียน และเนื่องจากโรงเรียนเป็นองค์การ (organization) และเป็นระบบเปิด (opened system) จึงได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม คือชุมชนตลอดเวลา ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมุ่งหวังให้นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นคนดีมีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ สามารถเป็นผู้ผลิตของชุมชนในโอกาสต่อไป ชุมชนจึงควรมีส่วนในการสร้างสรรค์นักเรียนให้เป็นคนที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ในปี พ.ศ. 2523 สมยศ มีเทศน์ (2523 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยการบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลในเขตการศึกษา 6 พบว่าโรงเรียนปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนน้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับงานด้านอื่น

ปี พ.ศ. 2524 ชลอ จันทรกุล (2524 : 114) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดตรัง ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำการมีความคิดเห็นต่อบทบาทการนิเทศในด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

ปี พ.ศ. 2526 ประสพศรี เตมียบุตร (2526 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาภารกิจของการบริหารโรงเรียนในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 7 ปรากฏว่า ทัศนะ

ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อภารกิจการบริหารโรงเรียน ตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนและมีความเห็นว่าการสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีความสำคัญน้อยที่สุด

ปี พ.ศ. 2527 ณรงค์ กาญจนานนท์ (2527 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตการศึกษา 12 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีทัศนคติต่อพฤติกรรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับสูง ส่วนครูอาจารย์และผู้ปกครองมีทัศนคติต่อเรื่องนี้ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรด้านตำแหน่ง และขนาดของโรงเรียน พบว่าผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์และผู้ปกครอง มีทัศนคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนขนาดกลาง กับผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก มีทัศนคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนครูอาจารย์ในโรงเรียนขนาดกลาง กับครูอาจารย์ในโรงเรียนขนาดเล็ก มีทัศนคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปี พ.ศ. 2528 สมมาตร แก้วลาย (2528 : 81) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง โดยสอบถามจากกลุ่มผู้บริหารโรงเรียน และกลุ่มครูประจำการในสังกัดเดียวกัน ผลการศึกษาพบว่าผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติงานด้านวิชาการและงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนชุมชนน้อยกว่างานด้านอื่น ๆ และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์ที่มีต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 6 ด้าน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของ

ผู้บริหารโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่าได้ปฏิบัติดีงานอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ครูอาจารย์มีความเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติดีงานอยู่ในระดับน้อย

ปี พ.ศ. 2529 ปริญา รอดแก้ว (2529 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษางานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผลการวิจัยพบว่าระดับการปฏิบัติดีงานของผู้บริหารโรงเรียนด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ปฏิบัติจริง โดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลางและที่ควรปฏิบัติอยู่ในระดับสูง การเปรียบเทียบการปฏิบัติจริง กับที่ควรปฏิบัติไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในปีเดียวกัน วิเชียร อ่อนประเสริฐ (2529 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัญหาการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสงขลา เพื่อศึกษาระดับปัญหาและ เปรียบเทียบปัญหาตามทัศนคติของผู้บริหารโรงเรียนที่มีคุณวุฒิ วิทยุติ ประสบการณ์ในตำแหน่ง และขนาดโรงเรียนต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการบริหารด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบทัศนคติของผู้บริหารโรงเรียนที่มีตัวแปรต่างกัน ไม่พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปี พ.ศ. 2531 ณรงค์ สุทธิภักดี (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน และครูอาจารย์มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

ปี พ.ศ. 2532 สมพร เพชรสงค์ (2532 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัญหาการบริหารงานอนุบาลชนบทในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าลำดับปัญหาสูงสุดในการบริหารงานอนุบาลชนบทคืองานบุคลากร รองลงมา ได้แก่ งานอาคารสถานที่ งานกิจการนักเรียน งานวิชาการ งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และงานธุรการ การเงิน ตามลำดับ และพบว่า ปัญหาการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียนที่มีความต่างกัน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และในปีเดียวกัน สุมนต์ ศิริธรรม (2532 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเพื่อสร้างเครื่องมือและการประเมินเครื่องมือสำหรับการบริหารงานความสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามทัศนะของครูอาจารย์และผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 5 ขนาด โดยภาพรวมที่ปฏิบัติจริงอยู่ระดับปานกลาง และที่ควรปฏิบัติอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาระดับความพึงพอใจพบว่าผู้บริหารและครูอาจารย์ในโรงเรียนขนาดเล็กที่สุด ขนาดเล็ก และขนาดกลาง มีความพึงพอใจพบว่าผู้บริหารและครูอาจารย์ในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดเล็ก และขนาดกลาง มีความพึงพอใจมากกว่าผู้บริหารและครูอาจารย์ในโรงเรียนขนาดใหญ่ และใหญ่ที่สุด และคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ (2532 : บทคัดย่อ) ได้สรุปผลการประเมินตามโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา หลังจาก การให้การอบรมหัวหน้าสถานศึกษาและให้ฝึกปฏิบัติงานที่โรงเรียน เรียบร้อยแล้ว จึงสอบถามจากคณะครู นักเรียน กรรมการศึกษา และผู้นำชุมชน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 4,608 คน ผลการ

ประเมินพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีพฤติกรรมการบริหารงานโดยภาพรวม พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการ งานกิจกรรมนักเรียน งานบุคลากร งานอาคารสถานที่และงานธุรการ การเงิน อยู่ในระดับดีเป็นไปตามเกณฑ์ ส่วนพฤติกรรมการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติได้ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

ในปี 1974 เบเคอรา (Becerra, 1974 : 6887-A) วิจัยเรื่องบทบาทและความเข้าใจระหว่างผู้บริหารกับตัวแทนของชุมชนต่อการวินิจฉัยปัญหาของโรงเรียน เขาได้คัดเลือกปัญหาของโรงเรียนที่ต้องอาศัยการตัดสินใจร่วมกันของผู้บริหารและตัวแทนของชุมชน ผลการวิจัยพบว่าทั้งสองฝ่ายพยายามที่จะทำความเข้าใจและปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่และนโยบายที่ได้ตกลงกันไว้ นอกจากนี้ยังพบอีกว่า

- 1) ผู้บริหารต้องสนใจและเข้าใจความแตกต่างของชุมชน และต้องพร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนได้ในทุกโอกาส
- 2) ทักษะคติในทางที่ไม่พึ่งประสงค์ของแต่ละฝ่ายจะเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานร่วมกัน
- 3) การให้ประชาชนหรือชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของโรงเรียน จะต้องจัดเตรียมข้อมูลให้เขาได้ศึกษาล่วงหน้า
- 4) ผู้บริหารจะต้องยอมรับในเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และไม่ควรหวังผลที่ได้รับจากการเข้ากับชุมชนมากเกินไป

ปี ค.ศ. 1981 พอลโลซซี (Pollozzi, 1981 : 1418-A) ได้วิจัยรูปแบบของชุมชนต่อการเข้าเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของโรงเรียนท้องถิ่น ในรัฐนิวเจอร์ซีย์ ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยสอบถามคณะกรรมการศึกษาผลการวิจัยพบว่า รูปแบบที่ใช้ในการจัดการศึกษาควรขยายออกไปเป็นรูปแบบของชุมชนเมืองด้วยการจัดการศึกษาในโรงเรียนท้องถิ่นควรร่วมมือกันทั้งสองฝ่าย และ

โรงเรียนไม่ควรติดอยู่กับนโยบายมากนัก ส่วนฝ่ายชุมชนควรเสนอ นโยบายที่ตรงกับความสามารถของตนเอง และสิ่งที่โรงเรียนควร คำนึงถึง คือการรับผิดชอบกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นและอยู่ในวิสัย ที่เป็นไปได้ การปฏิบัติจะต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ในปีเดียวกัน ลีโอเน (Leone, 1981 : 2409-A) ก็ได้วิเคราะห์เปรียบเทียบ การบริหารโรงเรียนชุมชนที่ใช้โปรแกรมตัวอย่างระหว่างโรงเรียน ท้องถิ่นที่ห่างไกลกับโรงเรียนหมู่บ้าน ในรัฐอาแคนซอ ประเทศ สหรัฐอเมริกา จากโรงเรียนที่ใช้โปรแกรมตัวอย่างและโรงเรียน ที่ใช้ประสบการณ์ตรง 50 โรงเรียน และ โรงเรียนที่มีประสบการณ์ ไม่แน่นอน 50 โรงเรียน ปรากฏผลดังนี้

1. การจัดสรรงบประมาณแก่โรงเรียนชุมชน เพื่อจัด กิจกรรมและเพื่อการจ้างผู้บริหารโรงเรียน ในโรงเรียนท้องถิ่น ห่างไกลกับโรงเรียนหมู่บ้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 และยังพบว่า โรงเรียนที่ห่างไกลต้องจ่าย งบประมาณในการจัดกิจกรรมและจ้างผู้บริหารโรงเรียนในอัตรา ที่สูงกว่า

2. เรื่องระบบการบริหาร พบว่า โรงเรียนที่อยู่ใน หมู่บ้านห่างไกลกับโรงเรียนที่อยู่ในหมู่บ้านอื่น ๆ มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และโรงเรียนในชุมชนที่ ห่างไกลจัดระบบการบริหารได้ดีกว่า

3. การประชาสัมพันธ์โรงเรียน ของโรงเรียนใน หมู่บ้านห่างไกลกับโรงเรียนในหมู่บ้านอื่น ๆ มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และโรงเรียนในชุมชนห่างไกล มีการประชาสัมพันธ์โรงเรียนมากกว่า

ปี ค.ศ. 1983 ทอย (Toy, 1983 : 1951-A)

บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัย โคโลราโด สหรัฐอเมริกา ได้ศึกษาพัฒนา แผนการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนของโรงเรียนในชนบท

ข้อเสนอแนะในการวิจัยเสนอว่า การวางแผนเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนของโรงเรียนในชนบทควรมีการพัฒนาทางด้านนโยบาย และกฎระเบียบต่าง ๆ ควรให้มีการวิจัยเพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่ยังบกพร่องอยู่ จะต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมายและเป้าหมายให้ชัดเจน ควรสร้างความสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอก จัดให้มีการประชาสัมพันธ์ที่ดี การไว้วางใจซึ่งกันและกัน ความกระตือรือร้นในการทำงานและต้องมีการประเมินผลการดำเนินงานด้วย

ปี ค.ศ. 1988 คราฟท์ (Craft, 1988 : 1633-A)

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมิสซูรี ได้ศึกษาทัศนคติของชุมชนต่อการศึกษา และระดับการมีส่วนร่วมในกิจการของโรงเรียนเป็นการศึกษาเพื่อสนองความคิดที่ว่ามีการมีส่วนร่วมในกิจการของโรงเรียนจะทำให้ทัศนคติของชุมชนต่อโรงเรียนดียิ่งขึ้น จุดมุ่งหมายคือต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการมีส่วนร่วม สิ่งแวดล้อมของโรงเรียนกับทัศนคติต่อสถานศึกษาของรัฐ ผลการศึกษาพบว่า มีค่าความสัมพันธ์กันระหว่างระดับทัศนคติกับระบบโรงเรียนในแต่ละสิ่งแวดล้อม แต่ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติของชุมชน กับสิ่งแวดล้อม หรือทัศนคติของชุมชน กับระดับการเข้าร่วมในกิจการของโรงเรียน

จากผลการศึกษาและการวิจัยที่กล่าวมา จะเห็นว่า โรงเรียนและสถาบันการศึกษาเกิดขึ้นเพื่อรับใช้ชุมชนหรือสังคม จุดหมายปลายทางคือการตอบสนองความต้องการทางการศึกษาที่จัดไว้ให้กับนักเรียน โรงเรียนและชุมชนจึงต้องร่วมมือกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้โรงเรียนควรมีโครงการกิจกรรมการปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานของโครงการเรียนสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม ซึ่งประสิทธิภาพของงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียนขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติ การให้ความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายภายในโรงเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

1. เพื่อทราบระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ ของผู้บริหารโรงเรียนและครู
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ ระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันในด้านประสบการณ์ของผู้บริหารโรงเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ ระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันในด้านขนาดของโรงเรียน
4. เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ ระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันในด้านที่ตั้งของโรงเรียน
5. เพื่อทราบปัญหาและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ ตามข้อเสนอแนะของผู้บริหารโรงเรียนและครู

สมมติฐานของการวิจัย

1. ระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ ระหว่างโรงเรียนที่ผู้บริหารมีประสบการณ์ต่างกัน แตกต่างกัน
2. ระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ ระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน แตกต่างกัน
3. ระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ ระหว่างโรงเรียนที่อยู่ในที่ตั้งต่างกัน แตกต่างกัน

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. ช่วยให้เห็นทราบระดับและความแตกต่างของระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่
2. ช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียน ครูและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมในงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ ได้ทราบข้อเสนอแนะหรือปัญหาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงวิธีการจัดกิจกรรมงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้สนใจจะวิจัยเพิ่มเติม
ในงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน
ประถมศึกษาให้ลึกซึ้งต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยในครั้งนี้ มีดังนี้

1. ประชากรที่จะใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ ปีการศึกษา 2535
จำนวน 233 โรงเรียน

2. ตัวแปรในการวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

2.1.1 ตำแหน่งแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

ผู้บริหารโรงเรียนและครู

2.1.2 ประสบการณ์ของผู้บริหารโรงเรียน

แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือประสบการณ์ต่ำกว่า 10 ปี และประสบการณ์
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป

2.1.3 ขนาดของโรงเรียน แบ่งเป็น

3 ขนาด คือ ขนาดเล็ก (มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน) ขนาดกลาง
(มีนักเรียนตั้งแต่ 121-300 คน) และขนาดใหญ่ (มีนักเรียน
มากกว่า 300 คน) (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่

2532 : 4)

2.1.4 ที่ตั้งของโรงเรียน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม

คือเป็นโรงเรียนก้นดง และไม่เป็นโรงเรียนก้นดง

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับการปฏิบัติงานด้าน

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ตามองค์ประกอบ

ขอข่ายงาน 5 ด้าน คือ

- 2.2.1 การประชาสัมพันธ์โรงเรียน
- 2.2.2 การให้บริการแก่ชุมชน
- 2.2.3 การร่วมกิจกรรมของชุมชน
- 2.2.4 การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม

ของโรงเรียน

- 2.2.5 การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับ
ชุมชนและหน่วยงานอื่น

3. เป็นการศึกษาการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์
ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดกระบี่ ที่ปฏิบัติในช่วง
ปีการศึกษา 2535

นิยามศัพท์เฉพาะ

นิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

1. การปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน
กับชุมชน หมายถึง การดำเนินงานของโรงเรียนที่จะ ใช้อำนวย
ประโยชน์และให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน ระหว่างโรงเรียนกับ
ชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน
ซึ่งมีขอบข่ายครอบคลุมถึงการประชาสัมพันธ์โรงเรียน การให้บริการ
แก่ชุมชน การร่วมกิจกรรมของชุมชน การให้ชุมชนมีส่วนร่วม และ
การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น
2. การประชาสัมพันธ์โรงเรียน หมายถึง การเผยแพร่
ข่าวสาร การติดต่อเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อสร้าง
ความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งจะช่วยให้โรงเรียน
ปฏิบัติงานได้สะดวกยิ่งขึ้น

3. การให้บริการแก่ชุมชน หมายถึง การให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ชุมชนตามกำลังความสามารถที่โรงเรียนจะดำเนินการได้

4. การร่วมกิจกรรมของชุมชน หมายถึง การที่โรงเรียนจัดให้ครูหรือนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ของชุมชนเท่าที่โรงเรียนมีความสามารถและอยู่ในวิสัยที่เป็นไปได้ เช่น ประเพณีท้องถิ่น การบำเพ็ญประโยชน์ หรืองานอื่นของท้องถิ่น หรือบุคคลตามวาระอันควร

5. การให้ชุมชนมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสเชิญชวนหาทางให้บุคคลในชุมชนได้เข้าร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

6. การเสริมสร้างความสัมพันธ์ หมายถึง การดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและหน่วยงานอื่น

7. ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยรวมกันเป็นหมู่เหล่าในพื้นที่เดียวกันหรือท้องถิ่นเดียวกัน โดยมีความเกี่ยวข้องกับทางจารีตประเพณี วิถีชีวิต กฎหมายหรือในทางใดทางหนึ่งซึ่งกันและกัน

8. โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ หมายถึง สถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่

9. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง บุคคลที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ ในปีการศึกษา 2535 ได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และผู้อำนวยการโรงเรียน

10. ครู หมายถึง ข้าราชการครูที่ทำการสอนและทำหน้าที่หัวหน้างานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ ในปีการศึกษา 2535

11. ประสพการณ์ หมายถึง ระยะเวลาที่หัวหน้าสถานศึกษาดำรงตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการ-โรงเรียน จำแนกเป็น 2 ช่วง คือ ประสพการณ์ต่ำกว่า 10 ปี และประสพการณ์ 10 ปีขึ้นไป

12. ขนาดของโรงเรียน หมายถึง ลักษณะของโรงเรียนในด้านจำนวนนักเรียน โดยกำหนดเป็น 3 ขนาด คือ ขนาดเล็ก (มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน) ขนาดกลาง (มีนักเรียนระหว่าง 121-300 คน) และขนาดใหญ่ (มีนักเรียน 300 คน ขึ้นไป)

13. ที่ตั้งของโรงเรียน หมายถึง ลักษณะสภาพที่โรงเรียนตั้งอยู่ โดยแบ่งเป็นโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนกึ่งदार และไม่เป็นโรงเรียนกึ่งदार ซึ่งโรงเรียนกึ่งदारเป็นโรงเรียนที่กระทรวงการคลังประกาศกำหนดเป็นโรงเรียนกึ่งदार ประจำปีงบประมาณ 2532-2534 ตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ มีทางคมนาคมไม่สะดวก ไม่มีรถยนต์หรือเรือยนต์โดยสารไปมาได้ตลอดปี และมีไข้มาเลเรียชุกชุม

บทที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย

(Descriptive Method) เพื่อศึกษาถึงระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดกระบี่ เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานของโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันในด้านประสิทธิภาพของผู้บริหารโรงเรียน ขนาดและที่ตั้งของโรงเรียน และรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดกระบี่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดกระบี่ ปีการศึกษา 2535 ทุกโรงเรียน จำนวน 233 โรงเรียน และได้กำหนดใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 144 โรงเรียน โดยได้ดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

1.1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารโรงเรียน โดยใช้ตารางสุ่มตัวอย่างของ เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 608)

1.2 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างครูเท่ากับขนาดกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารโรงเรียน

2. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตามระดับชั้นออกเป็นกลุ่มตามตัวแปร ตำแหน่ง ประสบการณ์ของผู้บริหารโรงเรียน ขนาดของโรงเรียนและที่ตั้งของโรงเรียน โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม ซึ่งมีวิธีการตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 จัดแบ่งชั้นโรงเรียน จำนวน 233 โรงเรียน ออกเป็นกลุ่มตามตัวแปรขนาดของโรงเรียน ที่ตั้งของโรงเรียน และประสบการณ์ของผู้บริหารโรงเรียน

2.2 สํารวจและระบุจำนวนประชากรโรงเรียนในแต่ละชั้น

2.3 คํานวณหาสัดส่วนจำนวนโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ ดังที่แสดงในตาราง 1

2.4 เลือกกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนตามจำนวนโรงเรียนที่ได้จากข้อ 2.3 โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากแบบไม่ใส่กลับ (Sampling Without Replecement)

2.5 ให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูที่ทำหน้าที่หัวหน้างานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างทุกคนเป็นผู้ตอบแบบสอบถามของการวิจัยครั้งนี้

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามที่ตั้งและขนาดของโรงเรียน

ขนาดของโรงเรียน	ที่ตั้งของโรงเรียน								รวม	
	เป็นโรงเรียนก้นคันธาร				ไม่เป็นโรงเรียนก้นคันธาร					
	ประชากรตัวอย่าง				ประชากร ตัวอย่าง					
	มากกว่า 10 ปี		ต่ำกว่า 10 ปี		มากกว่า 10 ปี		ต่ำกว่า 10 ปี			
	ประชากร	ตัวอย่าง	ประชากร	ตัวอย่าง	ประชากร	ตัวอย่าง	ประชากร	ตัวอย่าง		
เล็ก (นักเรียนน้อยกว่า 120 คน)	8	5	21	13	14	9	18	11	61	38
กลาง (นักเรียน 120-300 คน)	13	8	36	22	52	32	35	22	136	84
ใหญ่ (นักเรียนมากกว่า 300 คน)	3	2	3	2	23	14	7	4	36	22
	24	15	60	37	89	55	60	37	233	144

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสองกลุ่มใช้ชุดเดียวกัน ประกอบด้วยคำถาม 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นการถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ในด้านตำแหน่งประสบการณ์ตำแหน่ง ขนาดและที่ตั้งของโรงเรียน เป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นการถามเกี่ยวกับระดับความเหมาะสมของการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ที่ผู้บริหารโรงเรียนและครู ผู้ตอบแบบสอบถามปฏิบัติงานอยู่ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดค่าคะแนนเป็น 1 2 3 4 และ 5 สำหรับคำตอบ ควรปรับปรุง พอใช้ ปานกลาง มาก และมากอย่างยิ่ง ตามลำดับ

ตอนที่ 3 เป็นการถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นแบบปลายเปิด

รายละเอียดของแบบสอบถามระดับการปฏิบัติการด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา ตามภาคผนวก หน้า 135

1. วิธีการสร้างเครื่องมือ

ในการสร้างแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษารายละเอียดของงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา จากเอกสาร

และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งศึกษาแบบสอบถามของ วิเชียร
อ่อนประเสริฐ (2529 : 104-108) และ สุนันต์ ศิริธรรม
(2529 : 151-159) เป็นแนวทางและปรับใช้บางส่วน

1.2 กำหนดขอบเขตของคำถามครอบคลุมขอบข่ายงาน
ด้านความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว
เสนอคณะกรรมการที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และให้
คำแนะนำเพื่อปรับปรุงแก้ไข

1.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ
จำนวน 3 คน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหา
(Construct Validity) และเพื่อปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง

1.5 นำแบบสอบถามให้ผู้บริหารโรงเรียนและครู
กลุ่มโรงเรียนละ 3 คน ทดลองตอบแบบสอบถาม เพื่อการตรวจสอบ
ความถูกต้องของภาษาที่ใช้

1.6 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขครั้งสุดท้ายไปทดลอง
ใช้กับผู้บริหารโรงเรียนและครู จากโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ จำนวน 30 คน ซึ่งไม่เป็น
กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

1.7 นำแบบสอบถามมาหาความเชื่อมั่น (Reliability)
โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ได้ค่า
ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .96 แยกเป็นด้านการประชาสัมพันธ์
โรงเรียน เท่ากับ .84 ด้านการให้บริการแก่ชุมชน เท่ากับ .87
ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน เท่ากับ .89 ด้านการให้ชุมชน
มีส่วนร่วม เท่ากับ .88 และด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์
เท่ากับ .85

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ เพื่อขอหนังสือนำส่งแบบสอบถามจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ ถึงสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ 6 อำเภอ กับ 2 กิ่งอำเภอ เพื่อขอความร่วมมือเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบการสั่งการทางราชการ โดยบรรจุแบบสอบถามซองละ 2 ชุด ระบุชื่อโรงเรียนหน้าซองและปิดผนึก ทั้งนี้ให้หน่วยศึกษานิเทศก์อำเภอเป็นผู้ดำเนินการส่งและรับแบบสอบถามของโรงเรียนภายในอำเภอนั้น ๆ

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปส่งมอบให้กับสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ด้วยตนเอง และในบางสถานที่ก็ขอความอนุเคราะห์จากศึกษานิเทศก์อำเภอเป็นผู้เดินทางไปเก็บและรวบรวมแบบสอบถาม โดยกำหนดระยะเวลาภายใน 15 วัน

3. เมื่อได้รับแบบสอบถามคืน ได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจนได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ครบ จำนวน 288 ชุด

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้คืน ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แบบสอบถามชุดใดมีการตอบไม่สมบูรณ์ไม่นำมาใช้เป็นข้อมูลในการวิจัย

2. แยกแบบสอบถามตามตัวแปรที่ศึกษา หากค่าร้อยละในส่วนที่เป็นข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบจำแนกตามตัวแปรจากแบบสอบถามตอนที่ 1

3. ตรวจสอบแบบสอบถามตอนที่ 2 ซึ่งมีลักษณะเป็น
มาตราประมาณค่า (Rating Scales) ให้คะแนน ดังนี้

คำตอบควรปรับปรุง	ให้	1	คะแนน
คำตอบพอใช้	ให้	2	คะแนน
คำตอบปานกลาง	ให้	3	คะแนน
คำตอบมาก	ให้	4	คะแนน
คำตอบมากอย่างยิ่ง	ให้	5	คะแนน

4. นำข้อมูลมาลงรหัสและบันทึกข้อมูล ประมวลผล
ด้วยคอมพิวเตอร์

5. คำนวณหาค่าคะแนนเฉลี่ย (Arithmetic Mean)
ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของการ
ปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนทั้ง 5 ด้าน
จากแบบสอบถามตอนที่ 2

6. หาค่าการทดสอบที (t-test) เพื่อเปรียบเทียบ
ระดับการปฏิบัติงานของโรงเรียนประถมศึกษา ที่ผู้บริหารโรงเรียน
มีประสบการณ์ และอยู่ในที่ตั้งต่างกัน

7. หาค่าทดสอบเอฟ (F-test) โดยใช้การวิเคราะห์
ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบ
ค่าเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติงานของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีขนาด
ต่างกัน และถ้าผลความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยจะทำการทดสอบ
ค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยการทดสอบเอฟ (F-test) ตามวิธีการของ

นิวแมน คูล (Newman-Keuls test)

8. ประมวลผลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ
เกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
โดยการจัดลำดับความถี่

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ จะใช้สถิติ ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สำหรับหาค่าร้อยละของแบบสอบถามที่สมบูรณ์ และจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1.2 ค่าเฉลี่ย ใช้สำหรับวิเคราะห์ระดับความเห็นจากแบบสอบถามตอนที่ 2

สูตร (Guilford, 1981 : 68)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N แทน จำนวนข้อมูล

1.3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สำหรับ
วัดความกระจายของข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 2

สูตร (Ferguson, 1881 : 68)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ของคะแนน

$\sum X^2$ แทน ผลรวมกำลังสองของคะแนน
แต่ละจำนวน

$(\sum X)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทุกจำนวน
ยกกำลังสอง

N แทน จำนวนข้อมูล

2. ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ใช้สำหรับคำนวณหาค่า
ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

สูตร (ลิวัน สายยศ และอังคณา สายยศ,
2531 : 174)

$$\alpha = \frac{N}{N-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_x^2} \right\}$$

เมื่อ α แทน ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

N แทน จำนวนข้อในแบบสอบถาม

S_i^2 แทน ผลรวมความแปรปรวนของ
แบบสอบถามแต่ละข้อ

S_x^2 แทน ความแปรปรวนของแบบสอบถาม
ทั้งฉบับ

3. สถิติสำหรับการทดสอบสมมติฐาน

3.1 การทดสอบค่าที (t-test)

สูตร (Norusis, 1990 : B.100)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{S_p^2/N_1 + S_p^2/N_2}}$$

เมื่อ \bar{X}_1, \bar{X}_2	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ
S_p^2	แทน	ค่าความแปรปรวนรวมโดยประมาณ (Pooled Variance Estimate)
N_1, N_2	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม กลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

$$S_p^2 = \frac{(N_1 - 1) S_1^2 + (N_2 - 1) S_2^2}{N_1 + N_2 - 2}$$

S_1^2, S_2^2	แทน	ค่าความแปรปรวนประมาณของกลุ่มตัวอย่าง (Separate Variance Estimate)
----------------	-----	---

N_1, N_2	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ
------------	-----	--

3.2 การทดสอบค่า เอฟ (F-test)

สูตร (ลั้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ,

2531 : 95)

$$F = \frac{MS_B}{MS_W}$$

เมื่อ F แทน ค่าแจกแจงของ F-distribution

MS_B แทน ค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่มMS_W แทน ค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม

3.3 ถ้าพบว่ามี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติ จะเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่

โดยใช้ Newman-Keul test

สูตร (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2527 : 267-268)

$$W = q(\alpha, r, df) \sqrt{\frac{MS_W}{k}}$$

เมื่อ q แทน ค่าที่ได้จากตาราง Distribution
of the Studentized Range
Statistic

MS_W แทน ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

$$n = \frac{K}{\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} + \dots + \frac{1}{n_k}}$$

K = แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

n₁, n₂, ..., n_k แทน จำนวนคะแนนในกลุ่ม

ตัวอย่างที่ 1 ถึงกลุ่มตัวอย่าง

ที่ k ตามลำดับ

4. กำหนดระดับคุณภาพของการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ
ของงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็น 5 ระดับ
โดยใช้เกณฑ์ดังนี้

1.00 - 1.49	อยู่ในเกณฑ์	ควรปรับปรุง
1.50 - 2.49	อยู่ในเกณฑ์	พอใช้
2.50 - 3.49	อยู่ในเกณฑ์	ปานกลาง
3.50 - 4.49	อยู่ในเกณฑ์	มาก
4.50 - 5.00	อยู่ในเกณฑ์	มากอย่างยิ่ง

บทที่ 3

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ ตามขอบข่ายงาน 5 ด้าน คือ การประชาสัมพันธ์โรงเรียน การให้บริการแก่ชุมชน การร่วมกิจกรรมของชุมชน การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน และการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น ได้เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มานั้น จะกล่าวถึง ดังนี้

1. สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อความสะดวกในการนำเสนอและแปลความหมายการวิเคราะห์ข้อมูล อีกทั้งเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน จึงข้อกำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อ ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่างหรือจำนวนข้อมูล
\bar{X}	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
SD	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
t	แทน	ค่าสถิติ t (t-distribution)
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนนที่เบี่ยงเบนไปจากค่าเฉลี่ย (Sum of Squares)

MS แทน ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน
ที่เบี่ยงเบนไปจากค่าเฉลี่ย (Mean Squares)
F แทน ค่าสถิติ F (F-distribution)

2. เกณฑ์การแปลผล

เกณฑ์ที่ใช้แปลผลระดับการปฏิบัติงานของโรงเรียน
ประถมศึกษา ในการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน
กับชุมชนของโรงเรียนตามขอบข่ายงานทั้ง 5 ด้าน โดยใช้เกณฑ์
สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) แบ่งเป็นระดับความเหมาะสม
ของการปฏิบัติ 5 ระดับ แปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลความหมาย
4.50 - 5.00	ความเหมาะสมของการปฏิบัติอยู่ใน ระดับมากอย่างยิ่ง
3.50 - 4.49	ความเหมาะสมของการปฏิบัติอยู่ใน ระดับมาก
2.50 - 3.49	ความเหมาะสมของการปฏิบัติอยู่ใน ระดับปานกลาง
1.50 - 2.49	ความเหมาะสมของการปฏิบัติอยู่ใน ระดับพอใช้
1.00 - 1.49	ความเหมาะสมของการปฏิบัติอยู่ใน ระดับควรปรับปรุง

3. การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้เสนอตามลำดับดังนี้

3.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบจำแนกตามตำแหน่ง การปฏิบัติงาน ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งของผู้บริหาร ขนาดของ โรงเรียนที่ปฏิบัติงานและที่ตั้งของโรงเรียน

3.2 ระดับการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนและครูใน การปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของ โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ ตามขอบข่ายงานทั้ง 5 ด้าน คือ การประชาสัมพันธ์โรงเรียน การให้บริการแก่ชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน การให้ชุมชนมีส่วนร่วมและการเสริมสร้างความสัมพันธ์

3.3 เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ ทั้ง 5 ด้าน ระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันในด้าน ประสบการณ์ของผู้บริหารโรงเรียน ขนาดและที่ตั้งของโรงเรียน

3.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้บริหารโรงเรียนและ ครู ในการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จากจำนวน กลุ่มตัวอย่าง 144 โรงเรียน ได้รับแบบสอบถามคืนมาจำนวน 288 ฉบับ คิดเป็น 100% ของแบบสอบถามที่ส่งไป จำแนกตามหน้าที่ การปฏิบัติงาน ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารโรงเรียน ขนาดและที่ตั้งของโรงเรียน ดังรายละเอียดตามตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปร

กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปร	ผู้บริหาร		ครู	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง ผู้บริหาร				
ต่ำกว่า 10 ปี	61	42.4	-	--
10 ปีขึ้นไป	83	57.6	-	--
รวม	144	100.00	--	--
ขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน				
ขนาดเล็ก	37	25.7	40	27.8
ขนาดกลาง	86	59.7	82	56.9
ขนาดใหญ่	21	14.6	22	15.3
รวม	144	100.00	144	100.00
ที่ตั้ง (สภาพ) ของโรงเรียน				
เป็นโรงเรียนกึ่งคาร	62	43.1	62	43.1
ไม่เป็นโรงเรียนกึ่งคาร	82	56.9	82	56.9
รวม	144	100.00	144	100.00

จากตาราง 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ตำแหน่ง
 ผู้บริหารจำนวน 144 คน จำแนกตามระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง
 ผู้บริหาร ปรากฏว่าเป็นผู้บริหารที่มีระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง
 ผู้บริหารต่ำกว่า 10 ปี ร้อยละ 42.4 ระยะเวลา 10 ปีขึ้นไป
 ร้อยละ 57.6 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน
 ปรากฏว่าปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กร้อยละ 25.7 โรงเรียน
 ขนาดกลางร้อยละ 59.7 โรงเรียนขนาดใหญ่ร้อยละ 14.6 และ
 จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียน เป็นผู้บริหารในโรงเรียนกึ่งนคา
 ร้อยละ 43.1 ไม่เป็นโรงเรียนกึ่งนคา ร้อยละ 56.9

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยตำแหน่งครู จำนวน
 144 คน จำแนกตามขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงานปรากฏว่า
 ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กร้อยละ 27.8 โรงเรียนขนาด
 กลางร้อยละ 56.9 โรงเรียนขนาดใหญ่ร้อยละ 15.3 และจำแนก
 ตามที่ตั้งของโรงเรียน ปรากฏว่าอยู่ในโรงเรียนกึ่งนคา ร้อยละ
 43.1 อยู่ในโรงเรียนที่ไม่เป็นโรงเรียนกึ่งนคา ร้อยละ 56.9

4.2 ระดับการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนและครู
 ในงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน
 ประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ ตามขอบข่ายงานทั้ง 5 ด้าน ปรากฏ
 ผลดังรายละเอียดตามตาราง 3

ตาราง 3 ค่าคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของระดับการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียน และครูในงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ ตามขอบข่ายงานทั้ง 5 ด้าน

การปฏิบัติงานด้าน ความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน	ผู้บริหาร			ครู		
	\bar{X}	SD	ความ หมาย	\bar{X}	SD	ความ หมาย
1. การประชาสัมพันธ์ โรงเรียน	3.22	.56	ปาน กลาง	3.29	.54	ปาน กลาง
2. การให้บริการ แก่ชุมชน	2.97	.68	ปาน กลาง	3.02	.65	ปาน กลาง
3. การเข้าร่วมกิจกรรม ของชุมชน	3.15	.71	ปาน กลาง	3.25	.67	ปาน กลาง
4. การให้ชุมชนมีส่วนร่วม	3.17	.66	ปาน กลาง	3.22	.64	ปาน กลาง
5. การเสริมสร้างความ สัมพันธ์	2.93	.71	ปาน กลาง	2.98	.68	ปาน กลาง
รวม	3.10	.58	ปาน กลาง	3.16	.57	ปาน กลาง

จากตาราง 3 พบว่า ระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านของผู้บริหารโรงเรียนและครูโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ อยู่ในระดับปานกลาง

4.3 เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ ตามขอบข่ายงานทั้ง 5 ด้าน ระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันในด้านประสิทธิภาพของผู้บริหารโรงเรียน ขนาดและที่ตั้งของโรงเรียน

4.3.1 เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนตามตัวแปรประสิทธิภาพของผู้บริหารโรงเรียน ปรากฏผลดังรายละเอียดตามตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ตามขอบข่ายงาน ทั้ง 5 ด้าน ระหว่างโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารโรงเรียนแตกต่างกัน

การปฏิบัติงานด้าน ความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน	ต่ำกว่า 10 N = 61		10 ปี ขึ้นไป N = 83		t	P > t
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		
1. การประชาสัมพันธ์ โรงเรียน	3.1311	.541	3.2819	.559	1.63	.106
2. การให้บริการแก่ ชุมชน	2.9459	.633	2.9928	.716	0.42	.678
3. การเข้าร่วม กิจกรรมของชุมชน	3.0885	.700	3.2036	.717	0.97	.336

ตาราง 4 (ต่อ)

การปฏิบัติงานด้าน ความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน	ต่ำกว่า 10 N = 61		10 ปี ขึ้นไป N = 83		t	P> t
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		
4. การให้ชุมชนมี ส่วนร่วม	3.1295	.643	3.1976	.672	0.62	.539
5. การเสริมสร้าง ความสัมพันธ์	2.7951	.650	3.0316	.740	2.03*	.044
รวม	3.0273	.541	3.1461	.613	1.23	.221

จากตาราง 4 พบว่าระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยภาพรวม ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ ที่แตกต่างกันในด้านประสพการณ์ไม่แตกต่างกัน แต่สำหรับด้านการเสริมความสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ($P = .044$) โดยผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสพการณ์ในการบริหารโรงเรียน 10 ปีขึ้นไป มีระดับการปฏิบัติงานสูงกว่าผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสพการณ์ต่ำกว่า 10 ปี

4.3.2 เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน ตามตัวแปรขนาดของโรงเรียน ที่ผู้บริหารและครูปฏิบัติงานอยู่ ปรากฏผลดังรายละเอียดตามตาราง 5

ตาราง 5 เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์
ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนและประถม
ศึกษาในจังหวัดกระบี่ ตามขอบข่ายงานทั้ง 5 ด้าน
ของผู้บริหารโรงเรียนและครูที่แตกต่างกันในด้านขนาด
ของโรงเรียน

การปฏิบัติงานด้าน ความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน	แหล่งความ แปรปรวน	ผู้บริหาร โรงเรียน					ครู				
		df	ss	MS	F	P>F	df	ss	MS	F	P>F
การประชาสัมพันธ์ โรงเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	0.0133	0.066	0.0213	.8789	2	0.6472	0.3236	1.0922	.3383
	ภายในกลุ่ม	141	44.0398	0.3123			141	41.7722	0.2963		
	รวม	143	44.0531				143	42.4194			
การให้บริการแก่ ชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	2	0.1636	0.0818	0.1757	.8391	2	1.9204	0.9602	2.3127	.1027
	ภายในกลุ่ม	141	65.6408	0.4655			141	58.5396	0.4152		
	รวม	143	65.8044				143	60.4600			
การเข้าร่วมกิจกรรม ของชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	2	0.7039	0.3519	0.6960	.5003	2	0.1892	0.0946	0.2089	.8118
	ภายในกลุ่ม	141	71.2927	0.5056			141	63.8702	0.4530		
	รวม	143	71.9966				143	64.0594			
การให้ชุมชนมีส่วน ร่วมชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	2	0.1225	0.0612	0.1395	.8699	2	1.3882	0.6941	1.7345	.1802
	ภายในกลุ่ม	141	61.8869	0.439			141	56.4234	0.4002		
	รวม	143	62.0094				143	57.8116			

ตาราง 5 (ต่อ)

การปฏิบัติงานด้าน ความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน	แหล่งความ แปรปรวน	ผู้บริหาร โรงเรียน					ครู				
		df	ss	MS	F	P>F	df	ss	MS	F	P>F
การเสริมสร้างความ สัมพันธ์	ระหว่างกลุ่ม	2	0.9428	0.4714	0.9326	.3960	2	2.1811	1.0905	2.4374	.0911
	ภายในกลุ่ม	141	71.2707	0.5055			141	62.6389	0.4474		
	รวม	143	72.2134				143	64.8199			
โดยภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	2	0.0691	0.0345	0.0998	.9051	2	0.9952	0.4976	1.5695	.2118
	ภายในกลุ่ม	141	48.7232	0.3459			140	44.3840	0.3170		
	รวม	143	48.8423				142	45.3972			

จากตาราง 5 พบว่าระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยภาพรวมของผู้บริหารโรงเรียนและครูโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ไม่แตกต่างกัน

4.3.3 เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนตามตัวแปรที่ตั้งของโรงเรียน ที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูปฏิบัติงานอยู่ ปรากฏผลดังรายละเอียดตามตาราง 6

ตาราง 6 เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์
ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา
ในจังหวัดกระบี่ ตามขอบข่ายของงานทั้ง 5 ด้าน
ของผู้บริหารโรงเรียนและครูที่แตกต่างกันในด้าน
ที่ตั้งของโรงเรียน

การปฏิบัติงานด้าน ความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน	ผู้บริหาร โรงเรียน						ครู					
	โรงเรียนก้นคาร N = 62		ไม่เป็นโรงเรียน ก้นคาร N = 82		t	P> t	โรงเรียนก้นคาร N = 62		ไม่เป็นโรงเรียน ก้นคาร N = 82		t	P> t
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD			\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		
การประชาสัมพันธ์ โรงเรียน	3.2274	.577	3.2110	.541	0.17	.862	3.2938	.526	3.2788	.562	0.16	.869
การให้บริการแก่ชุมชน	2.983	.697	2.9646	.668	0.17	.868	3.0297	.668	3.0063	.639	0.21	.832
การเข้าร่วมกิจกรรม ของชุมชน	3.1984	.738	3.1220	.690	0.63	.528	3.2922	.605	3.2125	.719	0.72	.471
การให้ชุมชนมีส่วนร่วม	3.2484	.688	3.1085	.633	1.25	.214	3.2609	.624	3.1875	.648	0.69	.491
การเสริมสร้างความ สัมพันธ์	2.9355	.701	2.9284	.722	0.06	.953	3.0020	.679	2.968	.677	0.29	.772
โดยภาพรวม	3.1263	.593	3.0727	.581	0.54	.588	3.1812	.549	3.1375	.581	0.46	.646

จากตาราง 6 พบว่า ระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ โดยภาพรวมของผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนก้นดาร์ และไม่เป็นโรงเรียนก้นดาร์ไม่แตกต่างกัน

และพบว่า ระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ โดยภาพรวมของครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนก้นดาร์ และไม่เป็นโรงเรียนก้นดาร์ ไม่แตกต่างกัน

4.4 ประมวลปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ ที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา ปรากฏผลดังรายละเอียดตามตาราง 7

ตาราง 7 ปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้บริหารโรงเรียนและครู จากแบบสอบถาม เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในจังหวัดกระบี่

ลำดับที่	ปัญหาและข้อเสนอแนะ	ความถี่
<u>ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน</u>		
1	งบประมาณการดำเนินงานไม่เพียงพอ	27
2	โรงเรียนมีบุคลากรไม่เพียงพอทำให้จัดกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง	25
3	บุคลากรที่มีอยู่ทำงานไม่เหมาะสมกับงาน	18

ตาราง 7 (ต่อ)

ลำดับที่	ปัญหาและข้อเสนอแนะ	ความถี่
<u>ข้อเสนอแนะ</u>		
1	ควรมีการจัดสรรงบประมาณวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอ	27
2	ควรจัดอัตราครุให้เพียงพอ	26
3	จัดอบรมให้ความรู้ หรือศึกษาดูงาน	12
<u>ปัญหาด้านการให้บริการแก่ชุมชน</u>		
1	โรงเรียนมีงบประมาณและวัสดุไม่เพียงพอ	29
2	อาคารสถานที่ของโรงเรียนยังไม่เหมาะสมที่จะให้บริการ	26
3	โรงเรียนขาดบุคคลที่มีความรู้เฉพาะทาง	22
<u>ข้อเสนอแนะ</u>		
1	ควรมีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ	27
2	ควรจัดสรรครุให้เพียงพอและเพิ่มครุที่มีความรู้ทางช่าง	23
<u>ปัญหาด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน</u>		
1	โรงเรียนขาดบุคลากรไม่สามารถดำเนินงานตามโครงการได้	23
2	โรงเรียนมีงานในความรับผิดชอบมาก	22
<u>ข้อเสนอแนะ</u>		
1	ควรจัดอัตรากำลังครุให้เพียงพอ	23
2	มอบหมายงานให้เหมาะสมกับคน	18
3	กำหนดโครงการให้เหมาะสมและเด่นชัด	17

ตาราง 7 (ต่อ)

ลำดับที่	ปัญหาและข้อเสนอแนะ	ความถี่
<u>ปัญหาด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม</u>		
1	ประชาชนไม่มีเวลาที่จะเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนเพราะการประกอบอาชีพ	28
2	งบประมาณในการดำเนินงานไม่เพียงพอ	27
3	ฐานะของนักเรียนและผู้ปกครองยากจนจึงไม่ให้ความร่วมมือ	13
<u>ข้อเสนอแนะ</u>		
1	ให้หน่วยงานของรัฐเข้ามาส่งเสริมอาชีพประชาชนให้มีความมั่นคง	20
2	จัดงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ร่วมกับของโรงเรียน	19
<u>ปัญหาด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์</u>		
1	งบประมาณดำเนินการไม่เพียงพอ	28
2	โรงเรียนขาดบุคลากรและไม่มีเวลาที่จะปฏิบัติงานนอกโรงเรียน	26
3	มีหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐให้ความสำคัญกับโรงเรียนน้อยมาก	7
<u>ข้อเสนอแนะ</u>		
1	จัดงบประมาณและบุคลากรให้เพียงพอ	25
2	ให้หน่วยงานของรัฐเข้าสู่ชุมชนโดยตรง	10
3	จัดส่งบุคลากรไปอบรมดูงานในโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ	9

บทที่ 4

สรุป อภิปราย และ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ บทนี้เป็นการเสนอผลสรุปของการวิจัย ซึ่งจะกล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์ เพื่อทราบระดับของการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ ตามขอบข่ายงานทั้ง 5 ด้าน ที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูปฏิบัติอยู่ เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานของโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันในด้านประสิทธิภาพของผู้บริหารโรงเรียน ขนาด และที่ตั้งของโรงเรียน นอกจากนี้ยังศึกษาเพื่อสำรวจปัญหาและข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุงการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาค้นนี้ประกอบด้วย โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่

จำนวน 233 โรงเรียน โดยใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา
จำนวน 144 โรงเรียน โดยแบ่งชั้นและกำหนดสัดส่วน ตามขนาด
ของโรงเรียน ที่ตั้งของโรงเรียน และประสบการณ์ของผู้บริหาร
โรงเรียน แล้วสุ่มอย่างง่าย และกำหนดให้ผู้บริหารโรงเรียนและ
ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้างานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เป็นแบบสอบถามจำนวน

1 ชุด โดยกลุ่มตัวอย่างใช้แบบสอบถามชุดเดียวกัน ทั้งสองกลุ่ม
ลักษณะของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของ
ผู้ตอบแบบสอบถาม ในด้านตำแหน่งประสบการณ์การดำรงตำแหน่ง
ขนาดและที่ตั้งของโรงเรียน เป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความเหมาะสม
ของการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
ที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้ตอบแบบสอบถามปฏิบัติงานอยู่ เป็นแบบ
มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ประกอบด้วยระดับ
ความเหมาะสมของการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน
กับชุมชน 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา
และข้อเสนอแนะ แนวทางการปรับปรุงการปฏิบัติงานด้านความ
สัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน เป็นแบบปลายเปิด
เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็น เสนอปัญหาและ
เสนอแนะแนวทางปรับปรุงแก้ไขอย่างเสรี

วิธีการหาคคุณภาพของเครื่องมือ ได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารโรงเรียน และครูในโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาความเที่ยง (Reliability) ของ เครื่องมือได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) เท่ากับ .84-.96

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย ไปถึงผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ และขอหนังสือขอความร่วมมือจากผู้ว่าการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ ไปถึงหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ และส่งแบบสอบถามไปพร้อมกัน และให้สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอส่งแบบสอบถามคืน

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามได้ จำนวน 288 ฉบับ คิดเป็น 100 % ของแบบสอบถามที่ส่งไป และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป spss/pc+ เพื่อประมวลผลข้อมูลได้ดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ของโรงเรียนและสถานภาพของผู้บริหารโรงเรียน และครู วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ และคิดค่าเป็นค่าร้อยละ

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 ระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยแสดงผลการวิเคราะห์เป็นภาพรวมตามขอบข่ายงานทั้ง 5 ด้าน

2.1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากระดับความเหมาะสมของการปฏิบัติงาน 5 ระดับ แล้วนำไปเทียบเกณฑ์การแปลผล เพื่อประเมินผลว่าผู้บริหารโรงเรียน และครูปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับใด

2.2 เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนโดยจำแนกตามประเภทการดำเนินงานของโรงเรียน ขนาดและที่ตั้งของโรงเรียน โดยการทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) และการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายคู่ โดยใช้ Newman-keuls test

3. แบบสอบถามตอนที่ 3 สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขและปรับปรุงการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นแบบปลายเปิด (Open ended) วิเคราะห์ข้อมูลโดยจัดกลุ่มข้อมูลที่ผู้ตอบตอบในแนวเดียวกันเข้าด้วยกัน เสนอตามลำดับความถี่

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการทางสถิติพบว่า ระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ ตามขอบข่ายงานทั้ง 5 ด้าน สรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ ตามขอบข่ายงานด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ด้านการให้บริการแก่ชุมชน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม และด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ พบว่า

1.1 ผู้บริหารโรงเรียน มีระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในทุก ๆ ด้านอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ครู มีระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในทุก ๆ ด้านอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ ตามขอบข่ายงานด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ด้านการให้บริการแก่ชุมชน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม และด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันในด้านประสพการณ์ของผู้บริหารโรงเรียน ขนาดและที่ตั้งของโรงเรียน พบว่า

2.1 โรงเรียนที่ผู้บริหารมีประสพการณ์ต่างกัน มีระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = .044$) ส่วนในด้านอื่น ๆ และโดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

2.2 โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในแต่ละด้านและโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2.3 โรงเรียนที่มีที่ตั้งต่างกัน มีระดับการปฏิบัติงาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในแต่ละด้านและโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ ที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ สรุปเป็นรายด้านได้ดังนี้

3.1 การประชาสัมพันธ์โรงเรียน

3.1.1 ปัญหาการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียนที่สำคัญ เพื่อพิจารณาจากลำดับความถี่ คือ โรงเรียนไม่มีงบประมาณสำหรับการดำเนินงาน การขาดกำลังบุคลากร และบุคลากรที่มีอยู่ทำงานไม่เหมาะสมกับงานและไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน

3.1.2 ข้อเสนอแนะการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ควรมีการจัดสรรงบประมาณ และบุคลากรให้เพียงพอ และควรได้มีการอบรมให้ความรู้พิจารณาบุคลากรให้เหมาะสมก่อนให้ปฏิบัติงาน

3.2 การให้บริการแก่ชุมชน

3.2.1 ปัญหาการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา ด้านการให้บริการแก่ชุมชนที่สำคัญ เมื่อพิจารณาจากลำดับความถี่ คือ โรงเรียนไม่มีงบประมาณและวัสดุเพียงพอจะให้บริการแก่ชุมชนได้ อาคารสถานที่ของโรงเรียนยังไม่เพียงพอและเหมาะสมที่จะให้บริการโรงเรียนขาดบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะทาง

3.2.2 ข้อเสนอแนะการปฏิบัติงานด้าน

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา ด้านการให้บริการแก่ชุมชน ควรมีการจัดสรรงบประมาณและบุคลากรให้เพียงพอ และให้ความรู้หรือเพิ่มบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับงานช่าง

3.3 การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

3.3.1 ปัญหาการปฏิบัติงานด้านความ

สัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนที่สำคัญ เมื่อพิจารณาจากลำดับความถี่ คือ โรงเรียนขาดบุคลากร และโรงเรียนมีงานในความรับผิดชอบมาก

3.3.2 ข้อเสนอแนะการปฏิบัติงาน

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ควรจัดอัตรากำลังครูให้เพียงพอ โรงเรียนควรกำหนดโครงการและมอบหมายงานให้เหมาะสมและเด่นชัด

3.4 การให้ชุมชนมีส่วนร่วม

3.4.1 ปัญหาการปฏิบัติงานด้านความ

สัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมที่สำคัญ เมื่อพิจารณาจากลำดับความถี่ คือ ประชาชนไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เพราะการประกอบอาชีพ และงบประมาณในการดำเนินงานของโรงเรียนไม่เพียงพอ

3.4.2 ข้อเสนอแนะการปฏิบัติงานด้าน

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม ควรให้มีหน่วยงานของรัฐเข้ามาส่งเสริมอาชีพของประชาชนให้มีความมั่นคง และควรจัดงบประมาณ

วัสดุอุปกรณ์เพิ่มเติม เพื่อให้โรงเรียนดำเนินงานได้ และโรงเรียน
ควรรนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ร่วมกับของโรงเรียน

3.5 ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์

3.5.1 ปัญหาการปฏิบัติงานด้านความ
สัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา
ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่สำคัญ เมื่อพิจารณาจากลำดับ
ความถี่ คือ โรงเรียนขาดงบประมาณ บุคลากร และไม่มีเวลา
เพียงพอที่จะร่วมปฏิบัติงานนอกโรงเรียน

3.5.2 ข้อเสนอแนะการปฏิบัติงาน
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถม
ศึกษา ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ ควรจัดสรรงบประมาณ
และบุคลากรให้เพียงพอ

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อภิปรายผล
ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เป็นลำดับดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1. ระดับการปฏิบัติงานด้านความ
สัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาใน
จังหวัดกระบี่ ระหว่างโรงเรียนที่ผู้บริหารมีประสบการณ์ต่างกัน
แตกต่างกัน

ผลการวิจัยปรากฏว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่าง
ด้านประสบการณ์ของผู้บริหาร โรงเรียนที่มีประสบการณ์การดำรง
ตำแหน่งต่ำกว่า 10 ปี และตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป มีระดับการ
ปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยภาพรวม
ไม่แตกต่างกันไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

จากการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ ของผู้บริหารโรงเรียนเป็นรายด้าน พบว่าในจำนวน 5 ด้านตามขอบข่ายงานที่ทำการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์การดำรงตำแหน่งต่างกันมีระดับการปฏิบัติงานแตกต่างกันเพียง 1 ด้าน คือ ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ส่วนอีก 4 ด้าน คือ ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน การให้บริการแก่ชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน และด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม ผู้บริหารโรงเรียนมีระดับการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สาเหตุที่ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีระดับการปฏิบัติงานแตกต่างกันใน 1 ด้าน นั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การปฏิบัติงานด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์เป็นการดำเนินงานในลักษณะการให้บริการแก่ชุมชนและการประสานงาน ในกรณีนี้โรงเรียนจะต้องมีสถานที่ อาคาร และวัสดุอุปกรณ์อย่างพร้อมเพียง ตลอดจนมีบุคลากรอย่างเพียงพอ แต่ในสภาพที่เป็นอยู่โรงเรียนมีสิ่งเหล่านี้ไม่เพียงพอ และน่าจะมีสาเหตุจากผู้บริหารโรงเรียนในจังหวัดกระบี่มีการเคลื่อนย้ายสลับเปลี่ยนตำแหน่งการบริหารสูงมาก สามารถย้ายสลับเปลี่ยนได้ด้านที่มีตำแหน่งว่าง จึงทำให้ผู้บริหารส่วนนี้เป็นผู้บริหารโรงเรียนที่มีเวลาการปฏิบัติงานในโรงเรียนหนึ่งโรงเรียนใดระยะสั้นมาก เป็นอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมการ

เสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่อยู่ในชุมชนและภายนอกชุมชนประกอบกับโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ไม่ได้รับการนิเทศ ติดตามผลงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง (สำนักงานการศึกษาจังหวัดกระบี่, 2524 : 6) จากสภาพดังกล่าวจึงส่งผลให้โรงเรียนที่ผู้บริหารมีประสบการณ์การดำรงตำแหน่งต่างกันมีความพร้อมในการดำเนินงานต่างกัน

ตั้งผลการวิจัยของ สอนง คุณมาศ (2528 : 97)

ที่ได้ศึกษาบทบาทการพัฒนาชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษาพบว่าโรงเรียนที่ผู้บริหารมีประสบการณ์ต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนต่างกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญทัน เผ่าเจริญ (2522 : 89) ที่ได้วิจัยเรื่องปัญหาและความต้องการของครูองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงรายและพะเยา ที่สัมพันธ์กับการปรับปรุงหลักสูตรและการให้บริการของวิทยาลัยครูเชียงรายแก่ครูประจำ ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารที่มีประสบการณ์สูงหรือผ่านการบริหารงานมานาน มีแนวโน้มที่จะดำเนินงานให้โรงเรียนเกิดความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนอยู่ในระดับสูง

สาเหตุที่ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีระดับการปฏิบัติงานทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการปฏิบัติงานหลักของโรงเรียนทั้ง 6 งานนั้น ผู้บริหารโรงเรียนต้องถือเป็นภาระหน้าที่ความรับผิดชอบในการกำกับควบคุมดูแลงานในโรงเรียน ตามนโยบาย จุดมุ่งหมาย และแนวทางการปฏิบัติงานที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ กำหนดเหมือนกัน ดังนั้นแม้โรงเรียนจะมีผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์การดำรงตำแหน่งต่างก็ได้รับความรู้ แนวทางการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในลักษณะเดียวกัน น่าจะเป็นสาเหตุที่ทำให้โรงเรียนที่ผู้บริหารโรงเรียนมีประสบการณ์ต่างกัน มีระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไม่แตกต่างกัน

ด้วยผลการวิจัยของ อุดม เอี่ยมสะอาด (ม.ป.ป. :

บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยเรื่องบทบาทการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา

ที่มีประสบการณ์ดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนต่างกัน ปฏิบัติงานด้านวิชาการ บุคลากร และความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทรงเกียรติ พิชมงคล (2533 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา ที่มีประสบการณ์การดำรงตำแหน่งกว่า 5 ปี ระหว่าง 5-10 ปี และสูงกว่า 10 ปี มีทัศนคติต่อปัญหาการวางแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนไม่แตกต่างกัน และ ทวี มหามนตรี (2524 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องกระบวนการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อชุมชน ในเขตการศึกษา 6 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี กับผู้บริหารประสบการณ์ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นในการจัดครูงานและประสานงานไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 2 ระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ ระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน แตกต่างกัน

ผลการวิจัยปรากฏว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างด้านขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน ผู้บริหารโรงเรียนและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน ขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยภาพรวมไม่แตกต่างกันไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมพร เพชรสงค์ (2532 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานอนุบาลชนบทในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อพิจารณาปัญหาที่เกี่ยวกับงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน พบว่าไม่แตกต่าง

กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิเชียร
 อ่อนประเสริฐ (2527 : 85) ที่ศึกษาพบว่า ปัญหาการบริหารงาน
 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียน
 ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา ของ
 ผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน ไม่แตกต่างกัน
 กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ
 ลิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์ (2527 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ผู้บริหาร
 โรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครนายกที่ปฏิบัติ
 งานในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ มีทัศนคติต่อการ
 วางแผนงานของผู้บริหารโรงเรียนทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมี
 นัยสำคัญทางสถิติ และในทำนองเดียวกันกับผลการวิจัยของ
 ทรงเกียรติ ทีชมงคล (2522 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพบว่า ครู
 อาจารย์สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา ที่ปฏิบัติงานใน
 โรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ มีทัศนคติต่อปัญหาการวางแผน
 ปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
 ทางสถิติ

ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครู
 โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน
 ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีระดับการปฏิบัติงานด้าน
 ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน
 ทั้งนี้เพราะการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ
 ชุมชน เป็นงานหลักของโรงเรียน 6 งาน ที่สำนักงานคณะกรรมการ
 การประถมศึกษาแห่งชาติกำหนด ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน
 ขนาดใดก็ตาม ก็จะต้องปฏิบัติงานภายใต้หลักการจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์
 ประสงค์ และขอบข่ายงานอันเดียวกัน อีกทั้งได้รับปัจจัยสนับสนุน
 จากทางราชการเหมือน ๆ กัน จึงทำให้โรงเรียนมีระดับการ
 ปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 3 ระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ระหว่างโรงเรียนที่อยู่ในที่ตั้งต่างกัน แตกต่างกัน

ผลการวิจัยปรากฏว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างด้านที่ตั้งของโรงเรียนที่ปฏิบัติงานผู้บริหารโรงเรียนและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนก้นดาร์ และไม่เป็นโรงเรียนก้นดาร์ มีระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทันยา พงศ์รักษา (2535 : 132) ที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคใต้ ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองและนอกเขตเมือง มีระดับเจตคติต่อการจัดกิจกรรมบริการชุมชน ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิโรจน์ แก้ววันเพ็ญ (2529 : 81) ที่พบว่า ปัญหาด้านกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาลในภาคใต้ ระหว่างโรงเรียนในเขตเมืองและนอกเขตเมืองไม่แตกต่างกัน

ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนก้นดาร์ และไม่เป็นโรงเรียนก้นดาร์ มีระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะในปัจจุบัน โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ที่เป็นโรงเรียนก้นดาร์นั้น ส่วนใหญ่เป็นเพราะสาเหตุจากการมีไข้มาเลเรียชุกชุม มากกว่าสาเหตุด้านการคมนาคมไม่สะดวก ซึ่งไม่เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงาน และสาเหตุอีกประการหนึ่งคือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูต่างก็มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน

กับชุมชนในลักษณะเดียวกัน ดังนั้นโรงเรียนที่อยู่ในที่ตั้งต่างกันจึงมีระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะค่านำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยที่พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ ปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ตามขอบข่ายงานทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ด้านการให้บริการแก่ชุมชน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม และด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานระหว่างโรงเรียนที่แตกต่างกันในด้านประสบการณ์ของผู้บริหารโรงเรียน แตกต่างกันอย่างเฉพาะด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน และผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานระหว่างโรงเรียนที่แตกต่างกันในด้านขนาดและที่ตั้งของโรงเรียน ไม่แตกต่างกันในทุก ๆ ด้านนั้น โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการเพื่อปรับปรุงงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดังนี้

1.1 โรงเรียน ควรมีการประชุมสัมมนาอย่างน้อยปีละครั้ง เพื่อผู้บริหารโรงเรียนและครูจะได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องปัญหา อุปสรรค และแนวทางปรับปรุงแก้ไข การปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ควรมีการควบคุม กำกับ นิเทศ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

1.3 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ควรจัดอบรมผู้บริหารโรงเรียนและครู และเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้นำในชุมชน เพื่อให้มีความรู้ในการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และให้มีการประสานแผนงาน โครงการ อย่างมีระบบ โดยจัดทำเป็นระยะอย่างต่อเนื่องเพื่อทุกฝ่ายเกิดความ รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโครงการและให้ความร่วมมือมากกว่าที่เป็นอยู่

1.4 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดควรจัดสรรงบประมาณในส่วนของค่าตอบแทน วัสดุ และวัสดุ ให้แก่ทางโรงเรียน ให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้โรงเรียนสามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.5 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ควรจัดสรรอัตรากำลังครู งบประมาณให้กระจายไปสู่โรงเรียนต่าง ๆ ให้เพียงพอ เพื่อให้โรงเรียนดำเนินงานประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.6 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ควรเพิ่มเติม เนื้อหา กิจกรรม งานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในหลักสูตร การอบรมผู้บริหารสถานศึกษา หลักสูตรการอบรมปฐมนิเทศครูบรรจุใหม่ เพื่อให้บุคลากรที่จะเข้าสู่ตำแหน่งใหม่ทุกระดับ ได้รับความรู้ความเข้าใจ สร้างจิตสำนึกให้มีความมุ่งมั่นในการทำงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด และควรให้มีการประชุมสัมมนาผู้บริหารการศึกษาและผู้รับผิดชอบงาน/โครงการ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อปรึกษาหารือ แก้ไข ปัญหาอุปสรรค หาแนวทางปรับปรุงงานอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียนประถมศึกษาในระดับเขตการศึกษา

2.2 ควรศึกษาถึงความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน

2.3 ควรศึกษาถึงกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เช่น ประชาชนผู้นำท้องถิ่น หรือข้าราชการใน 6 กระทรวงหลัก ที่มีส่วนในการเสริมสร้างงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา

2.4 ควรศึกษาเป็นแบบวิจัยประเมินผล เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน

2.5 ควรศึกษาการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในรูปแบบของการวิจัยเชิงคุณภาพ

บรรณานุกรม

การประถมศึกษาจังหวัดกระบี่, สำนักงาน. 2532. แผนพัฒนาการศึกษา 2534. (เอกสารลำดับที่ 21/2532).

_____. 2534. รายงานผลการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษา 2533. (เอกสารลำดับที่ 14/2534).

_____. 2534. สถิติการศึกษา ปีการศึกษา 2534. (เอกสารลำดับที่ 46/2534).

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2525. การประถมศึกษา 2534. กรุงเทพฯ : การศาสนา.

_____. 2530. การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.

_____. 2527. คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทยากจน. กรุงเทพฯ : ชั่วพานิษฐ์.

_____. 2528 ก.. คู่มือบริหารโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2526 ก.

คู่มือบริหารโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ครูสภา.

_____. 2529 ก. โครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : สามเจริญพานิช.

_____. 2529 ข. ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาเล่ม 7. กรุงเทพฯ : สามเจริญพานิช.

_____. 2535. บันทึกประจำวัน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2535. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์.

_____. 2528 ข. ประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์.

_____. 2532. รายงานการประเมินโครงการอบรมผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์.

_____. 2526 ข. รายงานการวิจัยและประเมินผลประสิทธิภาพของการประถมศึกษา องค์กำหนดประสิทธิภาพของการประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2528.

ผลการวิจัยทางการศึกษาและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง
กับการศึกษา (เล่ม 1). กรุงเทพฯ : สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

จันทอภัย กลีบเมม. 2527. "ทำไมเด็กจึงเรียนรู้ไม่ดี,"
มิตรครู, 26 (ธันวาคม 2527), 50-51.

เจษฎา แชนม์ประเสริฐ. 2526. "การสร้างความสัมพันธ์
ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน." การศึกษานอกโรงเรียน,
21 (ตุลาคม-พฤศจิกายน 2526), 41-46.

ชลอ จันทรกุล. 2524. "บทบาทการนิเทศการศึกษาของ
ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ",
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหาร
การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2527. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย.
พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : เจริญผล.

ทรงเกียรติ พิษมงคล. 2533. "การศึกษานโยบายการวางแผน
ปฏิบัติการประจำปีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา", วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

- ณรงค์ กาญจนานนท์. 2527. "พฤติกรรมการณ์สร้างความสัมพันธ์
ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยม
ศึกษา ในเขตการศึกษา 12", วิทยานิพนธ์ปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- ณรงค์ สิริไวทยะ. 2527. "โรงเรียนกับการประชาสัมพันธ์,"
ประชาศึกษา. 35 (ตุลาคม 2527), 32-34.
- ณรงค์ สุทธิภักดี. 2531. "การศึกษาการบริหารงานของ
ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ
ประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามทัศนะของ
ผู้บริหารและครูอาจารย์", วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- ทันยา พงศ์รักษา. 2535. "การจัดกิจกรรมบริการชุมชนของ
โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคใต้ สังกัดกรมสามัญศึกษา",
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์.
- นันทนา แววสง่า. 2535. "สภาพปัญหาและความต้องการของ
ผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาในการดำเนินงาน
ตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท
จังหวัดปัตตานี", วิทยานิพนธ์ปริญญา-
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

นาฏเจลียว สุมาวงศ์. 2526. "ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน
กับชุมชน," รายงานการสัมมนาเรื่องการบริหารการ
ศึกษาและประชากรศึกษา. มหาสารคาม : วิทยาลัย
วิชาการศึกษามหาสารคาม.

นิพนธ์ กินาวงศ์. 2526. หลักเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหาร
โรงเรียนและการนิเทศการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพฯ : พิมพ์.

บันลือ พฤกษ์วัน. 2528. "พินิจการประถมศึกษา," ใน
ประชาศึกษา. 5 (24 กุมภาพันธ์ 2528).

ประสพศรี เตมีบุตร. 2526. "ภารกิจของการบริหาร
โรงเรียนในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาใน
เขตการศึกษา 7", วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ปริญญา รอดแก้ว. 2529. "การศึกษางานของผู้บริหารโรงเรียน
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน",
วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

ปรีชา คัมภีรปกรณ์ และคนอื่น ๆ. 2525. เอกสารการสอนชุด
วิชาโรงเรียนกับชุมชน เล่มที่ 2 หน่วยที่ 8-15.
กรุงเทพฯ : สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช.

ปรีชา คัมภีรปกรณ์ และคิลก พัฒนพิชัยโชติ. 2528. "ความ
สัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน" เอกสารการสอนชุด
วิชาฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษา หน่วยที่ 5-6.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ไพศาล อินทับทิม และสุรียัน นนทศักดิ์. 2527. "บทบาทของ
คณะกรรมการศึกษาพัฒนาโรงเรียน," มิตรครู.
26 (พฤศจิกายน 2527), 10-12.

ปิญญู สาธร. 2523. การบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ :
ค.ศ. การพิมพ์.

_____. 2516. หลักบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.

_____. 2519. หลักบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.

เมธี ปิรันธนานนท์. 2525. การบริหารการศึกษา.
กรุงเทพฯ : พัทธอักษร.

รุ่ง แก้วแดง. 2527. "แนวนโยบายการดำเนินงานการจัด
อาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาในการประชุม
สัมมนาผู้บริหารโรงเรียน และครูปฏิบัติกร,"
ประชาศึกษา. 34 (กันยายน 2527), 4-12.

- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ทวีการพิมพ์.
- วิเชียร อ่อนประเสริฐ. 2529. "การศึกษาปัญหาการบริหารโรงเรียนด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา", วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- วิโรจน์ แก้ววันเพ็ญ. 2529. "การศึกษาปัญหาด้านกิจกรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาลในภาคใต้", วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- วิไลวรรณ วิทย์โรจน์. 2522. การประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : มิตรสยาม.
- สงวน ช้างฉัตร. 2531. "ผู้บริหาร ครู นักเรียนและชุมชน เกี่ยวข้องกับหลักสูตรอย่างไร, "มิตรครู. 30 (เมษายน 2531), 44-45.
-
- สนอง คุณมาศ. 2528. "บทบาทการพัฒนาชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ", วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- สมพร เพชรสงค์. 2532. "การศึกษาปัญหาการบริหารงาน
อนุบาลชนบทของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี",
วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- สมมาตร แก้วลาย. 2528. "การศึกษาการปฏิบัติงานของ
ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ
ประถมศึกษา จังหวัดตรัง", วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- สมยศ มีเทศน์. 2523. "การบริหารการศึกษาของโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดเทศบาลในเขตการศึกษา 6",
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.
- สิริ เทศประสิทธิ์. 2529. บทบาทของนักบริหารการศึกษา.
กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์. 2527. "การวางแผนงานของผู้บริหาร
โรงเรียนในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครนายก",
ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. 2525. เอกสารการสอน
ชุดวิชาโรงเรียนกับชุมชน หน่วยที่ 1-7. กรุงเทพฯ :
รุ่งศิลป์การพิมพ์.

สุพิชญา อีรกุล. 2528. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชน. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.

สุภรณ์ ศรีพหล และคนอื่น ๆ. 2526. เอกสารการสอนชุดวิชา
การจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษา เล่ม 2 หน่วยที่ 14.
กรุงเทพฯ : สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช.

สุนนต์ ศิริธรรม. 2532. "การสร้างเครื่องมือและการประเมิน
เครื่องมือสำหรับการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช",
วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

สุรพล จิตอำไพ. 2527. "ทำไมชุมชนจึงเต็มใจสนับสนุน
โรงเรียน," ครูไทย. 79 (กุมภาพันธ์ 2527), 17.

สุวัฒน์ มุทธเมธา. 2524. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน
กับชุมชน. กรุงเทพฯ : โอเคียนสโตร์.

สุวิทย์ บุญช่วย. 2525. การบริหารโรงเรียน ทฤษฎีและปฏิบัติ
ปัตตานี : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

หวน พินธุพันธ์. 2528. การบริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ :
ไอเคียนสโตร์.

_____. 2529. การบริหารโรงเรียนด้านความสัมพันธ์
ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต.

อุทัย บุญประเสริฐ และคนอื่น ๆ. 2525. เอกสารการสอนชุด
วิชาโรงเรียนกับชุมชน เล่ม 2 หน่วยที่ 8-15.
กรุงเทพฯ : สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช.

เอกชัย กี่สุขพันธ์. 2527. หลักการบริหารการศึกษาทั่วไป.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : องค์กรศิลปกรรมพิมพ์.

Becerra, Gloria Vega. 1974. "Role Perceptions
of Administrations and Community
Representatives in Paticiratory Decision
Making," in Dissertation Abstracts
International. Vol. 34 No. II.

Best, John W. 1977. Research in Education.
3th ed. New Jersey : Prentice Hall,
Inc.

Craft, Rickie Clirton. 1988. "Community Attitudes Toward Education and Levels of Paticiation in School Affairs, "Dissertation Abstracts International. Vol. 49.

Ferguson, George A. 1971. Statistical Analysis in Psychology and Education. 3rd ed. New York : McGraw-Hill Book Company.

_____. 1981. Statistical Analysis in Psychology and Education. 6th ed. Singapore : McGraw-Hill Book Company.

Guilford, J.P. and Fruchter, B. 1981. Fundamental Statitics in Phychology and Education. 6th ed. Singapore : McGraw-Hill International Book Co.

Hinkle, Dennis E., Wiersma & Jurs, Stephen G. 1982. Basic Behavioral Statistics. Boston : Houghton Mifflin Company.

✓ Kindred, Leslic W. 1957. School Public Relation. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall.

Krejcie, Robert V. and Daryle W. Morgan. 1970.

"Determining Sample Size For Research Activities", Journal of Educational and Psychological Measurement.

30 : 607-610.

Leone, Dennis Alan. 1981. "A Comparative Analysis of the Administration of School Community Relations Program in a Stratified Random Sample of "Wind" Domesticated Public School District," Dissertation Abstracts International. Vol. 42, No. 6.

Marija J. Norusis. 1990. SPSS/PC PLUS. Illinois : SPSS Inc. Chicago.

Pollozzi, Dennis Peter. 1981. "A Model for Community Participation in Local School District Decision Making," Dissertation Abstracts International. Vol. 42, No. 4.

SAS Institute. 1985. SAS User's Guide : Statistical, Version 5 Edition. Cary, North Carolina : SAS Institute.

Stoops, Emery and M.L. Rafferty, Jr. 1961. Practice and Trends in School Administration. New York : Ginn.

Toy, Steven Leonard. 1983. "The Development of A School District," Dissertation Abstracts International. Vol 45, No. 7.

ภาคผนวก

ที่ ศธ 1408/244

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่
ถนนอุตรกิจ อำเภอเมืองกระบี่ 81000

มกราคม 2536

เรื่อง ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

เรียน หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอในสังกัด

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ของ (1 โรงเรียน/1 ของ)

ด้วยนายพงศ์ เหมทานนท์ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 5 หัวหน้างาน วิเคราะห์งบประมาณ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ เพื่อพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้รับอนุมัติจาก บัณฑิตวิทยาลัย ให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง "การปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่" ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จได้ด้วยความ ร่วมมือจากท่าน ส่งแบบสอบถามให้โรงเรียนตามรายชื่อโรงเรียนที่ระบุไว้ โรงละ 2 ชุด โดย ให้ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนที่ทำหน้าที่หัวหน้างานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชน ตอบแบบสอบถามนี้และให้หน่วยศึกษานิเทศก์อำเภอรวบรวมแบบสอบถามที่กรอกสมบูรณ์แล้ว ส่งสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด โดยด่วน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความร่วมมือ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความ อนุเคราะห์เป็นอย่างดี เพราะผลการวิจัยครั้งนี้ จะเกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนโดยรวม

ขอแสดงความนับถือ

(นายสนอง เกื้อมาก)

ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่

ฝ่ายแผนงานและงบประมาณ

โทร. 612968

แบบสอบถาม

การปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ
ชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่

คำชี้แจง

1. จุดประสงค์ของแบบสอบถามนี้ เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ และนำผลไปวิเคราะห์ทางวิชาการเท่านั้น
2. แบบสอบถามนี้จะสมบูรณ์เมื่อท่านได้ตอบแบบสอบถามครบทุกข้อ
3. แบบสอบถามนี้ ประกอบด้วย 3 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบ จำนวน 4 ข้อ
 - ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน จำนวน 48 ข้อ
 - ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ แนวทางการปรับปรุงการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน

ตอนที่ ๖

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป เกี่ยวกับผู้ตอบ

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่อง หน้าข้อความ
ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่าน

สำหรับผู้วิจัย

1 2 3

4

1. ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน

1.1 ผู้บริหารโรงเรียน1.2 ครู

2. ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งผู้บริหาร

2.1 ต่ำกว่า 10 ปี2.2 10 ปี ขึ้นไป

5

3. ขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน

3.1 ขนาดเล็ก (นักเรียนน้อยกว่า 120 คน)3.2 ขนาดกลาง (นักเรียนระหว่าง 121-300 คน)3.3 ขนาดใหญ่ (นักเรียนมากกว่า 300 คน)

6

4. ที่ตั้ง (สภาพ) ของโรงเรียน

4.1 เป็นโรงเรียนกึ่งคาร4.2 ไม่เป็นโรงเรียนกึ่งคาร

7

ตอนที่ 2

สภาพการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียน

คำชี้แจง โปรดพิจารณาว่าการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในโรงเรียนของท่านมีสภาพการปฏิบัติเหมาะสมมากน้อยเพียงใด โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความเหมาะสมของการปฏิบัติ ทางขวามือ ซึ่งมีทั้งหมด 5 ช่อง คือ ควรปรับปรุง พอใช้ ปานกลาง มาก มากอย่างยิ่ง ระดับใดระดับหนึ่ง เพียงระดับเดียว ตามสภาพการปฏิบัติที่เป็นจริง

ตัวอย่าง

ข้อที่	การปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ระดับ					สำหรับ ผู้วิจัย
		ควร ปรับ ปรุง	พอ ใช้	ปาน กลาง	มาก	มาก อย่าง ยิ่ง	
(0)	การบริการให้ประชาชนยืมโต๊ะ ม้านั่ง ในกิจกรรมสำคัญของชุมชน/.	
(00)	การเผยแพร่ข่าวสารที่เป็น ประโยชน์แก่ชุมชน...../.	

อธิบาย

จากตัวอย่างในข้อ (0) แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความเห็นว่าการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชนในส่วนของบริการให้ยืมโต๊ะ ม้านั่ง ไปใช้ในกิจกรรม สำคัญของชุมชน มีระดับการปฏิบัติ มาก (ปฏิบัติสม่ำเสมอ อาจเว้น เป็นบางครั้ง)

จากตัวอย่างในข้อ (00) แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความเห็นว่าการจัดให้มีการเผยแพร่ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ไปสู่ ชุมชนมีระดับการปฏิบัติ พอใช้ (ปฏิบัติน้อย หรือ นาน ๆ ครั้ง)

ข้อที่	การปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ระดับ					สำหรับ ผู้วิจัย
		ควร ปรับปรุง	พอ ใช้	ปาน กลาง	มาก	มาก อย่าง ยิ่ง	
1	<u>การประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจง</u> การปฏิบัติงานของโรงเรียน...	☐ 8
2	การรายงานสมุดประจำตัว นักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ.....	☐ 9
3	การพบปะผู้ปกครองหรือ ประชาชนในวาระที่เหมาะสม..	☐ 10
4	การให้การต้อนรับและให้ความ สะดวกต่อผู้ที่มาติดต่อกับทาง โรงเรียน.....	☐ 11
5	การจัดทำเอกสารหรือสิ่งพิมพ์ ต่าง ๆ ของโรงเรียนออก เผยแพร่.....	☐ 12
6	การจัดทำให้โรงเรียนเป็นแหล่ง เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของ โรงเรียนและของทางราชการ.	☐ 13
7	การจัดนิทรรศการเผยแพร่ กิจกรรมที่โรงเรียนและชุมชน จัดขึ้น.....	☐ 14

ข้อที่	การปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ระดับ					สำหรับ ผู้วิจัย
		ความเหมาะสมของการปฏิบัติ	ควร ปรับปรุง	พอ ใช้	ปาน กลาง	มาก	
8	การจัดงานวันสำคัญของ โรงเรียน.....	☐ 15
9	การจัดหาให้มีผู้รับผิดชอบและวัสดุ อุปกรณ์ในการประชาสัมพันธ์....	☐ 16
10	การจัดกิจกรรมด้านการประชาสัมพันธ์เป็นไปอย่างต่อเนื่อง... <u>การให้บริการแก่ชุมชน</u>	☐ 17
11	การจัดหาให้โรงเรียนเป็นศูนย์ กลางการฝึกอบรม การประชุม.	☐ 18
12	การจัดบริการให้ประชาชนใช้ อาคารเรียน โรงอาหาร หรือ ห้องประชุม.....	☐ 19
13	การจัดบริการห้องสมุด ที่อ่าน หนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน.....	☐ 20
14	การจัดบริการให้ประชาชนยืม วัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ของโรงเรียน.....	☐ 21

ข้อที่	การปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ระดับ					สำหรับ ผู้วิจัย
		ควร ปรับปรุง	พอ ใช้	ปาน กลาง	มาก	มาก อย่าง ยิ่ง	
15	การจัดบริการให้หน่วยงานอื่นใช้ สถานที่ วัสดุอุปกรณ์เพื่อบริการ ชุมชน.....	☐ 22
16	การนำแนวคิดและความรู้ใหม่ ๆ ด้านอาชีพมาเผยแพร่แก่ชุมชน..	☐ 23
17	การให้คำแนะนำหรือปรึกษา หาวิธีในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน.....	☐ 24
18	การนำนักเรียนออกไปช่วยพัฒนา ชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ.....	☐ 25
19	การจัดบริเวณโรงเรียน โรงเรียนให้เป็นที่พักผ่อนหย่อน ใจสำหรับประชาชนในชุมชน...	☐ 26
20	การจัดให้มีการบริการแก่ชุมชน อย่างต่อเนื่อง.....	☐ 27
	การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน						
21	การเข้าร่วมกับวัด หรือมีสภัด ทำกิจกรรมทางศาสนา.....	☐ 28
22	การสนับสนุนให้ครูไปทำงานร่วม กับชุมชนตามความเหมาะสม...	☐ 29

ข้อที่	การปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ระดับ					สำหรับ ผู้วิจัย
		ควร ปรับปรุง	พอ ใช้	ปาน กลาง	มาก	มาก อย่าง ยิ่ง	
23	การจัดทำให้โรงเรียนเป็นศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น.....	☐ 30
24	การเข้าร่วมกิจกรรมที่ประเพณีท้องถิ่นที่จัดขึ้นในชุมชน.....	☐ 31
25	การเข้าร่วมงานของบุคคลในชุมชนตามโอกาสอันควร.....	☐ 32
26	การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาคม กลุ่มหรือชมรมต่าง ๆ ในชุมชน.....	☐ 33
27	การร่วมในวันประชุมประจำเดือนของชุมชน.....	☐ 34
28	การให้ความร่วมมือในการบำรุง	☐ 35
29	รักษาสาธารณสมบัติของชุมชน....	☐ 35
29	การจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน.....	☐ 36
30	การจัดให้มีคณะกรรมการร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน....	☐ 37

ข้อที่	การปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ระดับ					สำหรับ ผู้วิจัย
		ควร ปรับปรุง	พอ ใช้	ปาน กลาง	มาก	มาก อย่าง ยิ่ง	
31	<u>การให้ชุมชนมีส่วนร่วมใน กิจกรรมของโรงเรียน</u> การให้ชุมชนเข้าร่วมในกิจกรรม วันสำคัญต่าง ๆ ที่จัดขึ้นใน โรงเรียน.....	☐ 38
32	การเชิญบุคคลในท้องถิ่นที่มีความ รู้ความสามารถมาเป็นวิทยากร ในโรงเรียน.....	☐ 39
33	การขอความช่วยเหลือด้านแรง งานจากชุมชน.....	☐ 40
34	การขอความช่วยเหลือด้าน การเงินจากชุมชน.....	☐ 41
35	การขอความช่วยเหลือด้านวัสดุ อุปกรณ์จากชุมชน.....	☐ 42
36	การจัดประชุมคณะกรรมการการ ศึกษา.....	☐ 43
37	การยอมรับและนำข้อเสนอแนะ ของผู้ปกครอง/คณะกรรมการ ศึกษาไปปฏิบัติ.....	☐ 44

ข้อที่	การปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ระดับ					สำหรับ ผู้วิจัย
		ควร ปรับปรุง	พอ ใช้	ปาน กลาง	มาก	มาก อย่าง ยิ่ง	
38	การเชิญผู้ปกครองมาพบปะ สังสรรค์กับคณะครูในโอกาส ต่าง ๆ	☐ 45
39	การใช้ทรัพยากรธรรมชาติใน ชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อการ เรียนการสอน.....	☐ 46
40	การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมใน โครงการอาหารกลางวัน หรือ โครงการอื่น ๆ.....	☐ 47
41	<u>การเสริมสร้างความสัมพันธ์</u> <u>กับชุมชนและหน่วยงานอื่น</u> การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของชุมชน...	☐ 48
42	การจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่าง โรงเรียนในกลุ่มและชุมชน....	☐ 49
43	การจัดงานชุมนุมพบปะสังสรรค์ ระหว่างศิษย์เก่ากับโรงเรียน..	☐ 50

ข้อที่	การปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ระดับ					สำหรับ ผู้วิจัย
		ควร ปรับปรุง	พอ ใช้	ปาน กลาง	มาก	มาก อย่าง ยิ่ง	
44	การเชิญบุคคลในชุมชนมาร่วม เป็นเกียรติในโอกาสพิเศษของ โรงเรียน.....	☐ 51
45	การจัดหาทุนการศึกษาให้ นักเรียน.....	☐ 52
46	การส่งเสริมให้ครูออกเยี่ยม ครอบครัวของนักเรียน.....	☐ 53
47	การปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ หน่วยงานหลักในการพัฒนาชุมชน	☐ 54
48	การขอความร่วมมือหรือความ ช่วยเหลือหน่วยงานหลักในการ พัฒนาชุมชน.....	☐ 55

ตอนที่ 3

ความคิด เห็น เติม เติมของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมในส่วนที่ท่านคิดว่ามีปัญหา
อุปสรรคต่อการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน พร้อมกับเสนอแนะ
แนวทางการปรับปรุงแก้ไข

ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
<u>การประชาสัมพันธ์โรงเรียน</u>
<u>การให้บริการแก่ชุมชน</u>
.....

<p>ปัญหาและอุปสรรค</p>	<p>ข้อเสนอแนะ</p>
<p><u>การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน</u></p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p><u>การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน</u></p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p><u>การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น</u></p>	<p>.....</p>
<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ นายนพพงศ์ เหมทานนท์
วัน เดือน ปีเกิด 6 เมษายน 2497
บิดา มารดา นายจิตร นางพิมพ์พรรณ เหมทานนท์

วุฒิการศึกษา

วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
ประถมศึกษา	โรงเรียนอุตรกิจ จังหวัดกระบี่	พ.ศ. 2511
มัธยมศึกษาตอนต้น	โรงเรียนอำมาตย์พานิชนุกูล จังหวัดกระบี่	พ.ศ. 2513
ประกาศนียบัตร การศึกษาชั้นสูง	วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช	พ.ศ. 2517
ครุศาสตรบัณฑิต	วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช	พ.ศ. 2524

ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน

1. ครูตรี โรงเรียนชุมชนวัดหาดถั่ว จังหวัดกระบี่
สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่ พ.ศ. 2518-2521
2. อาจารย์ 1 โรงเรียนวัดห้วยคราม จังหวัดกระบี่
สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่ พ.ศ. 2521-2525
3. ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษา
อำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2526-2527
4. ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ
เขาพนม จังหวัดกระบี่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ. 2527-2528
5. ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่
จังหวัดกระบี่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2528-ปัจจุบัน